

[J. K. Hansen]

stedfortræder for fremskridtspartiet i denne amtskreds, advokat *Mogens Tange*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling.

1. Direktør Ole Bernt Henriksen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 1. september 1978.
2. Advokat Mogens Tange godkendes som midlertidigt medlem af folketinget ligeledes fra og med i dag, den 1. september 1978.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 142 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om statsministerens redegørelse af 31. august 1978.

(Redegørelse nr. XI. Redegørelsen givet 31/8 78. Meddelelse om forhandling 31/8 78).

Formanden:

Taletiden er for ordførere fastsat til 20 minutter i første omgang og 10 minutter i anden omgang. For andre medlemmer er talletiden 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Forhandling

Kjeld Olesen (S):

Det er historisk nyt, at venstre og socialdemokratiet indgår i regeringssamarbejde, om end bondebevægelse og arbejderbevægelse engang var fælles i kampen for at få indført parlamentarismen i dette land.

Siden dengang har vi unægtelig bevæget os en del bort fra hinanden, eller for at sige det mere konkret så har venstre og socialdemokratiet i det meste af den nyere historie været politiske modstandere, ja, endog stået meget langt fra hinanden, selv om påtrængende problemer og folketingets sammensæt-

ning har gjort det nødvendigt for vore partier at deltage i forskellige forlig.

Er det en holdningsændring hos vore partier, der nu gør det muligt at sidde i samme regering, kan man spørge. Har venstre bevæget sig længere til venstre, eller er det socialdemokratiet, der har bevæget sig mod højre?

Det tilkommer ikke mig at svare på venstres vegne, men for socialdemokratiet kan jeg svare, at vi står dér, hvor vi hele tiden har stået. Vort principielle grundlag er det principprogram, der blev vedtaget på vor kongres for et år siden. Vi ønsker fortsat at udvikle dette samfund i en demokratisk, socialistisk retning, og når vi fra vort ståsted iagttager venstres ideologiske ståsted, konstaterer man den afstand, der altid har eksisteret. Vi er altså forskellige, og det er der ingen grund til at skjule nu, hvor den nye regering for alvor skal i gang med arbejdet. Det skal heller ikke skjules, at socialdemokratiet fortsat vil arbejde for at skabe øget tilslutning til sine ideer og sin politik. Men det ligger også i sagens natur, at et regeringssamarbejde forudsætter en gensidig loyalitet over for de aftaler, der er indgået, og det må også være en forudsætning, at en koalitionsregering arbejder som en helhed.

Det skal heller ikke skjules, at der i socialdemokratiet har været en del betænkeligheder ved at indgå samarbejdet, på samme måde som jeg vil tro at betænkeligheder også har været til stede i venstres forsamlinger. At skridtet blev taget, at fællesregeringen nu er en realitet, er for det første udtryk for, at der i begge partier er både den nødvendige ansvarsbevidsthed og det nødvendige mod. For det andet er virkeliggørelsen af den nye regering i sig selv et udtryk for, hvor alvorlig en situation vi befinder os i. Dette fremgår med al tydelighed af statsministerens redegørelse.

Hvad socialdemokratiet anser for det største problem, er den alt for store arbejdsløshed. Hvor lyder det kynisk, når forskellige medlemmer til højre i denne sal tillader sig at sige, at folk ikke gider arbejde, og at understøttelsen er for høj. Har man prøvet at sætte sig ind i det helvede, en langtidsledig må leve i, eller har man forestillet sig, hvad der udvikles i de mange unge, som går direkte fra skolen og ud til en ledighed, der avler trods mod samfundet og forkrober sindet, hvor virkelyst og talent ellers skulle have mulighed for at udfolde sig? Nok skjuler der sig

[Kjeld Olesen]

nogle nuancer bag de officielle statistikker, og en af bestræbelserne for regeringen er netop at få en så fyldestgørende statistik som muligt, men selv om de officielle tal vil kunne reduceres, vil der stå tilbage, at vi har arbejdsløse i et antal, som dette samfund ikke kan tillade sig at iagttage passivt.

En effektiv indsats mod arbejdsløsheden hænger sammen med, at vi fører den rette økonomiske politik. Det er glædeligt, at vi nu har fået inflationen sådan under kontrol, at vi kan tale sammenligning med udviklingen i andre lande. Vi kan også glæde os over, at underskuddet på betalingsbalancen har bevæget sig i den rigtige retning. Men de barske kendsgerninger fortæller os også, at hvis vi ikke gør noget, så vil underskuddet i 1979 blive på 9-10 mia kr. og endnu større i 1980, og vi ved, at vi i dag står med en samlet udlandsgæld på ca. 60 mia kr. Det kan vi ganske simpelt ikke leve med, og det er udtryk for den største uansvarlighed, når forskellige talsmænd for partier, der påstår, de ligger til venstre for socialdemokratiet, foregøgler, at vi både kan hjælpe på beskæftigelsen og samtidig blæse på betalingsbalanceunderskuddet. Det værste er, at de samme talsmænd udmærket ved, at det er falsk tale. Ikke desto mindre tillader de sig at holde uforpligtende brandtaler uden at fortælle, at skulle man virkelig gøre deres fraser, ville det stærkt forværre arbejdsløsheden herhjemme. For vort ømtålelige underskud på betalingsbalancen skal dækkes ind, og hidtil er det sket ved stigende lån i udlandet. Det er en gæld, der skal betales tilbage, og den enkle kendsgerning er den, at hvis ikke vi nedbringer underskuddet, vil omstændighederne tvinge os til så drastiske stramninger, at det uvægerlig vil medføre stigning i arbejdsløsheden.

Derfor er der en nøje forbindelse imellem upopulære, men nødvendige forslag om en momsforhøjelse, en stram indkomstpøolitik og også en styrket eksportpolitik og så selve indsatsen imod arbejdsløsheden. Målsætningen er, at det forventede underskud på betalingsbalancen på de 9-10 mia kr. i 1979 skal nedbringes til 6,5 mia kr., og i det følgende år skal det endnu længere ned.

Et led i den nødvendige stramning har været en beskæring af de offentlige budgetter. Der er især to poster, hvor socialdemokratiet har måttet give sig for at nå frem til

et fælles resultat. Det ene er udskydelse af Storebæltsbroen, som man netop nu for alvor skulle i gang med. Det andet er uddannelsesstøtten, hvor der ikke bliver tale om forhøjelser i 1979. Men så vil jeg til gengæld understrege, at der både i 1980 og 1981 vil være tale om forbedringer, der sammenlagt betyder, at der over en 3 års periode sker en forhøjelse på ca. ½ mia kr. eller en forhøjelse på cirka en tredjedel.

Vi står snart i en overenskomstsituation, og vi ved fra tidligere, at et krav fra lønmodtagernes side, fra lønmodtagernes organisationer, har været, at der også må gøres noget ved værdistigninger på jord og fast ejendom. Der er nu lagt op til, at der skal ske en beskatning af værdistigningerne på al jord og fast ejendom. Det vil ske på en sådan måde, at der tages hensyn til dem, der sælger for at købe et nyt hus eller ejendom. Jeg vil godt føje til, at for socialdemokratiet har dette punkt været mange års debat, diskussion, ønske, og derfor vil jeg som partiets ordfører med stor tilfredshed hilse dette lovforslag, når det måtte komme, velkommen. Her er tale om noget nyt og efter vores mening noget ganske afgørende nyt.

Vi hilser også med tilfredshed, at der nu er lagt op til en begrænsning i mulighederne for at trække renter af privat gæld fra i indkomsten.

Skal en aftale indgås mellem to partier som venstre og socialdemokratiet, så siger det sig selv, at begge parter har måttet give sig. Jeg har allerede nævnt et par eksempler, hvor socialdemokratiet har måttet resignere. Til gengæld findes der også punkter, som vi finder langt opvejer dette. Det gælder således den beskæftigelsesplan, der blev vedtaget i 1977, og som uændret vil blive ført videre i det kommende år. Det gælder energipolitikken, hvor også den nye regering stiler mod brug af atomkraft, men hvor beslutning ikke vil blive taget, før de sikkerhedsmæssige aspekter er nøje undersøgt. Det gælder det naturgasprojekt, der er indeholdt i den socialdemokratiske regerings investeringsredegørelse, og som føres uændret videre. Det gælder den endelige gennemførelse af de forslag til en efterlønsordning, som ikke blev vedtaget af folketinget for hjemsendelsen i sommer. Det gælder ikke mindst på boligområdet, hvor den ordning, der blev vedtaget for 1979, bliver videreført med en lempeligere

[Kjeld Olesen]

aftrapning af rentesikringen, med driftsstøtteordninger, ligesom Boligselskabernes Landsbygefond nu får øgede muligheder for at finansiere byfornyelse og opretning, og vi får en forbedring af boligsikringsordningen, især for familier med børn, hvor stigende indtægt under de nuværende regler ofte medfører en kraftig nedgang i boligsikringen. Det er meget vigtigt at understrege, at det, der er lagt op til nu, fjerner den utryghed, der har eksisteret i det, vi kalder højrentebyggeriet. Vi fjerner denne utryghed med de driftsstøtteordninger, som vi skal vende tilbage til på et senere tidspunkt.

Endelig vil jeg konstatere, at der ikke bliver tale om besparelser, der rækker ind på de sociale områder. Det er også vigtigt for mig som socialdemokratiets ordfører at strege under, at der heller ikke er lagt op til besparelser, der rækker ind på de kulturelle områder, således at det, der er i gang inden for det kulturelle område, kan køre videre.

Det er – for at runde denne del af – nok mest vigtigt for mig at sige, at det for den nye regering er en målsætning, i forbindelse med hvad der nu skal ske i det kommende halve år, at der ikke skal finde en nedgang sted i reallønindkomsten. Reallønnen skal fastholdes, det er den målsætning, regeringen tilstræber. Jeg synes, det er meget vigtigt, at dette bliver sagt netop i denne situation.

Jeg skal ikke gå mere i enkeltheder, for som statsministeren sagde i sin redegørelse, vil vi, når det nye folketingsår begynder, vende tilbage til disse mange spørgsmål.

Naturligvis er det afgørende ikke, at to partier, der er indgået i et samarbejde, hver for sig synes, at de har fået væsentlige punkter igennem. Der er næppe tvivl om, at det samlede resultat afspejler det mandatmæssige styrkeforhold, der eksisterer imellem socialdemokratiet og venstre. Nok så vigtigt er det, at selve etableringen af samarbejdet er udtryk for et længe næret ønske hos mange vælgere, nemlig stabilitet i et folketing, der i dag er splittet op i ikke mindre end 12 partigrupper. Når problemerne for alvor presser på og handlekraften synes utilstrækkelig, er det altid let at råbe på valg. Meget mangler vi i Danmark, men just ikke valg. Nej, udgangspunktet må være dette ting med de mange partier. Vælgerne kan med rette sige til os: nu har vi valgt jer ind, nu må det være jeres opgave at tage fat på problemerne. In-

det parti har nogen sinde haft flertal i vor parlamentariske historie. Samarbejde mellem flere partier er en nødvendighed. Det samarbejdende folkestyre er vist en typisk dansk betegnelse, som vi ikke skal være kede af, tværtimod. Er man demokrat, må man acceptere kompromisets nødvendighed. Venstre og socialdemokratiet udgør ikke noget formelt flertal – der mangler en stemme eller to – men vi kender også realiteterne, nemlig at man vanskeligt kan forestille sig et flertal imod de to partier.

Der har været megen offentlig diskussion omkring den nye regeringsdannelse. Mit parti har fået mange gode råd om, hvem vi burde have samarbejdet med. Det lyder meget forjættende, når man stiller forskellige kombinationer op og siger, at man bør samarbejde til den side, eller man bør samarbejde til den side. Det er ikke nogen hemmelighed, at socialdemokratiet oprindeligt meget gerne så en VSR-løsning. Vi ved også, at dette altså ikke kunne lade sig gøre – eller rettere sagt, at alternativet ville være en endnu bredere løsning, som ikke huede os.

Vi har fået gode råd, gående ud på, at vi skal benytte et andet flertal. Hvad er det egentlig for et andet flertal? Ja, man står op – disse partier, der siger de ligger til venstre for os – og siger, lad os benytte flertallet. Og man har, når det drejer sig om et enkelt område, sagt: ja men vi har jo flertal, hvis man også tager retsforbundet med. Den, der prøver at vurdere dette igennem, kommer meget hurtigt til det resultat, at det jo er tom snak. Hvis vi skal bygge en politik, der rækker frem, så har det, vi kalder venstrefløjen, gennem sine egne handlinger selv vist, at det i hvert fald ikke er dér, man kan hente nogen støtte. Jo, når det drejer sig om godbidderne, når det drejer sig om forslag, som er populære, især forslag, der er udgiftkrævende, så er man altid parat, men når det drejer sig om at tage et ansvar, drejer sig om at lægge ryg til det, der vel ikke er populært, men som er bandsat nødvendigt i den situation, vi står i, så er der ingen røster fra den side, så er man beskedne, så bruger man i stedet for sin energi og sine kræfter andre steder for at fiske i rørt vand. Det fører til den konklusion, at den konstellation, der hedder venstre og socialdemokratiet, med' den sammensætning, som folketinget har for øjeblikket, er

[Kjeld Olesen]

den sammensætning af partier, der giver den størst mulige stabilitet.

Ikke for at vi skal tromle igennem – det kan vi jo heller ikke, for vi har ikke det formelle flertal. Tværtimod skal der fra socialdemokratiet i dag lyde en opfordring til samarbejde også med andre. Jeg har nævnt en lang række eksempler på kommende initiativer, hvor jeg ikke kan forestille mig at partier til venstre i salen ikke vil medvirke. Der vil også kunne nævnes andre eksempler, hvor det må være naturligt, at andre partier medvirker. Det er dette, der giver folketinget den nødvendige handlekraft. At skabe de nødvendige løsninger er en forpligtelse, der hviler på os af hensyn til de store problemer, ikke mindst af hensyn til de arbejdsløse.

Glistrup (FP):

I fjernsyn og i lydradio har statsembeds-mændene som sædvanlig tilladt sig i det store og hele at udelukke repræsentanterne for de 453.000 fremskridtsvælgere. Til gengæld har man overmedieforkælet regeringspartierne. Til bevidstløshed har vi hørt statsministeren forkynde for os, at Danmark befinder sig i ganske alvorlige økonomiske vanskeligheder, men ikke en eneste af Tove Hygums utallige kæmpeskarer har vedholdende og energisk holdt statsministeren fast på de to selvfølgeligelige spørgsmål, som må uddybes: hvordan er vi kommet i disse ganske alvorlige økonomiske vanskeligheder, og hvad kan denne regering kontant gøre for, at vi nu kommer ud af disse vanskeligheder?

Lad så da mig give svaret, når lejlighed endelig bydes en fremskridtsrepræsentant til at fortælle sandheden til den danske befolkning.

Vi er kommet i disse ganske alvorlige økonomiske vanskeligheder, fordi der igennem en lang årrække er ført en aldeles ukyndig, en aldeles uansvarlig, en rystende økonomisk politik fra denne regerings side. Det er den eneste forklaring på, at vi er der. Vi har haft alverdens gode ydre vilkår fra udlandet til i de senere år at kunne løse vore problemer. Vi har nu igennem en årrække haft stabile oliepriser, nærmest faldende råvarepriser, forbedrede bytteforhold. Vi har internt dansk med lethed kunnet løse vore problemer. Vi har haft den fornødne arbejdskraftreserve, både i de 200.000 langtidsarbejdsløse og an-

dre arbejdsløse, som den socialdemokratiske ordfører nu hykler medlidende med, men som hans parti selv er skyld i vi har, og i alle de mange, der er beskæftiget med overflødig kontorarbejde her i landet.

Vi kunne med lethed have brugt denne arbejdskraftreserve til at producere de varer, som skal produceres, for at vi kan lade være med at gældsætte os til udlandet, for at vi kan få midler til at tilbagebetale den gæld, vi har til udlandet. Men regeringen har savnet indsigt, regeringen har savnet mod til at gøre det, og i stedet har vi altså levet over evne, har opbrugt i milliardvis af kroner hvert evig eneste år ved i stedet at sysselsætte arbejdere i Tyskland, Japan, Holland osv. til at producere det, som vi akkurat lige så godt kunne have klaret herhjemme. Derfor er vi kommet i disse vanskeligheder.

Regeringen kan ikke på nogen måde skyde sig ind under hverken udenlandske forhold, som jeg har nævnt, eller vanskelige parlamentariske forhold i Danmark. De har fået på et sølvfad serveret så at sige alt, hvad de har bedt om, og vi har i forbindelse med de forlig, de har indgået, år efter år – ved septemberforlig, augustforlig, februarforlig, helhedsløsninger og halvhedsløsninger, og hvad det alt sammen har været – fået at vide: ja men nu begynder det at lette, nu begynder det at gå den rigtige vej. Erfaringen, kendsgerningerne, har lært os, at der altså ikke har været den fornødne indsigt, den fornødne dygtighed hos regeringens økonomer, for det er gået den forkerte vej.

Det var svaret på det ene spørgsmål, som radio- og fjernsynsjournalisterne burde have gravet i. Det andet spørgsmål lød: hvad er så det kontante svar fra denne såkaldt historiske regering på, hvordan vi kan komme ud af den suppedas, de vanskeligheder, som vi nu er kommet ind i? Ja, her var det jo så uheldigt, at da den hvide røg steg op over Marienborg forleden aften, så brændte man ikke sine papirer. Nu kan vi se dem i al deres afskrækkende nøgenhed. Vi kan se, at det, der står i disse papirer, det er præcis de samme to vers, som har været sunget i alle de forligssange, som under den nuværende statsministers ledelse er blevet sunget ned igennem årene – og som har vist sig at være aldeles håbløse.

I vers 1 står der: vi vælter nye byrder ud over befolkningen. Denne gang er det 3,2

[Glistrup]

mia kr., man taler om i det forslag, som skulle blive debutforslaget fra vor nye skatte- og afgiftsminister. Det er enormt mange penge. Det er svært at sige, hvad det betyder, men vi kan jo sætte det i forhold til det, som den socialdemokratiske ordfører lige talte om, at »denne regering skal tilstræbe, at reallønnen ikke undergraves«. 3,2 mia kr. mere i momspenge betyder, at reallønnen undergraves ved, at man nu yderligere i hver evig eneste arbejdsuge skal arbejde 5 kvarter ekstra for staten. Hvis det bare havde været 5 kvarter alt i alt, man skulle arbejde for staten, så var der selvfølgelig ikke noget at sige til det. Eller hvis det var noget, som man kunne forvente ville nytte, så var vi selvfølgelig også alle sammen rede til det. Men vi ved med centnertunge erfaringer fra tidligere, ganske lignende skridt, at det nytter ikke et hak. Det nytter ikke en døjt nu at pålægge denne yderligere byrde, denne yderligere undergravning af reallønnen, som dette momsforslag udtrykker.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fortalte os i går, at denne momsforhøjelse ville indebære, at vi til næste år ville få i hvert tilfælde 20.000 flere arbejdsløse, end hvad vi ellers ville have fået, og der er i hvert fald meget i erfaringerne, der kunne tyde på, at vi får et meget stort multitusindtal ekstra arbejdsløse som et resultat af denne forhøjelse. Nye produktive arbejdspladser må nedlægges. Og så kommer man fra den socialdemokratiske ordførers side og fortæller, at man vil skam i allerhøjeste grad vise forståelse for de arbejdsløses helvede – når man samtidig råt og kynisk, og uden at det gør nogen som helst nytte, sender yderligere – efter hvad Arbejderbevægelsens Erhvervsråd selv siger – 20.000 ud i arbejdsløshed. Der er ingen sammenhæng mellem, hvad den socialdemokratiske ordfører stod og gengav her som His Master's Voice oppe på talerstolen, og det, som de kolde, klare realiteter siger.

Vers 2 i den sang, som vi har hørt så mange gange, er, at man opsender en stille bøn om, at der nok vil vise sig noget med ansvarlighed derude på arbejdsmarkedet eller andre steder, som man beder til i stedet for at herske og bestemme, som regeringen skal, og selv lede udviklingen. Det er jo reelt det samme, der står i dette dokument, som vi har læst i tidligere augustmåneder og tidligere septembermåneder fra den samme regering.

Intet andet end fromme håb om, at der nok vil være noget, der vil vise sig, og at andre nok vil kunne klare det. Det er slået fejl de andre gange, og der er desværre en meget væsentlig risiko for, at det også vil komme til at slå fejl i denne omgang.

Der kan ikke selv ved en nærlæsning af de dokumenter, der nu er kommet fra regeringen, findes noget som helst, som kan pege i retning af, at det skulle gå bedre ved denne lejlighed. Den eneste lille flig af håb, jeg har kunnet finde efter at have gennemgået alle disse papirer, er, at man nu i regeringen har en heltidskirkeminister i stedet for en halvtidskirkeminister, og så kan man selvfølgelig håbe, at det kan føre til, at de fromme ønsker denne gang går i opfyldelse.

Men alt andet peger entydigt på, at vel vil det da ikke komme til at virke ved denne regerings foranstaltninger. Det er muligt, at den enorme medgangsbølge, som Danmark har i udenlandsk og international økonomi i disse år, den enorme medgangsbølge, vi har i form af den store høst, som vi nu har fået for andet år i træk, eller i hvert fald er ved at tage ind i lade i disse dage, vil kunne redde regeringen. Men regeringens egne foranstaltninger nytter ikke en døjt.

Hvad er det, regeringen skriver om? Den skriver om, at nu skal man have en altomfattende kapitalvindingsskat, som om man nogen sinde har hørt om, at yderligere skattepålæg på nogen som helst måde billiggør tingene, på nogen som helst måde øger mobiliteten, øger smidigheden eller øger effektiviteten. Det, som den venstre-socialdemokratiske regering her går ind for, er noget, som simpelt hen yderligere vil forøge vore vanskeligheder.

Den anden lille konkrete ting, der står i ordflommen fra regeringens side, er, at nu vil man til at begrænse rentefradragsretten. Man kunne akkurat lige så godt have sagt: nu vil vi til at sende et ukendt antal, titusinder af unge familier i få-barn-alderen ud i, at de simpelt hen skal forlade det parcelhus, de ellers har fået erhvervet. Det er jo det eneste, der ligger i, at man under en sådan skrupskør skatteordning, som vi har her i Danmark, begynder at stjæle rentefradragene fra dem.

Derfor er de konkrete ting, som venstre og socialdemokratiet fortæller os, kun noget, der får tingene til at være endnu mørkere. Vi

[Glistrup]

skal åbenbart helt ned i møget, før vi andre kan få lov til at rette op på skuden Danmark, få lov til at sørge for, at vi kommer til at køre i den rigtige retning.

I disse tider, hvor bytteforholdet forbedres, hvor udenrigsråstoffer købes billigere, hvor dollarens fald bevirker, at vi kommer til at stå bedre, hvor vi takket være den fornuftige tyske økonomiske politik, og at vi har lagt os som bivogn efter D-marken, er kommet til at stå økonomisk stærkere, hvor landbruget bidrager med et væld af milliarder til forbedring af betalingsbalancen, forudsiger man, at denne regering skulle kunne lave et betalingsbalanceunderskud på 6,5 mia kr. i 1979. Man skal være særdeles fumlegængeragtig, hvis man skal komme op på et så enormt underskud med så enormt gode ydre vilkår, som man har for at arbejde internationalt, og hvor man har en arbejdskraftreserve til at producere de fornødne varer. Det er uanstændigt at forvente noget som helst betalingsbalanceunderskud for 1979, sådan som de økonomiske realiteter både uden for Danmark og i Danmark fremtræder.

Vi skal smøge ærmerne op og bestille noget og sørge for, at vi får gjort en indsats, at vi virkelig får klaret vores forpligtelser over for udlandet. Vi skal ikke fortsætte med at stifte gæld hverken udenlands eller indenlands, hvad regeringen jo også arbejder på, denne regering, som fortsætter de dinosaurstore underskud, som har præget dens forgænger, og som man nu fortsætter med. Man lægger i regeringserklæringen op til, at nu skal 1979 blive rekordunderskudsåret. Med 37 mia kr. vil man yderligere gældsætte og undergrave den danske stat og dermed hele den danske befolknings økonomi. Det er penge, der skal tilbagebetales med rente og rentes renter, således at fremskridtspartiets gamle drøm om at afskaffe indkomstskatten, hvis denne regering får lov til at fortsætte, kommer til at gå i opfyldelse på en bittersød måde, nemlig derved, at man slet ikke har nogen indkomstskat efter nogle år at bruge til almindelige udgifter, til sociale formål, undervisningsformål og alt det andet, som vi meget gerne skal bruge penge til. Det hele skal bruges til at betale afdrag og renter af de enorme gældsætninger, hvor makkerparret, bestående af udenrigsministeren, er han vist blevet, og finansministeren, dette mægtige makkerpar med deres fælles baggrund, nu

præsterer yderligere gældsætning og undergravning af Danmarks økonomi.

Man har sagt, og det klang også igen i den socialdemokratiske ordførers tale i dag, at det var nogle modstandere, nogle modsætninger, der mødtes, når venstre og socialdemokratiet dannede regering med hinanden. Ja, det er da rigtigt, at der er forskelle mellem Peter Sabroe og Madsen-Mygdal, men både Peter Sabroe og Madsen-Mygdal er døde for længst, og der er ingen forskel i det daglige arbejde, som det har udfoldet sig her i de sidste 4-5 år i folketinget mellem partiet venstre, der kalder sig Danmarks liberale parti, og socialdemokratiet. Det viser sig, at alle de forlig, der har ødelagt og undergravet den danske økonomi, i det store og hele er indgået mellem de to partier. De kører på den samme forældede økonomiske opfattelse, som deres økonomiske spidser, tandemparret, har lært her for en snes år siden på nogle universiteter, der har undervist efter nogle erfaringer, som man mente at have gjort sig 30-40 år tidligere.

At det ikke slår til i det moderne samfund, behøver vi ikke lange videnskabelige udredninger til, det kan vi se på resultaterne, der dømmer dem. Den stadig stigende arbejdsløshed, det stadig stigende underskud, den stadig stigende gældsætning og den stadig stigende afhængighed af udlandet viser klart og tydeligt, at den politik, de mennesker har kørt i fortiden, har været meningsløs. Der er ikke nogen som helst grund til at tro ud fra noget som helst af det fremkomne, at det vil blive bedre fremover.

Selvfølgelig vil fremskridtspartiet nu som tilforn, når der måtte komme sagligt velbegrundede forslag også fra den regerings side, støtte dem og stemme for dem, vi har bare ikke set sådan nogle forslag endnu, men når de måtte komme, så skal vi selvfølgelig som det største oppositionsparti tilsige, at så får man også ja-stemmer og får sikret det fornødne flertal fra os.

Vi vil meget, meget gerne se, hvad godt der måtte kunne komme ud af denne forbrødring imellem to partier, der i virkeligheden ligger hinanden så eventyrlig nær. Ikke fordi venstre er gået over til Peter Sabroes linje, eller fordi socialdemokratiet er gået over til det, som venstre over for befolkningen skiltes med at de står for, men fordi de simpelt hen hver for sig har udviklet sig i de

[Glistrup]

sidste 18 år til at være noget helt forskelligt fra, hvad deres historiske rod, deres historiske erfaring var.

Vi har akademikerteknokraterne, det er det, som hele vejen igennem præger disse regeringspartier. Når vi derfor i disse dage rundt om i landet møder disse meget pinagtige spørgsmål fra folk: »Min bedstefar var socialdemokrat, min far var socialdemokrat, jeg har alle dage stemt socialdemokratisk, men efter de tyvestreger, der nu er lavet, kan jeg ikke fortsætte med det. Hvad skal der dog gøres?« – så kan vi med god samvittighed sige: »Det er ikke jer, der svigter socialdemokratiet, når I går fra A til Z. Det, der sker, er, at socialdemokratiet totalt og aldeles ved sine handlinger har svigtet jer.«

Derfor, selv om det måske ikke glæder Thomas Nielsen og hans 27 mands enige forretningsudvalg, må vi som det klart næststørste parti inden for LOs medlemsskare sige, at vi deler så fuldstændigt Thomas Niensens bekymringer for, at der ikke kommer noget godt ud af den nye regeringsdannelse for menigmand i Danmark, at det, der vil ske, er, at den jævne mand, den almindelige mand, yderligere bliver udsuget og undergravet, at det skattetryk, der har ført til, at han skal aflevere 50, 53 eller 57 pct. af, hvad han får for en overarbejdstime, der udføres både til hans eget, men skam også til samfundets gavn, er noget, som vil fortsætte med at blive forøget med denne fantasiløse, denne visionsløse indsats, som kommer nu fra den nye regering.

Man siger gang efter gang, at man skal føre indkomstpoltik. Når man ser, hvordan denne indkomstpoltik forholder sig til realiteterne, ja, så ser man, at det er noget, der er knyttet til arbejdsmarkedsforhandlingerne, og det vil altså med andre ord sige, at det er lønpolitik, man vil føre. Der er i allerhøjeste grad behov for at føre lønpolitik i dette land. Det er aldeles uanstændigt, at man undergraver løningerne, som man nu vil gøre det med momsforhøjelsen, som man har gjort det med alle de mange foregående skatte- og afgiftsforhøjelser ved regeringen Anker Jørgensens mange tabte slag. Derfor er der i allerhøjeste grad grund til at føre lønpolitik og sige: lønnen skal stige. Der er også meget god grund til at føre lønpolitik, for når danske virksomheder ikke er så konkurrencedygtige, at vi kan beskæftige vor fulde arbejds-

kraft med en produktiv indsats, så beror det først og fremmest på, at man skal betale løn til en bunke mennesker, der skal indgive 32 forskellige ansøgninger rundt omkring, hver gang man skal sætte noget i værk, og at man skal betale mere i løn, fordi vi har dette skattetryk. Derfor er der al mulig grund til at sige, at lønomkostningerne skal ned.

Med andre ord: lønpolitikken, som statsministeren sådan omgiver med et flor af indkomstpoltiske betragtninger, eller hvad det nu ellers hedder i forelæsningerne, kan formes i to sætninger: lønnen skal forhøjes, lønnen skal nedsættes. men det er to forskellige løndelev, der skal forhøjes og nedsættes. Real-lønnen, indtægten for manden, der skal føle, at han bestiller noget, skal forhøjes, altså det nederste tal på lønsedlen. Men bruttolønnen, omkostningen, der indgår i arbejdspladsernes priskalkulationer og dermed er skyld i arbejdsløsheden, skal nedsættes. Og fremskridtspartiet har ganske klart og tydeligt vist vejen: vi skal holde op med at rutte med de offentlige midler. Vi har ikke råd til at have en minister Lise Østergaard til at rejse rundt og dele ud af de penge, vi har lånt. Vi har ikke råd til alle de overbygninger ...

Førmanden:

Så er taletiden udløbet.

Glistrup (FP):

... som vi har fået på biblioteksvæsenet, undervisningsvæsenet osv. Jeg skal derfor slutte med som det, der er det konstruktive forslag ...

Førmanden:

Det skulle helst være før taletidens udløb.

Glistrup (FP):

... slutte med at fremsætte følgende forslag til afstemning her i folketinget:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at indkomstskatten må lettes, så reallønnen forhøjes, samtidig med at virksomhedernes omkostninger nedsættes.

Tinget går derefter over til næste punkt på dagsordenen.«

[Formanden]

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Ellemann-Jensen (V):

Nøgleordene i den erklæring, statsministeren gav til folketinget i går, var samarbejde og stabilitet, og det er jo to ting, det har skortet slemt på i den senere tid. Venstre deler ønsket om stabilitet, og vi deler den opfattelse, at kun igennem samarbejde kan der sikres stabilitet. Det er derfor, venstre er gået i regeringssamarbejde med socialdemokratiet.

I venstre opfatter vi landets økonomiske og politiske situation som uhyre vanskelig og helt uholdbar. I dag er Danmarks nettogæld til udlandet omkring 57 mia kr., og fortsætter den udvikling, der er i gang, så vil gælden til næste år nå op i nærheden af 70 mia kr. Så er vi formentlig tæt ved den situation, hvor Danmarks kreditværdighed i omverdenen er så anstrengt, at vi må afgive yderligere handlefrihed i den økonomiske politik, og vi ved, hvad det vil indebære. Det vil tvinge os til at føre en politik, som tager stadig mindre hensyn til ønskerne om at fremme beskæftigelsen, og hvis vi udefra bliver tvunget til at føre en sådan politik, så kan det kun yderligere skabe problemer for og mistillid til det danske folkestyre.

Men allerede i dag er det jo sådan, at samtidig med at gælden til udlandet vokser alt for hurtigt, så vokser arbejdsløsheden. Som tingene tegner sig nu, er der udsigt til, at vi til næste år vil få over 200.000 arbejdsløse i årsgennemsnit, og det betyder i virkeligheden, at vi i de værste måneder i den kommende vinter vil blive stillet over for ugentlige arbejdsløshedstal på mellem 250.000 og 300.000.

Den situation er ikke acceptabel. Den lægger et utåleligt pres på folkestyret, og den fremmer de kræfter, der virker opløsende på sammenholdet i det danske samfund. Vi kan ikke fortsat tillade en situation, hvor udlandsgæld og arbejdsløshed vokser samtidig, og hvor de enkelte grupper i samfundet i deres forsøg på at beskytte sig imod denne udvikling uvægerlig kommer til at gøre tingene værre endnu også for sig selv.

Vi kan ikke hente hjælp og trøst i udlandet uanset hr. Glistrups fantasisyner om al-

verdens gode ydre vilkår. Der gives i dag ingen rimeligt sikre tegn på, at der udefra kommer en sådan økonomisk vækst, at det giver den fornødne lindring for Danmarks syge økonomi, uanset hvad der er stillet op af målsætninger under sommerens internationale økonomiske topmøder, og derfor må vi selv gribe ind.

Det er baggrunden for, at venstre har taget det helt usædvanlige skridt at gå i regeringssamarbejde med socialdemokratiet, for det er et usædvanligt skridt, og ingen skal være i tvivl om, at det har været et uhyre vanskeligt skridt for os at tage. Men vi har erkendt, at den ene halvdel af befolkningen ikke kan løse de store aktuelle problemer hen over hovedet på den anden halvdel af befolkningen. Vi har erkendt, at den meget vanskelige økonomiske situation stiller krav om et helt usædvanligt politisk samarbejde, hvor alle grupper løfter i fællesskab, og det er derfor vi er gået i regeringssamarbejde med socialdemokratiet.

I venstre tror vi på, at den politik, der stikkes ud af den nye regering, og som statsministeren løftede fligen for i går, vil kunne løse problemerne, men vi er også udmærket klar over de meget strenge krav til fasthed og udholdenhed, der bliver stillet, hvis vi skal gøre os håb om at nå resultater.

Statsministeren fremhævede i går, at der er tale om en flerstrengt økonomisk politik, hvor hovedsigtet er at styrke produktion og beskæftigelse i eksporterhvervene og de importkonkurrerende erhverv. Denne understregning af det flerstrengede må vi tage som en advarsel imod at betragte enkelte elementer i de kommende års økonomiske politik løsrevet fra en større sammenhæng. Så vil man jo også hurtigt kunne få nogle mærkelige ting ud af det, hvad vi allerede både har set i den offentlige debat og hørt her fra talerstolen for et øjeblik siden.

Der er nemlig grund til hele tiden at erindre sig, hvad der vil ske, hvis der ikke bliver gjort noget. Hvis der ikke bliver foretaget noget, så vil vi køre videre med en finanslov, som skaber alt for megen købekraft, giver alt for store finansieringsproblemer. Udlandsgælden vil stige med voksende hastighed. Renteniveauet vil blive presset yderligere op. Usikkerheden vil i voksende grad lamme beslutningsdygtigheden og dispositionerne i erhvervslivet, og ledigheden vil vokse. Det er

[Ellemann-Jensen]

den uudgæelige udvikling, hvis der ikke bliver grebet ind.

Der er flere led i den flerstrengede politik, der nu skal gennemføres. I første omgang skal der gribes ind over for den finanslov, som jo ingen alligevel ville kendes ved. Det store underskud skal beskæres, dels ved at nogle indtægter bliver forøget, dels ved at der bliver sparet på udgiftssiden, og det er værd at lægge mærke til, at der er aftalt besparelser for de kommende år, som i voksende omfang vil beskære statens underskud. Næste år bliver besparelserne på over 1½ mia kr., og om 2 år når vi op på 2½ mia kr.

Det er jo klart, at hvis man alene ser på disse besparelser og på de øgede indtægter, først og fremmest den foreslåede momsforhøjelse, så betyder det flere arbejdsløse. Men man må jo ikke glemme, at der skulle gribes ind over for underskuddet på finansloven. Det var ellers blevet så stort, at det i sig selv på den lidt længere sigt ville have skabt en ledighed, som let kunne blive endnu større end den, der følger af justeringen nu.

Men når der strammes til nu, så må vi supplere med andre instrumenter i den økonomiske politik, for ellers ville det jo svare til, at man kurerer en nedgroet negl ved at hugge foden af.

Statsministeren nævnte i går de kommende ændringer i erhvervspolitikken. Der vil blive stillet lavt forrentede lån til rådighed for eksporterhvervene, og der vil på andre områder blive gjort en stærkere indsats for at fremme eksporten. Det er foranstaltninger, som vi i venstre tillægger stor betydning.

Men for os er kernen i den økonomiske politik den indkomstpolitik, der også blev lagt op til i statsministerens erklæring. Der skal i de kommende år ske en yderligere afdæmpning af udviklingen i alle indkomster, og det er den eneste måde, hvorpå vi på én og samme tid kan skabe bedre beskæftigelse og nedbringe gælden til udlandet. Derfor er indkomstpolitikken det helt centrale element i den økonomiske politik, som det er nødvendigt at føre i de kommende år.

Vi erkender i venstre, at det ikke bliver let, og vi er fuldt ud klar over, at resultaterne kun vil vise sig småt og langsomt. Men vi ved også, at en stram og konsekvent indkomstpolitik vil give store forbedringer i beskæftigelsen i løbet af nogle år. Vi har også forståelse for, at vi omgående må sikre os

imod, at enkelte grupper igennem lønhamstring og andre aktioner søger at sikre sig et forspring for andre grupper, og at det derfor er nødvendigt med det loft, der foreslås over priser og lønninger frem til den 1. marts næste år. Et sådant loft vil også være en beskyttelse for de svageste grupper i samfundet. De vil jo have en særlig fordel af, at vi specielt bremser lønhamstringen ved at søge at holde priserne i ro.

Der er opstillet nogle helt kontante mål for, hvor regeringen vil hen med sin økonomiske politik. Statsministeren sagde i går, at underskuddet på betalingsbalancen skal bringes ned på 6 ½ mia kr. til næste år og lavere endnu i de efterfølgende år. I venstre finder vi, at det er en rimelig målsætning, også selv om det i virkeligheden betyder, at udlandsgælden stadig væk vil vokse i nogle år og vil nå op på et sted mellem 60 og 70 mia kr., inden vi når ind i 1980erne. Men vi har tillid til, at en politik, der konsekvent vender udviklingen i den gældsstiftelse, vi har, også vil skabe sådan tillid til os ude i verden, at vi kan bevare vores nuværende gode kreditværdighed også i den nødvendige overgangsperiode.

Men vi kan ikke være sikre på, at de mål, der er stillet op, kan blive nået alene gennem den økonomiske politik, der er lagt frem i første omgang. I de kommende 2 år kan det igen vise sig nødvendigt at træffe alvorlige beslutninger om den økonomiske politik. Det bliver i hvert fald nødvendigt, hvis det ikke lykkes at nå de mål, der er stillet for indkomstpolitikken. Det kan vi lige så godt erkende fra starten, så undgår vi forhåbentlig megen frustration og skuffelse senere hen. Selv om mange ømmer sig i disse dage, så må vi altså være realistiske og sige: det skal gøre mere ondt, før det begynder at blive bedre. Men kan vi finde ud af det i fællesskab, så kan vi også skabe en situation, hvor vi med rimelighed og tryghed kan have det så godt, som vi har det i dag. Vi håber, at det viser sig muligt at fastholde det nuværende niveau for de disponible realindkomster.

Denne situation, hvor det først skal gøre ondt, og hvor resultaterne kun kommer småt og langsomt, forstærker jo behovet for et meget bredt politisk samarbejde, der går på tværs af gamle skel i dansk politik, et samarbejde, hvor vi afviser eksperimenter og nemme løsninger uden indre sammenhæng, og

[Ellemann-Jensen]

hvor vi afviser at give op over for problemerne, men hvor vi i stedet samles om at sikre og bevare værdierne i det danske samfund.

Der er nok behov for en periode, hvor de ideologiske krav bliver lagt i dybfryseren. Så kan de holde sig friske dér, indtil den dag kommer, hvor vi hver især kan tage dem frem igen, og den dag vil komme, når vi i fællesskab har ryddet vejen for de problemer, der i dag truer vores politiske og vores økonomiske system.

Jeg kan forsikre for, at vi i venstre vil holde vores grundlæggende ideer friske og attraktive. Ligesom hr. Kjeld Olesen heller ikke lagde skjul på, at socialdemokratiet fortsat vil arbejde for tilslutning til sine ideer, så vil vi i venstre arbejde for tilslutning til vore ideer i fuld loyalitet over for de aftaler, der danner grundlaget for regeringsdannelsen.

Vi havde jo gerne i venstre set, at det havde været muligt at udmønte et sådant samarbejde i en endnu bredere regering end den, vi blev præsenteret for i går. Vi havde gerne set en bredere regering. Vi ved også, at socialdemokratiet gerne havde set en bredere regering, dog en anden end den, vi gerne havde set. Vi har med beklagelse måttet erkende, at det ikke viste sig muligt for os at få den regering, der stod øverst på vores ønskeddel, og det samme har socialdemokratiet måttet erkende. Men det bør ikke hindre et bredt samarbejde i folketinget om at løse problemerne, og i venstre regner vi heller ikke med, at dette vil ske.

Venstre indledte i forsommeren et samarbejde med tre partier, som vi står nær i mangt og meget, nemlig det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. Vi fire partier gav vores fælles vurdering af den økonomiske situation og de krav, den efter vores opfattelse stillede til den økonomiske politik, og den fælles vurdering står vi fortsat for i venstre. Der er for os ingen tvivl om, at samarbejdet imellem de fire partier løste så meget op for den politiske situation, at det blev muligt at diskutere en udvidelse af regeringen.

Det er vores håb i venstre, at den positive virkning, der på den måde udgik fra de fire partiers samarbejde, vil blive ført videre i et endnu bredere samarbejde om at opnå de mål, der er stillet i den nye regerings politik. Vi tror på, at de ansvarlige partier i folketinget, der står de to regeringspartier nær, vil

vide forståelse for, at der må løftes i fællesskab, og at disse partier vil vise tillid til, at regeringen har mod og vilje til at løse sine opgaver.

I de senere år har disse partier: det konservative folkeparti, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti og det radikale venstre, jo gang på gang bevist deres vilje til at arbejde med for at forbedre tingene. Nu har de samme partier mulighed for at dyrke dette samarbejde med en regering, der har den fornødne styrke og bredde til virkelig at føre tingene igennem til bunds. Det må dog være tilfredsstillende for de partier; det må kunne give dem tillid til, at udviklingen nu for alvor kan vendes i den rigtige retning.

Et sådant samarbejde er så meget mere nødvendigt, når vi ser på den modstand, som den nye regering fra sin fødsel har mødt i dele af befolkningen. I venstre har det skuffet os dybt at se specielt de negative reaktioner, der er kommet fra en del af fagbevægelsens ledere. Vi vil gerne slå fast, at venstre ikke fører politik for eller imod bestemte befolkningsgrupper. Vi vil ikke føre en lønmodtagerfjendsk politik. Vi vil føre en politik, der gavner alle grupper.

Når vi taler om indkomstpolitik, så mener vi indkomstpolitik. Vi er enige med socialdemokratiet om, at når vi forlanger tilbageholdenhed i lønindkomsterne, så må vi også gribe ind over for de store gevinster, der kan optræde i handelen med jord og fast ejendom, og derfor har vi også ønsket at være med til en beskatning af store gevinster som led i den indkomstpolitik, der er så nødvendig. Vi kan gøre det uden at forringe folks mulighed for at eje egen bolig, for den beskatning, der tales om som led i indkomstpolitikken, rammer jo gevinsterne ud over en rimelig inflationssikring af den opsparing, som bliver anbragt i boligen. Denne skat kan indrettes sådan, at den ikke forøger folks boligudgift, medens de bor i egen bolig, og ikke forringer folks mulighed for ubeskattet at flytte fra den ene ejerbolig til den anden. Vi jager altså ikke folk fra hus og hjem, og vi stavnsbinder ikke folk, og vi undgår tillige, at der sker en sådan ophobning af statsprioriteter i landets faste ejendomme, at der kunne opstå fare for en socialisering. Vi kan undgå disse ting, og samtidig kan vi over for lønmodtagerne bevise, at vi mener det alvor-

[Ellemann-Jensen]

ligt i venstre, når vi taler om indkomspolitik for alle indkomster.

Derfor håber vi og tror vi, at der vil vokse en forståelse frem, også i fagbevægelsen, for, at det, vi vil i regeringssamarbejdet med socialdemokratiet, er noget, der gavner hele den danske befolkning og først og fremmest de arbejdsløse. En stram indkomspolitik, som giver de jobbesiddende nogle år, hvor levestandarden ikke stiger, det vil jo være det største udtryk for solidaritet med de arbejdsløse, som nogen regering eller nogen faglig organisation overhovedet kan give. Kun på den måde kan det på den lidt længere sigt være muligt for endnu flere at få andel i den bedste velstand af alle, nemlig den velstand, som man har skabt ved egen arbejdsindsats.

Vi regner med, at man vil forstå det i fagbevægelsen, og vi regner med, at det i de kommende måneder skal lykkes at skabe det gode arbejdsklima, som er nødvendigt for, at arbejdsmarkedets parter selv i samarbejde med regeringen kan finde frem til de lønninger, der kan sikre den krævede tilbageholdenhed i indkomststigningerne. Vi opfatter det som noget i retning af en social kontrakt imellem samfundsgrupperne, en kontrakt, hvor de forskellige interessegrupper i Danmark siger til hinanden, at nu må vi i fællesskab holde hinanden oppe, uden at nogen får lov til at stå på hovedet af andre, hvor vi løfter i fællesskab i stedet for at jage af sted i hælene på hinanden.

Den nye regering må sørge for, at alle i det danske samfund igen får lyst til og mulighed for at give et personligt bidrag til samfundets fortsatte velstand. Der skal gives fornødent albuering til det initiativ og den drivkraft, som er en helt afgørende forudsætning for denne velstand, og der skal skabes tillid til, at ingen vil blive ladet i stikken. I venstre har vi tillid til, at dette kan opnås i det samarbejde, der nu er etableret omkring en stærk regering.

Der kræves en arbejdsindsats, en viljestyrke og en tro på fremtiden, som er mindst på højde med, hvad der er set i tidligere alvorlige krisetider i Danmark, og venstre er parat til denne indsats.

Poul Schlüter (KF):

Et tilbageblik over de sidste 7 års udvikling i dansk politik viser, at regeringsmagten

har været delt mellem to partier. Vi har haft socialdemokratiet som regering, eller vi har haft venstre.

I løbet af denne periode og især igennem de seneste år er landets økonomiske problemer vokset helt umådeholdent, og nu står vi i en dyb og alvorlig krise. Derfor er det også naturligt, at det er netop socialdemokratiet og venstre, som har haft et hovedansvar, der påtager sig at stå i spidsen for oprydningen. Derfor er det også naturligt at byde dem velkommen til den store opgave.

Jeg kan ikke lade være at tænke på, at igennem disse 7 år, hvor så ofte ting er gået i stykker, fordi venstre og socialdemokratiet ikke kunne finde sammen, men modarbejdede hinanden, fordi man var enten regering eller opposition, i denne lange periode har i så høj grad en kreds af andre partier måttet sørge for stabiliteten. Parlamentarisk stabilitet og samarbejdsvilje har nemlig ikke været en mangelvare igennem denne periode her i salen. Fra situation til situation under enten en socialdemokratisk regering eller en venstre-regering har vi oplevet, at centrumdemokraterne, kristeligt folkeparti, det radikale venstre og også det konservative folkeparti har været til rådighed for en indsats.

Det har socialdemokratiske regeringer i mindretal kunnet glæde sig over. Det har også en venstre-regering i mindretal kunnet glæde sig over. Venstre-regeringen i mindretal var vel ikke blevet måneder gammel uden denne stærke vilje til en indsats fra de partiers side, som jeg netop har nævnt. Det synes jeg man skal mindes i dag, hvor vi står over for en afgørende ændring af vores parlamentariske situation.

Så rejser der sig selvfølgelig en lang række spørgsmål, men de må vel forblive ubesvarede. Det, der nu sker, er det det samme, som vi oplevede i 1929, da det radikale venstre stillede sig til rådighed for et samarbejde med socialdemokratiet? Da det startede, var det vist ikke meningen, det skulle vare længe, kun en enkelt valgperiode, men det blev 1930'ernes konstellation i dansk politik. Er det, vi nu står over for, det samme? Bliver der nu tale om, at socialdemokratiet og venstre finder sammen som fast makkerpar? Kommer det til at præge udviklingen i Danmark i en lang årrække, eller er der tale om en nødløsning? Jeg kan selvfølgelig ikke svare. Det er min fornemmelse, at hverken soci-

[Poul Schlüter]

aldemokratiets eller venstres ledelse i dag kan svare. Det kan man heller ikke kræve. Det må tiden vise. Bliver der nu tale om, at venstre holder socialdemokratiet ved magten i en lang årrække? Det er vel dagens mest spændende spørgsmål. Tiden må give svaret.

Det ejendommelige er jo, at socialdemokratiet og venstre igennem den 7 års periode, jeg netop har beskrevet, har haft flertallet sammen, men da ville de ikke bruge det. Dengang kunne de have skabt en stærk flertalsregering med klart mandatoverskud og givet landet den stabilitet og sikre ledelse, vi savnede. Da havde de flertallet, men de ville ikke bruge det. De kunne ikke sammen. Nu har de ikke flertallet, og så oplever vi, at det er nu, de danner en regering sammen. Det kan godt give anledning til festlige tanker.

Men jeg synes, det skal siges i dag, at netop fordi V og S for første gang i vor historie danner en regering sammen, må der også knytte sig store forventninger til deres politik og indsats. Vi har alle ønsker om, at arbejdet må lykkes for regeringen, for mislykkes det, hvad så?

Derfor vil jeg også godt sige i dag, at jeg synes, det er meget traditionelle og gammelkendte midler, den nye regering foreslår taget i anvendelse. Det, som nu skal gennemføres i de nærmeste dage, har vi vel nok kendt – hvor har vi dog kendt det! – igennem årtier, og vi har altid konstateret, at det havde for svage og til dels uheldige virkninger. Der må da komme noget mere. Det kan da ikke være rigtigt, at det resultat, som kommer ud af den historiske alliance mellem socialdemokratiet og venstre, blot er den lille, jeg indrømmer kønt skrevne, novelle, statsministeren læste op igår. Der må da på et vist tidspunkt komme en rigtig effektiv politik, som vi andre kan se en idé i at søge medarbejderskab omkring.

Det fra i går var ingen ny tekst i dansk politik. Statsministerens tale var jo meget kort. Den skabte ikke megen klarhed over, om regeringen har en langsigtet, effektiv politik. Jeg mener, det er retfærdigt at sige i dag, at vi har nu i denne time mindre kendskab til en ny regerings politik, end folketinget nogen sinde har haft.

Berlingske Tidende måtte i forgårs skrive, at de to regeringspartier er bastet og bundet af et net af hemmelige aftaler. Jeg er lige ved at sige, at jeg håber det, for ellers er der da

ikke meget, vi kan vente. Men det, jeg godt vil have sagt, er, at det vil være gavnligt for arbejdet her i salen, det vil være gavnligt for stabiliteten og fremtidsroen i erhvervslivet, hvis regeringen hurtigst gørligt forelægger sin samlede politik.

Så vil jeg også godt i dag gøre den bemærkning, at det borgerlige samarbejde kan jo ikke så godt være dagens tema. Borgerlig splittelse har altid været socialdemokratiets livret. Nu er den serveret. I det konservative folkeparti havde vi håbet, at det samarbejde, som med venstre som inspirator – ivrig inspirator – sattes i gang i foråret omkring firklovet, kunne være blevet en betydningsfuld faktor i dansk politisk udvikling. Vi fandt det så naturligt. Fire partier, som sammen kunne søge størst mulig indflydelse, så længe vi havde en socialdemokratisk mindretalsregering, og være et fundament for et regeringsskifte i den rigtige retning, når valgdagen en dag kom. Nu har venstre valgt en anden kurs, og jeg kan sige kort: det tager vi til efterretning. Vi kan for resten heller ikke andet.

Det konservative folkeparti ønsker den nye regering held og lykke med arbejdet. Også over for denne regering vil vi være en saglig og ansvarlig opposition. Vi vil samarbejde, hvis regeringen vil føre en erhvervs politik, der kan øge produktionen og eksporten og dermed beskæftigelsen. Bliver der forelagt en politik, der kan genskabe balancen i dansk økonomi og samfundsudvikling, kan man regne med konservativt medarbejderskab. Men vi vil godt understrege i dag, at der er stadig ikke-socialistisk flertal i denne sal, og derfor mener vi ikke, at den nye regerings dannelse med venstre som deltager bør kunne føre til, at socialdemokratiet nu kan komme igennem med en række socialdemokratiske programpunkter, som kunne forhindres af de borgerlige partier i fællesskab. Men vi afventer altså forelæggelsen af den nye regerings samlede politik. Vor stilling vil afhænge af, om den fremmer en borgerlig samfundsudvikling eller en socialdemokratisk eller socialistisk. Det er da vist ligetil.

Jeg vil også gerne sige i dag, at det er et helt nyt socialdemokrati, vi nu møder, næsten uigenkendeligt. Det synes mange af dets medlemmer måske også selv. Det er et socialdemokrati, som igennem etableringen af regeringsfællesskab med venstre fælder en hård

[Poul Schlüter]

dom over sin egen tidligere politik. Man kan ikke komme uden om, at i dannelsen af den bredere regering ligger en erkendelse af, at socialdemokratiet ikke kunne selv, socialdemokratiet var kørt fast, socialdemokratiet savnede i foråret en politik.

Nu er der sket det, at socialdemokratiets tidligere gruppeformand, hr. Risgaard Knudsen, har frasagt sig sit hverv, og jeg vil godt i dag på min gruppes vegne kippe med flaget. Det vil vi gerne, fordi hr. Risgaard Knudsen i en årrække har været en stout, fast leder-skikkelse, som hele folketinget har kunnet kalde en gevinst.

Det er ikke en stærk flertalsregering, vi får; den har ikke noget mandatoverskud. Holder samarbejdet mon mellem de 88? Alle er de jo regeringens parlamentariske grundlag, ingen kan undværes. Det må vise sig. Jeg vil godt sige, at kommer det til at knibe, så ved både socialdemokratiet og venstre, hvor vi bor, og når venstres ordfører i dag siger, at der bliver mulighed for indflydelse for de tre tilbageværende firkløverpartier, så tager vi meget gerne imod invitationen, og vi håber så, at der kommer lejligheder, hvor der kan føres politik her i folketinget, uden at de 88 bag regeringen først skal læses fast i et standpunkt. Men kommer det til at knibe med de 88, er vi altså til rådighed.

Vi ønsker at føre en erhvervsfremmende politik, for der er intet andet, som kan hjælpe. Der er også dele af erhvervsfremme i regeringens foreløbige oplæg, men jeg håber, at regeringen vil forstå, at der er grænser for, hvor megen ny igangsætning der kan etableres i virksomhederne på grundlag af blot det, vi hørte i går.

Tag nu f. eks. de større udlånslån. Vi er glade for forslaget, men lad os nu ikke overdimensionere det. Det betyder en rentelettelse for industrien på ca. 30 mill. kr. Hvad svarer det til? Det svarer til 1 promille af den samlede lønsum. Det er altså mindre end en dråbe i havet. Derfor beder jeg om, at man ikke tror, at nu har man introduceret en fantastisk erhvervsfremmende politik, for det er meget lidt endnu. Der må langt mere til. Så kommer altså momsforhøjelsen. Den skal give 3,2 mia kr., men den vil også koste øget arbejdsløshedsunderstøttelse og kompensationer af social karakter. Og så kommer de direkte skatter, og her har vi forstået, at man nu tilrettelægger tingene, så at de direkte

skatter til næste år stiger med ikke mindre end 1,2 mia kr. i forhold til den forrige regerings oplæg for få uger siden.

Hvad er det sikre resultat af denne politik? Det er jo desværre en stærk forøgelse af arbejdsløsheden. Tusinder af danske virksomheder, ikke mindst dem, der søger at eksportere, er i forvejen på randen af at måtte lukke. Nu kommer der en forbrugsbegrænsende politik på det danske hjemmemarked. Mogens Lykketoft har beregnet, at det skulle give 20.000-30.000 flere ledige. Jeg spørger regeringen: er man enig i den beregning?

Fast står det, at leveomkostningerne vil stige. Jeg vil godt i dag nævne to befolkningsgrupper, som dette er særdeles mærkbart for. Jeg tænker på funktionærerne, og jeg tænker på tjenestemændene, som nu i nogle år har måttet bøje sig for den lønramme, andre har sprængt, og derfor har været dårligere behandlet end andre befolkningsgrupper. Her er et problem, som jeg håber regeringen vil være opmærksom på.

Men virksomhedernes omkostninger falder altså ikke nu, i og med at den nye regering er dannet, og det er ellers, hvad vi har behov for. Leveomkostningerne stiger, skatterne stiger, afgifterne stiger, ja vel. Til gengæld skulle vi have indkomstpoltikken, men den er endnu uklar og vel usikker. Indkomstpoltikken skal selvsagt fortsættes, for vi må have begrænset omkostningsstigningerne. Det er det eneste virkelige håb om højere beskæftigelse.

Så gør man en anden ting i dag. Man udskyder Storebæltsbroen. Det er i sig selv ikke beskæftigelsesfremmende. Jeg spørger: hvor længe skal den udskydes? For altid eller for nogle år? Vi tror i den konservative folketingsgruppe, at historiens dom over denne beslutning om udskydelse vil være, at det var kortsynet. Det danske samfund vil ikke i de næste 10, 20, 30, 40 år kunne fungere som en national enhed i moderne forstand uden en Storebæltsbro. Derfor beklager vi udskydelsen, og vi tror, at den blot vil medføre, at dette projekt, som er uundværligt, bliver langt dyrere og måske skal gennemføres i en periode, hvor vi ikke har den samme ledighed og det samme behov for at sætte i gang som netop nu.

Tilsvarende med a-kraften. Den udskydes nu. Det har hidtil været usikkert, men nu er det slået fast i en regeringserklæring. Vi har

[Poul Schlüter]

hidtil haft samme opfattelse som venstre, at beslutningsgrundlaget var til rådighed, og at det blot nu drejede sig om politisk vilje. Men nu er det sikkert, at kernekraftindførelse i Danmark udskydes i al fald i 2 år. Vi tror ikke, det er gavnligt for erhvervslivet og slet ikke for beskæftigelsen.

Det er også sikkert, at vi nu får en værdistigningsafgift under en eller anden form. Det er en af de ting, venstre har måttet betale, og jeg ved godt, at man siger, at til gengæld afskaffer vi kapitalvindingsafgiften. Ja vel, men det er vel kun i landbruget. Hvad med byerhvervene? Det er i byerhvervene, vi i disse år har de store beskæftigelsesproblemer. Byerhvervene har nogle kolossale generationsskifteproblemer. Skal de være uløste? Men vi får altså værdistigningsafgift på parcelhusene, det er en kendsgerning. Under hvilken form ved vi endnu ikke. De borgerlige partier kunne sammen have spærret for værdistigningsafgiften. Nu kommer den, og er den der først – ja, jeg ved nok, man vil sige, at det er milde og elskværdige satsler til at begynde med – så kender vi melodien. Det vil let blive en ny skatteskrue uden ende.

Jeg forstår også, at man har forpligtet sig til at se på rentefradragsretten. Det er en høj pris. Og sådan bliver der på en del områder gennemført socialdemokratiske programpunkter, som vi sammen kunne have hindret. Vi vil arbejde her i salen og i udvalgene for at søge at undgå, at socialdemokratiske programpunkter, som ikke svarer til folketingets sammensætning, nu bliver virkelighed.

Jeg glæder mig over, at bolig- og skattereformen, som den var forelagt af de tidligere bolig- og skatteministre, nu er udelukket, men jeg vil godt føje til, at det var den da for resten i forvejen. Det konstaterede vi jo, da vi havde første behandling her i foråret. Der var ingen tilslutning her i salen.

Må jeg så sige til sidst, at det konservative folkeparti vil nu være i opposition og tilbyde medarbejderskab, begge dele. Hvis et parlament skal fungere, skal der være en energisk og pågående opposition, uanset hvem der er regering. Ellers duer vor arbejdsform ikke. Jeg regner med, at der er andre, som nu vil forsøge at etablere sig som en undergravende opposition både her i salen og uden for salen. Det bliver ikke os. Vi bøjer os for den nye regerings dannelse, den er lovlig, den skal have fair arbejdsvilkår. Vi vil være sag-

lig og ansvarlig opposition. Vi vil holde sammen med alle andre, som vil søge at holde sammen om, at det er her i folketinget og ikke ude på pladserne og gaderne, der skal regeres. Vi byder regeringen velkommen. Vi håber, den vil og kan føre en politik, som virkelig effektivt gavner vort lands fremtid.

Brusvang (CD):

Som repræsentant for partiet centrumdemokraterne vil jeg gerne udtrykke partiets anerkendelse af den parlamentariske kraftpræstation, som statsministeren har gennemført. Dette være sagt ganske uden ironi. Vi kender vanskelighederne.

En velkomst skal lyde til de nye ministre. Der skal gives udtryk for respekt for de ministre, der er gået af, og for hr. Risgaard Knudsen. Ministerskæbner er ofte korte og brutale, og der skal her lyde et venligt ord til hr. Kjeld Olesen for hans energiske indsats for det broprojekt, som ikke burde have været droppet, og som CD fortsat vil arbejde for. Ligeledes et venligt ord til hr. Poul Dalsager for den landbrugspolitik, han har været ansvarlig for, og som vi har været enige i.

Regeringen kan være ganske sikker på, at CD vil medvirke til, at den får fair play. Vi vil afvise alle udenomsparlamentariske protester og metoder, der skal genere regeringen. Regeringen skal heller ikke på nogen måde være i tvivl om sit parlamentariske grundlag. Denne regering, som vel er den bedste, vi kan få for tiden, er en regering, som vi vil nagle til ansvaret, som ikke får lov til at løbe af pladsen. Jeg vil her gerne tage afstand fra de bemærkninger, som statsministeren og udenrigsministeren har fremført på det sidste i radio og fjernsyn, hvor man nærmest har tilkendegivet, at alle andre partier end S og V var partier, der skabte uro, og som ikke ønskede stabilitet. Vi ønsker fra CDs side stabilitet. Jeg må samtidig tage afstand fra det nonsens, der af og til bliver fremført, når man taler om de fire gamle partier, som om det skulle være en kvalitet i sig selv at være gammel og muligvis forstokket i sin politiske tankegang. De nye partier er skabt i overensstemmelse med de ønsker, der er i befolkningen.

Lad mig dernæst vende mig til det grundlag, som regeringen har fremlagt for os, og om hvilket jeg kan sige, at jeg glæder mig

[Brusvang]

over, at udenrigs-, sikkerheds- og markedspolitikken ligger fast. Vi vil senere stille specielt venstres repræsentanter i regeringen nogle spørgsmål om Afrikapolitikken.

Der er en række af de ting, der er lagt frem, der slet ikke er nye, og som er ganske i overensstemmelse med de mål, vi har arbejdet for sammen med den socialdemokratiske regering.

Stabilitet, bekæmpelse af betalingsbalancunderskuddet. Det er et ja fra CD. Beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Det er et ja fra CD. Indkomstpolitiske bestræbelser. Det er et ja fra CD. Erhvervsfremme på forskellig måde. Det er et ja fra CD. Vi har jo selv fremsat en række forslag, hvoraf nogle oven i købet er blevet vedtaget. Vi har også fremsat forslag om, at man skulle søge fra udlandet at fremskaffe lavt forrentede lån til erhvervslivet, og vi forstår, at det er noget af det, der nu er på vej. Et ja fra CD. Et ja fra CD til en ændring af loven om arbejdsformidling, så den bliver mere effektiv. Disse ting er ikke nye, men det er ting, som vi har arbejdet for i fællesskab før, og selvfølgelig vedstår vi disse ting.

Når jeg i dag skal vurdere regeringen politisk, må jeg sige, at den socialdemokratiske venstrefløj er blevet lammet, og det skal statsministeren have tak for.

Om partiet venstre må jeg sige, at partiet er ikke repræsentant for CD. Partiet står heller ikke efter CDs vurdering med den samme politik som før. Tænk blot på parcelhusområdet og på skolepolitikken!

Den økonomiske vurdering af regeringen er denne, at der åbenbart i regeringsgrundlaget alene er truffet aftaler på det økonomiske område. Der er et forslag om et pris- og indkomststop, som skal vare så længe som frem til februar 1979, men enhver ved, at et så langvarigt indkomststop vil være et slag i luften.

Der er fremsat forslag om en momsforhøjelse. Skal der ske en stramning, ved man godt, at det er den vej, den metode, CD vil foretrække. Men vi vil gentage vort tidligere forslag, som jeg ved at den socialdemokratiske mindretalsregering i sin tid gik ind for, om, at visse bestemte fødevarer skal undtages fra momsen. Dette forslag vil blive stillet af vores ordfører under udvalgsbehandlingen.

Når man læser dette papir igennem og hører den tale, statsministeren har holdt,

fremtræder det klart, at det, vi står over for, er et isbjerg, hvoraf vi kun ser toppen. Der må være en række hemmelige aftaler. Det skal vi ikke kritisere. Det er regeringens ret at have hemmelige aftaler, den har ingen pligt til at offentliggøre disse. Men det vanskeliggør vurderingen for os andre, for vi kan se, at disse ting, der er lagt frem, ikke i sig selv er bæredygtige. Skal vi stemme for dem, må vi vide noget mere om, hvad det er, regeringen i øvrigt vil.

Den opposition, der nu står tilbage, er i mandattal mindre, men til gengæld står den med en større oppositionsopgave. Jeg vil lige opregne de områder, hvor CD særlig vil sætte ind, og hvor vi finder at regeringen og måske specielt venstres repræsentanter i regeringen har svigtet.

Broen er jo svigtet af socialdemokraterne, og jeg mener ligesom de konservative, at det kan have katastrofale virkninger for den fremtidige udvikling. Det er også dybt beklageligt, at a-kraften nu er blevet opgivet af venstre derved, at man har accepteret en udsættelse, som i realiteten betyder, at afgørelsen først kan træffes efter næste valg.

Dernæst må vi protestere på det skarpeste imod den tilkendegivelse, der er kommet fra regeringen, om – og her har venstre svigtet – at der nu skal lægges en værdistigningsafgift på parcelhusene. Det er at række fanden lillefingeren. Det er en begyndende nationalisering. Man kan pakke det så meget ind, man vil, man kan sukke det så meget ind, man vil, men da den socialdemokratiske mindretalsregering i sin tid fremlagde sit forslag, kunne vi med en lommeregner regne ud, hvornår ca. halvdelen af al dansk ejendom var nationaliseret, og noget tilsvarende vil kunne beregnes, når vi ser det forslag, der kommer nu fra regeringen. Man er slået ind på en vej, der er helt forkert.

Jeg må også forstå den fremlagte regeringserklæring som bebudelse af en række nye punktafgifter. Her kan man ikke forvente CDs støtte. Vi har set, hvordan disse punktafgifter på tilfældigt udvalgte varegrupper virker ganske tilfældigt og undertiden aldeles uhensigtsmæssigt. Disse punktafgifter er i forvejen kommet for højt op, så det er ikke den rette vej at betræde. Her kan man ikke regne med CD. Det er et nej.

Det er rigtigt, at der i regeringsdokumentet ikke er nogen fælles erklæring om skole- og

[Brusvang]

kulturpolitikken. Jeg ved ikke, hvilke hemmelige aftaler der måtte være, men den omstændighed, at venstre er indgået i en regering, hvor undervisningsministeren stadig hedder Ritt Bjerregaard, betyder, at vi fortsat har en skolepolitik, som efter centrumdemokraternes opfattelse, en opfattelse, som deles af store kredse i befolkningen, er lidt af et mareridt. Jeg siger ikke dette, fordi ministeren er udygtig. Ministeren er tværtimod særdeles nederdrægtigt dygtig til at få gennemført nogle socialistiske skoleideer, som vi bare ikke kan acceptere, da de resulterer i en niveausænkning.

Min konklusion af disse bemærkninger – vi har nemlig to ordførere – er, at nok står vi over for en bredere og en stærkere regering – og det hilser vi velkommen, det er en stabiliserende faktor, at regeringen er bredere, og at den er stærkere – men konklusionen for centrumdemokraternes vedkommende må blive den, at vi nu ønsker at udbygge vor selvstændighed som parti, og vi vil føre en energisk og markant CD- og oppositionspolitik. På disse betingelser glæder CD sig til samarbejdet med regeringen, som vil få fair play.

Melchior (CD):

Det er vist både aktuelt og passende at citere vor afdøde, mangeårige inspirator, Jens Otto Krag, kendte ord: man har et standpunkt, indtil man tager et nyt. Han blev meget forkættet på grund af denne udtalelse, skønt den selvfølgelig er hundrede procent korrekt. Det er kun tåber, der har det samme standpunkt fra fødsel og til død. Jeg tror, det i dag er et år og én dag siden, at mit parti skiftede standpunkt i en forhandlingsrunde med regeringen Anker Jørgensen III. Det var ikke blide ord, der lød over for os for dette sporskifte, og jeg hørte til dem, der både forstod og respekterede den da- og nuværende statsminister for det, han følte ved den lejlighed. Men på denne baggrund kan man vel nok i dag have lov til at konstatere, at der er andre, der kan kunsten fuldt så godt, og at der er sket nogle skift, uden at der egentlig er sket nogen ændringer i grundlaget, i forudsætningerne.

Vi vil nu pludselig, efter at vi længe har hørt om, at hvis der måtte stemmes frit om

broen, så ville mange eller en del socialdemokrater stemme imod broen, se samtlige socialdemokrater stemme imod broen, ikke fordi projektet har ændret sig eller vandene nu går en anden vej, men kun fordi man har betalt en pris for, at venstre til gengæld skal stemme for pris- og indtægtsstop, for værdistigningsafgift osv.

For kun 1½ måned siden var det radikale venstre den givne partner i de regeringsforhandlinger, som statsministeren indledte. Uden forklaring til offentligheden og uden forklaring til det radikale venstre er det radikale venstre blevet koblet totalt ud.

I foråret, før kommunalvalget, erklærede finansminister Heinesen, at der ikke i 1978 ville komme nye afgifter eller skatter af nogen art. Men nu skal altså socialdemokratiet og finansministeren stemme for, at de kommer alligevel, kun et halvt år efter at han ganske frivilligt, uprovokeret og helt afgjort uden forbehold afgav denne erklæring.

Men mesterskabet i kovending tilfalder nu nok alligevel venstre. I fjor sommer gik venstre og de radikale i enrum og samarbejdede og udsendte en meget kraftig, bombastisk erklæring om fremtidigt samarbejde de to partier imellem, men nu er det altså det samme venstre, som har hindret de radikales adgang til regeringen. I fjor efterår proklamerede den daværende formand for venstre, hr. Poul Hartling, det borgerlige kraftfelt, som nu altså er opløst. Nogle måneder senere sagde den nye gruppeformand, nuværende minister Ivar Hansen, at en regering mellem S og V ville være naturstridig. Naturen har ikke ændret sig siden, men det ser ud til, at det er optugtelsen, der denne gang går over naturen, skønt det nok plejer at være omvendt.

Endelig for nogle få måneder siden bar det indbydelseshæfte til et firkløversamarbejde, som tre partier modtog, to nuværende ministres underskrifter, nemlig udenrigsministerens og ministeren for offentlige arbejds, dengang de herrer Christophersen og Ivar Hansen. Det var dem, der indbød os, og det var dem, der så sent som den 1. august i år indgik aftale med os om, at hvis der kom en invitation til samtaler, ville man deltage i de samtaler, men så havde man en informeringspligt over for sine partnere, og det ville man gøre den, der måtte invitere til forhandlinger, opmærksom på. Ingen af de dele er

[Melchior]

sket. Det må nok siges at være skift af rang, en kovending, som jeg har kaldt det for, passende for et tidligere landbrugerparti, og troværdigheden har nok lidt nogle forhåbentlig kun midlertidige afgørende skår. Jeg har den opfattelse, at man i politik i hvert fald ikke skal opføre sig ringere, end man gør i privatlivet, for i politik optræder man jo på andres vegne. Jeg synes, at man her har optrådt ringere, end jeg tror de pågældende personer ville optræde privat, og det er jeg skuffet over, men jeg er beredt til at se det udglattet.

Nu vil så udenrigsministeren, venstres leder, rydde sten af vejen. Ja, han har i hvert fald fået ryddet en bro bort fra søvejen. I den anledning vil jeg gerne oplæse den dagsorden, som folketinget vedtog den 1. juni i år, og som blev fremsat af hr. Christopheren, nuværende udenrigsminister. Den lød således:

»Idet folketinget konstaterer, at tidspunktet for en eventuel ændring af beslutningen vedrørende Storebæltsbroen først på afgørende måde er forpasset med udgangen af august måned,

fortsætter tinget behandlingen af forslaget til tillægsbevillingsloven.«

Folketinget vedtog altså på venstres leders vegne en dagsorden om, at med 31. august var tidspunktet forpasset, hvor broen kunne stoppes. Nu har vi den 1. september, folketinget har ikke taget ny stilling, broen er end ikke nævnt med et eneste ord i den 20 punkts erklæring, som regeringen har fremlagt, men man har hen over folketinget nærmest gjort sine egne ord til nar.

Udenrigsministeren vil altså rydde sten af vejen, det har han vilje til, siger han, og viljen ser jo Vorherre på. Den linje står i en sang af Ingemann, der hedder »Dagen går med raske fjed«, og jeg tror, at den dag også vil få fart på. Jeg tror også, at vejrydderen fra venstre og hele vejrydderholdet skal passe på, at det ikke kommer til at gå dem som en anden vejrydder, nemlig Jens Vejmand, som banede vej for så mange andre, men skønt han ryddede mange sten, så på hans grav i døden, da fik han aldrig én. Jeg har på fornemmelsen, at der skal meget stort held til for venstres ministerhold for at undgå det eftermæle.

I første omgang synes vi i CD, at der er blevet lagt en sten på vejen, og det kan godt

være en sten, der vil udvikle sig til en klippeblok, nemlig værdistigningsskatten. Det er helt besynderligt at se, at der i stedet for den vidunderlige fordeling af retten til ejerskab i dette land, som udviklingen i ejerboligernes antal har været udtryk for i de sidste to generationer, en fordeling, som må være helt efter socialdemokratiets recept, nu bliver tale om et centralt eje under medvirken af socialdemokratiet, som derved tramper på alle ØD-ideer. For nok ved jeg, at denne værdistigningsskat er påtænkt begyndende lav og lempelig, men jeg tror altså, det vil være en snebold, der bliver til en lavine. Den vil stige i procent, og i hvert fald om nogle generationer vil de fleste boliger i dette land være ejet af en central fond. Der vil blive tale om centraleje i stedet for decentralisering.

Jeg vil gerne sige et enkelt ord til min tidligere kollega i firkløveret hr. Jens Møller, som er faret helt vild i verdenshjørnerne. I en ny artikel i sit blad har han fundet ud af, at CD står til højre for kristeligt folkeparti. Det må være hans orienteringssans, der har svigtet. Jeg håber ikke, det går ham på lignende måde med retningerne op-ned eller himmel og jord og så det tredje sted, man taler om, for ellers kunne det godt være, at hr. Jens Møller havnede det gale sted, hvis han ikke får kompasset bragt à jour.

Men nu er vi altså til bryllup, og der er ægteskab mellem venstre og socialdemokratiet. Nogle steder råbes der hurra, andre steder råbes der, at det er en AV-regering, altså en av-regering. Jeg tror, der i første omgang vil blive gaver til den nye regering i form af gode opinionstal, men det er netop bryllupsrusen. Der bliver kastet ris, men man skal nok passe på ikke at få dem i øjnene. Så kommer hvedebrødsdagene, men de er desværre så grumme hurtigt overstået, selv hvis der er skæppet i kassen i den glade anledning. Efterhånden i ægteskabet sker der bare det, at konen går hen og bliver gravid, naboerne driller, og husholdningspengene slår ikke til, og når vi når frem til den 3. oktober, vil brudesløret falde, og så vil vi få mulighed for for overhovedet første gang at bedømme det grundlag, som denne regering er dannet på.

Vi deltager gerne i bryllupsfestlighederne, men vi hører altså også til de naboer, der gerne vil bevare deres husrum og deres plads i dansk politik, og som fortsat vil bidrage til

[Melchior]

at gøre det behageligt for hinanden at være der.

Gert Petersen (SF):

Det mest chokerende ved dannelsen af SV-regeringen er egentlig, at det ikke er særlig chokerende, i hvert fald ikke set fra min udkigspost. Jeg glæder mig selvfølgelig over de stærke reaktioner, som kommer til udtryk på arbejdspladserne, fra fagbevægelsens side. På den anden side skal jeg erkende, at de på en måde forbavser mig en smule, nemlig derved, at de først kommer nu. Det er ganske åbenbart i vid udstrækning socialdemokratiets egne vælgere og medlemmer, som er med i og i nogle tilfælde fører an i denne modstand mod SV-regeringen, ellers kunne den ikke blive så bred, som den er. Derfor må man egentlig have lov til at sige: kære venner, sådan skulle I have talt og gjort fra socialdemokratiets medlemmers og vælgers side, inden fælden var parat til at klappe i, så var den måske slet ikke klappet i. I hvert fald i 1975, for 3½ år siden, drog vi på socialistisk folkepartis landsmøde den konklusion – jeg citerer:

»Man« – dvs. socialdemokratiet – »indstiller sig på et langvarigt samarbejde med et eller flere borgerlige partier. Modellen er den situation, der eksisterede i 1930rne.«

Indtil da havde vi haft en anden politik fra socialdemokratiets side, en politik, som var orienteret længere mod venstre – altså ikke mod partiet venstre – den politik, som hr. Erhard Jakobsen fik sat en stopper for, da han hoppede af.

I årene siden 1975 har vi oplevet et septemberforlig og to augustforlig og en række andre mindre og større forlig, og de har bekræftet vores konklusion fra 1975. Vi har også mærket os, at statsministeren ind imellem disse forlig ved flere lejligheder indbød forligspartnerne til forhandlinger om en fælles regering. Det sagde de nej til. Det er imidlertid ikke statsministerens, men nærmere Hartlings skyld, at SV-regeringen ikke er blevet dannet for længe siden. Disse forlig blev sluttet, og disse indbydelser fremkom, på trods af at andre muligheder for en anden lovgivning eksisterede i folketinget.

Straks efter sidste folketingsvalg konstaterede socialistisk folkeparti, at hvis vi kunne tage partiernes programmer alvorligt, var der nu flertal for ægte indgreb mod jordspekula-

tion og arbejdsfri indkomster, for en fornuftig skattereform med socialt sigte og måske også for en boligpolitisk reform, der kunne sikre billigere boliger og tilstrækkeligt byggeri. Statsministeren vendte det døve øre til. Det kan selvfølgelig godt være, at vi tog fejl i vores vurdering, men statsministeren ville end ikke undersøge de nye muligheder, som vi mente eksisterede. Han satsede helt klart på en ægteskabskontrakt med et eller flere borgerlige partier godt til højre i salen. Det var 1930rnes kunststykke, der skulle gentages.

Der er bare den forskel – og det synes jeg statsministeren overser – at 1930rne var en stor reformperiode. Det var en hård tid, men det var også den tid, da den ferielovgivning, vi har nu, begyndte, det var en opsvingstid for det sociale boligbyggeri, det var en reformperiode, og det har nok noget at gøre med, at det borgerlige parti, som man gik i samarbejde med dengang, var et udpræget reformparti, som 30 år forinden netop havde brudt med venstre, fordi venstre ikke ville være med til reformer. Hvad det sidste angår, er det helt åbenbart, at situationen er den samme stadig væk. Derfor er det samarbejde, vi nu oplever, præget af foragt for de arbejdsløses situation, for spørgsmålet om, hvordan vi hindrer, at der kommer flere arbejdsløse, og nedbringer det nuværende arbejdsløshedstal. Jeg forstår ikke, at hr. Kjeld Olesen uden at rødme af skam kan sige, at denne regerings hovedformål – og det kan man se på alt, hvad der er fremlagt – er at nedbringe arbejdsløsheden. Det, man gør, er det stik modsatte. Det har vi i øvrigt Arbejderbevægelsens Erhvervsråds ord for. Det er det stik modsatte, man gør. Man forøger arbejdsløsheden.

Det er da også helt åbenbart, at der skal være en reformpause, at de reformer, som ellers var på beddingen, som regeringen selv havde spillet ud med, og som den – modsat hvad hr. Poul Schlüter mente – faktisk kunne opnå et flertal for, i hvert fald hvad angår hovedprincipperne, nemlig på det skatte- og boligpolitiske område, formodentlig er lagt i skuffen – formodentlig, for man ved det jo ikke rigtig. Nu tales der så meget om, hvad der er historisk. Arbejder og bonde-regering, det er historisk osv. Jeg synes nok, at det, at statsministeren kom med en så tynd redegø-

[Gert Petersen]

relse som den, vi hørte i går, mere nærmede sig det historiske, for det er helt usædvanligt.

Selvfølgelig er det nødvendigt at indgå kompromiser her i folketinget, det har vi aldrig benægtet, men kompromiserne må have en mening ud fra det program, som man er gået til valg på. De kompromiser, socialdemokratiet her har indgået, vil naturnødvendigt vanskeliggøre det for, ja, sandsynligvis hindre partiet i at opfylde sine egne valgløfter. Det er for en såkaldt stabilitets skyld, at statsministeren ofrer en række muligheder. Det er urigtigt, når hr. Kjeld Olesen angriber venstrefløjen og proklamerer, at den ikke vil være med til noget som helst. Hvem sluttede det lille boligforlig i sidste samling? Det gjorde partierne på venstrefløjen og socialdemokratiet og også et par borgerlige partier.

Vi har fra SFs side altid påpeget nødvendigheden af at nedbringe også betalingsbalanceunderskuddet, og vi har anvist midler hertil, men vi har sagt, at samtidig hermed må arbejdsløsheden også nedbringes. I øvrigt kan jeg igen henvise til Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som flere gange har vist, at det kan lade sig gøre at løse de to problemer på samme tid. Det er her, socialdemokratiet svigter katastrofalt på grund af sin forelskelse i den såkaldte indkomspolitik, som gang på gang har afsløret sig som det, den er, nemlig lønpolitik. Lønmodtagerne skal bære hovedbyrderne, mens derimod andre – Bønde Nielsen-typerne osv. – profiterer på dette her.

På den baggrund skal jeg opsummere socialistisk folkepartis holdning til den nye regering, idet vor økonomiske ordfører, hr. Ole Olsen, bagefter vil gå ind på nogle af de økonomiske problemer, som hænger sammen med regeringens politik.

For det første. Socialistisk folkeparti har hidtil foretrukket en socialdemokratisk regering fremfor en borgerlig, fordi der trods alt var nogle ikke uvæsentlige nuanceforskelle. Man kan vel sige, at den socialdemokratiske regering i hvert fald tøvede med at give bekæmpelsen af betalingsbalanceunderskud forrang fremfor bekæmpelse af arbejdsløshed. Man tøvede, man kunne ikke lide at gøre det, og i nogle tilfælde har man heller ikke gjort det.

For det andet. Den nuværende regering, SV-regeringen, har derimod i alle sine praktiske oplæg gjort det klart, at den vil øge ar-

bejdsløsheden for at nedbringe underskuddet på betalingsbalancen. Dermed genoptager den traditionen fra Erik Eriksens og Hartlings statsministerdage.

For det tredje. Det har ført til åbent brud mellem regeringen og den organiserede fagbevægelse. Næppe nogen sinde har forholdet mellem regering og fagbevægelse været så dårligt som nu, og det er da ganske naturligt, for aldrig har nogen regering givet fagbevægelsen så dårlige udgangspositioner forud for den overenskomstsituation, som det er fagbevægelsens opgave at tage sig af uden indblanding.

For det fjerde. På hele den baggrund er socialistisk folkeparti imod denne mismaskregering, denne SV-regering.

Selvfølgelig vil vi da vurdere dens udspil efter fortjeneste – blind høne kan også finde et korn – og man kan da ikke udelukke, at en SV-regering måske også kan det, men vi venter os ikke meget i den retning.

Vi er overbevist om, at de store udspil vil følge mønsteret fra den arbejdsløshedsfremmende momsforhøjelse; som man indleder med, og principperne for regeringens politik, indkomspolitik, nedskæring, reformstop osv., hersker der jo ikke tvivl om. Derfor er det vores holdning, at jo før vi kan befri befolkningen for denne Anker Jørgensen-Henning Christophersen-regering, jo bedre er det.

Endelig vil jeg sige til sidst, at vi fører ikke denne klare oppositionspolitik af had til socialdemokratiet. Jeg er tværtimod sikker på, at vi også har hundredtusinder af socialdemokratiske vælgere og medlemmer bag os i en politik, som sigter på at befri hr. Anker Jørgensen for hr. Henning Christophersens selskab, og det kan åbenbart kun lade sig gøre ved at befri befolkningen for denne regering.

Vi fører denne politik for at hindre en såkaldt kriseløsning, der alene skal betales af almindelige mennesker, og naturligvis også for at bane vej for en anden politik, der selvfølgelig også vil koste noget – det skjuler vi aldeles ikke, hr. Kjeld Olesen, og det har vi aldrig skjult – men som må bygge på en retfærdig byrdefordeling og i øvrigt også på en sikring af fagbevægelsens uafhængighed. Den politik havde været mulig, hvis statsministeren havde villet det. Som det ligger nu, kan der først skabes forudsætninger for en sådan

[Gert Petersen]

krisepolitik – som for resten er både social og demokratisk, hvad den nuværende ikke er – når SV-regeringens levetid er afsluttet.

Måske er jeg uretfærdig, måske dømmer jeg forkert, fordi det som sagt var en noget tynd redegørelse, vi fik, og det kan da godt være, at der ligger ting og sager, som vi ikke kender til. Det vil jeg gerne undersøge, og det vil jeg gøre ved at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til en reformlovgivning, der bygger på regeringsredegørelserne af maj 1978 om bolig- og skattepolitikken, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg skal anbefale denne dagsorden til vedtagelse, og jeg formoder, at mange, forhåbentlig alle, i den socialdemokratiske gruppe naturligvis vil stemme for den.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal lade dette forslag indgå i forhandlingen.

Ole Olsen (SF):

Denne regering – som vi er lige ved ikke at hilse velkommen, men at acceptere arbejder herindefra – er tilsyneladende kommet til verden rundt omkring et eneste begreb, der hedder indkomstpolitik. Det er indkomstpolitikken, der binder disse partier sammen, og derfor ser vi denne mærkelige konstellation.

Hvad er det så for et begreb, man her opererer med? Ja, økonomer begyndte engang at snakke om indkomstpolitik, det er ikke så forfærdelig mange år siden. Det har mærkværdigvis vist sig, at dette begreb, der var dannet af økonomer, ret hurtigt trængte igennem til politikere, og det må man egentlig beklage, for det er sjældent, man har fundet et så fåtaget begreb som indkomstpolitikken blandt økonomer. Der er efterhånden også ved at være enighed blandt masser af økonomer rundt omkring i verden om, at det er et dårligt begreb; jeg vil selv sige måske 50 pct. misforståelse og 50 pct. naivitet.

Den væsentligste anklage, vi hører fra socialdemokratiet over for SF, og som går ud på, at SF ikke vil tale realistisk, er jo netop,

at vi ikke accepterer indkomstpolitikken. Det tror pokker, var jeg lige ved at sige, at vi ikke accepterer den, vi kan simpelt hen ikke anerkende den som et rimeligt begreb, og alle ved vel efterhånden, at ordet er kommet til at dække over en lønpolitik, over at holde lønningerne tilbage.

Man fremstiller i reglen tingene på den måde, at man siger, at arbejdernes og også andre lønmodtageres løn er steget for meget. Derfor kommer vi til at mangle konkurrenceevne på verdensmarkedet, og så kommer betalingsbalancevanskelighederne frem. Samtidig, siger man, opstår der for stor efterspørgsel, og så får vi inflation. Skurken her er helt klart arbejderne. Det er arbejds lønningerne, man vil holde igen på og dermed forbedre konkurrenceevnen, og dermed vil man også bedre betalingsbalancen. Men hvad man så vil gøre ved beskæftigelsen, kan der være tvivl om. Nogle siger rent ud og ærligt, at ved dette program får vi dårligere beskæftigelse, nogle, bl. a. den socialdemokratiske ordfører, synes stadig at holde fast ved, at vi kan forbedre beskæftigelsen ved det program, der er lagt frem.

Nu er det sådan, at Industrirådet tidligere har konstateret, at det ikke var lønningerne, at det ikke var arbejderne, der var skurken i dette stykke. Tværtimod sagde Industrirådet, at dér, hvor vi var ringere stillet i forhold til vores konkurrenter, var med hensyn til renten. Nu er det så heldigt, at der lige er gennemført en undersøgelse i OECD netop om konkurrencesituationen rundt omkring, og hvilke faktorer der påvirkede den. Deraf fremgår ganske klart, at lige siden 1963, som undersøgelsen går tilbage til, har lønomkostningerne i Danmark, når man ser på lønomkostningerne pr. stk., udviklet sig gunstigere for industrien og for erhvervs livet, end den har i de lande, vi skal konkurrere med. Derimod er priserne på danske eksportvarer steget mere end vore konkurrenters, dér har vi klart os dårligt i forhold til vores konkurrenter på verdensmarkedet.

Der kan vistnok kun drages én konklusion af denne undersøgelse, og det er, at det må være renteomkostningerne eller andre kapitalomkostninger eller profitterne, der er øget. Jeg skal ikke her kunne afgøre, hvad der spiller den største rolle, men jeg er nødsaget til at spørge den socialdemokratiske venstrefløj og vel alle menige socialdemokratiske

[Ole Olsen]

medlemmer: er man på baggrund af denne undersøgelse og flere andre undersøgelser efterhånden stadig i stand til at acceptere, at det er lønningerne, man skal holde igen på, og ikke rentefoden, ikke profitten? Jeg forbløffes, hvis socialdemokraterne ikke i dag drager den konklusion, at man er kommet på galt spor.

Man kan måske godt forstå, at problemerne er opstået, for det er jo sådan, at de skiftende socialdemokratiske og borgerlige partier, der har dannet regering, har ført en håbløs økonomisk politik, og så har man for at råde bod på denne politik ført en højrentepolitik. Denne højrentepolitik, som vi har haft gennem snart mangfoldige år, har ikke kunnet undlade at bundfælde sig i industriens og resten af erhvervslivets omkostninger og er derved ved at gøre os udygtige i konkurrencen på verdensmarkedet. Det er intet under, at vi ikke bare ikke kan gå frem i markedsandel, men også af og til taber markedsandele. Kan regeringen – eller rettere sagt, kan socialdemokratiet – ikke acceptere, at man nu er nødsaget til at begynde at føre en politik, som angriber de faktiske onder, der vitterlig er for den danske industri og for resten af det danske erhvervsliv, der skal ud på verdensmarkedet?

Hvordan kan det være, at man altid er i stand til at holde lønningerne nede og give regler om det, mens man ikke er i stand til at sænke renten? Hvad kan der være i vejen herfor? Er det sådan, at det er en naturlov, der siger, at vi må have den høje rente, og at industrien må have de høje renteomkostninger? Nej, selvfølgelig er det ikke det. Vi kan i og for sig sagtens ved en lovgivning presse renten ned. Det burde være klart for socialdemokratiet, at det var den vej, vi skulle gå, i stedet for at holde igen på lønningerne og faktisk gennemtvinge en faldende realløn, som det har fundet sted.

Hr. Brusvang hånede socialdemokraternes venstrefløj og takkede for, at den blev kulet helt ned. Jeg vil i den kommende tid meget spændt følge med i, om disse såkaldte unge løver inden for socialdemokratiet nu også er kulet ned eller de har mod og mandshjerte til at erkende den faktiske situation og være med til at få ophævet de regler, der bliver givet om lønningerne, og i stedet for bekæmpe de virkelige skurke i dette stykke, og de

virkelige skurke er jo rentefoden og de for høje profiler.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg må sige, at det er godt, vi har fået to ordførere for regeringen. Når hr. Kjeld Olsen siger, at vi står, hvor vi hidtil har stået, at det ikke bliver så slemt, at der ikke skal ske besparelser på det sociale område, og at der ikke skal finde nedgang sted i reallønnen, rimer det ikke helt med, at hr. Ellemann-Jensen siger, at det skal gøre ondt, før det kan begynde at gøre godt, og at man håber at kunne fastholde reallønnen. Kendsgerningen er jo, at reallønnen er faldet på grund af den politik, der er ført indtil nu, og det har også betydet en ophobning af kapital i virksomhederne, som det er nødvendigt at få kontrol med, hvis man skal sikre beskæftigelsen. Det er også en kendsgerning, at på det sociale område er der meget, der skal rettes op, og en momsforhøjelse uden sociale kompensationer vil forringe vores sociale ydelser på en lang række områder. Det er også en kendsgerning, at ungdommen har brug for øjeblikkelig hjælp: løn under basisåret til EFG-eleverne og uddannelsesstøtte. Men det er efter de planer, der er lagt frem, i bedste fald udskudt til efter 1980.

Ellers vil jeg gerne sige, at når man gennem årene har oplevet, at statsminister Anker Jørgensen og den del af socialdemokratiet, som han repræsenterer, talte om demokratiske spilleregler, folkestyre og menneskerettigheder, hver gang arbejderne for at værne sig mod reaktionære overgreb ønskede at aktionere, bør statsminister Anker Jørgensen vel også her forklare, hvad det egentlig er for et demokrati, der er blevet præsenteret for den danske arbejderklasse i den seneste tid, hvor en lille snæver kreds i uger har forhandlet bag lukkede døre, ja, så hemmeligt, at end ikke egne grupper og forbundsfæller blev orienteret om aftaler og klausuler, der blev resultatet af disse møder, og hvor journalisterne på det pressemøde, der blev afholdt efter afslutningen, ikke kunne få svar på selv meget enkle spørgsmål. Hvorledes er holdningen til menneskerettighederne og folkestyret med grundlovens § 75, når vi har mere end 170.000 arbejdsløse og man har vedtaget, at nye titusinder skal fratages arbejde?

[Jørgen Jensen]

Formuleringen af de 20 punkter i statsministerens tale i går og hr. Kjeld Olesens tale i dag giver ikke megen oplysning om, hvad der reelt findes af aftaler; det ser nærmest ud, som om socialdemokratiet har opgivet egne krav og sluttet op omkring den tidligere Hartlingregerings planer om helhedsløsnin-ger.

Hvad var egentlig meningen med, lige før folketinget gik på sommerferie, at fremlægge udarbejdede planer for en langsigtet skatte- og boligpolitik for så umiddelbart efter, at man har konstateret, at der var et flertal her i folketinget for mange af disse tanker, at tage dem af bordet og kule dem ned? Var det alene bluff, at man lagde dem frem? Var det kun for at dæmme op for kravene om en ny politik? Er aftalerne med venstre alene indgået for at forhindre en gennemførelse af egne idéprogrammer og aktuelle forslag? Der er jo ikke ændret noget politisk eller økonomisk i de muligheder, der var her i folketinget, fra socialdemokratiet fremlagde sine planer, og til nu, hvor man har indgået aftaler med venstre.

Der er fortsat her i folketinget et andet flertal. Skulle statsministeren tvivle på det, kan jeg nævne, at fælleserklæringen fra retsforbundet, socialistisk folkeparti, VS og kommunisterne klart opstillede de områder, hvor socialdemokratiet kunne have sikret sig flertal for egne forslag, hvis de var blevet fremlagt som reelt forhandlingsoplæg her i salen. Der var ikke stillet betingelser for støtte til dette. Det er rigtigt, at kommunisterne ikke vil støtte venstres helhedsplaner, og at vi ikke vil støtte regeringen Anker Jørgensens indkomstpølitik; vi vil bekæmpe den.

Det vil vi, fordi den betyder arbejdsløshed, fordi den betyder en udvidet mulighed for arbejdsfrie spekulationsgevinster, fordi den betyder en fastholdelse af en i bund og grund udemokratisk økonomisk fordeling og styring med magt til storkapitalen, ikke alene økonomisk, men også reelt politisk, fordi den betyder og har betydet overgreb på fagbevægelsen og lønarbejderne, som fratages retten til kollektivt at bestemme prisen på eget arbejde.

Øget arbejdsløshed og fortsat begunstigelse af storkapitalen skal altså opvejes af løfterne eller forsikringerne om større politisk stabilitet. Men det er nu engang andre faktorer end antallet af folketingsmedlemmer bag regeringin-

gen, der er bestemmende for politisk stabilitet. Vi lever i et samfund, hvor modsætningerne mellem kapitalhavere og spekulanter på den ene side og det øvrige, arbejdende samfund på den anden afspejler sig i kampen mellem arbejdsmarkedets parter om fordelingen af de værdier, der skabes. I denne kamp har såvel mindretalsregeringen under Anker Jørgensen som den nuværende SV-regering valgt side for arbejdsgiverne.

Det er meget interessant at høre, at hr. Kjeld Olesen siger, vi står, hvor vi stod. Hartlingregeringen valgte i sin tid at tilfredsstille arbejdsgivernes krav og søgte derfor at vælte krisens byrder over på arbejderne. Derfor var der en rejssning i befolkningen, ikke mindst i arbejderklassen, som umuliggjorde en stabil politisk udvikling. Det var dengang, socialdemokrater og kommunister i fællesskab krævede Hartlingregeringen væk og en ny politik. Det var dengang, socialdemokratiet sagde til arbejderne: I skal sige nej til Hartlings helhedsplaner, fordi de betyder indgreb i dyrtidsreguleringen, fordi de betyder indgreb i de frie overenskomstforhandlinger, fordi de betyder nye afgifter, og fordi de ikke tilgodeser ungdommens retfærdige krav om uddannelsesmuligheder, økonomisk støtte og beskæftigelse. Dette pres skabte ustabilitet.

Anker Jørgensens mindretalsregering var valgt på løfterne om at hjælpe arbejderne i deres kamp mod arbejdsgiverne og krisens følger. Man skulle få beskæftigelse, en retfærdig økonomisk fordeling, indflydelse, større sikkerhed og en demokratisering af det økonomiske liv. Men alle løfterne blev svigtet. Arbejdsløsheden steg. Profitterne steg, det første år alene med mere end 80 pct. Reallønnen faldt. Større indflydelse blev til retssager imod tillidsfolk, der søgte at sikre medlemmerne indflydelse på ledelsen af virksomhederne. En demokratisering af det økonomiske liv blev opgivet, ja, endog så meget, at socialdemokratiets eget blålys til et ØD også er opgivet i dag. Derfor voksede kravet om en anden politik. Derfor kørte den tidligere regering fast.

Den nuværende SV-regering har valgt side endnu mere åbenlyst end Hartling og den tidligere mindretalsregering under Anker Jørgensen, og det vil skærpe modsætningerne; det vil betyde mere ustabilitet.

[Jørgen Jensen]

Regeringen indbyder alle ansvarsbevidste partier til forhandling og samarbejde. I den anledning vil vi gerne med det samme sige fra som et ansvarsbevidst parti, der ikke løber fra vore løfter til vælgerne. Vi vil med alle midler bekæmpe denne regering, fordi den står i vejen for alle fornuftige løsninger.

Den finanspolitiske stramning på ca. 6 mia kr., som skal sikres ved momsforhøjelse og besparelser, vil betyde op mod 25.000 flere arbejdsløse. Momsforhøjelsen vender den tunge ende nedad. Momsforhøjelsen betyder forhøjelse af kommuneskatterne. Derfor er det ikke rigtigt, når man siger, at skatterne ikke skal stige.

Vi er modstandere af momsen. Den er asocial. Vi har kæmpet for fritagelse af momsens værste følger ved at prøve på at få fritaget fødevarer, medicin og byggematerialer. Vi har også senere for at gavne beskæftigelsen foreslået, at dansk producerede varer blev fritaget for moms. Der er altså ingen tvivl om, at vi er modstandere af det. Man taler nu om momsforhøjelse uden sociale kompensationer, men det er en kendsgerning, at fra 1967 til i dag er pensionerne firdoblet, medens momsen er nidoblet. Det er altså nødvendigt at advare imod den udvikling.

Begrundelsen for denne finanspolitiske stramning er underskuddet på handelen med udlandet. Det er rigtigt, at vi har et underskud i dag på 20 mia kr., men hvor er det, vi har det store underskud? Det er til fællesmarkedsløndene, hvor det er 10 mia kr., heraf alene til Vesttyskland 6 mia kr. Det er til USA 1 mia kr. og til Japan 1½ mia kr. Vi køber for ca. 3 mia kr. flere tekstilvarer, end vi sælger. Det gør vi, samtidig med at vi har tusinder af arbejdsløse tekstilarbejdere. Vi importerer for ca. 19 mia kr. maskiner og transportmidler, medens vi har arbejdsløshed inden for maskinindustrien, nedlægger stålstøberier og tusinder af arbejdspladser inden for dette område. Vi kunne rette op på dette på en anden måde end ved at begrænse forbruget for den brede befolkning. Vi kunne f.eks. påvirke vor betalingsbalance gennem en fornuftig importregulering.

En anden faktor i den økonomiske politik er de store arbejdsfrie indtægter, som sikres gennem belåningen af de samfundsskabte værdier. Efterhånden havde socialdemokratiet erkendt, at det var nødvendigt at gribe ind her, og det er en kendsgerning, at den reelle

værdistigning på jord og fast ejendom i 1977 var mere end 80 mia kr. og man var begyndt at tale om nødvendigheden af at båndlægge denne.

Om det forslag, der nu foreligger til at afløse kapitalvindingsskatten med en værdistigningsafgift, får den virkning, afhænger jo i allerhøjeste grad af, om afgiften bliver så høj, at den kan stoppe belåningen derved, at banker og andre udlånsvirksomheder mister sikkerhed for lån. Landbrugets udtalelser og vurderinger af disse tanker og venstres ordførers bemærkninger tyder ikke på, at man vil gå den vej, og at det er det, man vil opnå; selv hr. Kjeld Olesen gav udtryk for noget sådant.

Også et loft over priser og takster samt en stram indkomspolitik vil først og fremmest ramme lønmodtagerne – nu skal vi jo først behandle forslagene konkret i morgen – men vi har erfaring for, at prisstop ikke gavner, navnlig ikke når det kun er for en kort periode. Vi ved også, at produktiviteten er steget kraftigere i Danmark end i de fleste andre lande. Vi ved, at omkostningerne til løn og materialer pr. produceret enhed er steget mindre i Danmark end i de lande, vi normalt handler med.

Men læser vi lønningerne fast, som man altså her foreslår, hvor skal gevinsten så gå hen for den rationalisering, som har fundet sted, og som vil finde sted? Kommer der et forbud mod udstedelse af friaktier? Kommer der forslag om, at den kapitalophobning, der bliver resultatet af lønstopet, bliver tilskrevet lønmodtagerne? Indgrebet i dyrtidsreguleringen ved begrænsningen og tvangsopsparingen til ATP har vi jo hidtil hørt var en afgjort sag: man kunne ikke udbetale de tvangsopsparede penge, man kunne ikke bestemme, om de til udbetaling forfaldne portioner skulle tillægges lønnen; det var aftalestof mellem arbejdsmarkedets parter.

Men nu taler man om en stram indkomspolitik og om fastfrysning af reallønnen. Børsen, som jo var særdeles godt underrettet om statsministerens tale, og som kunne bringe den, inden den blev holdt i folketinget, har også ment at vide, at regeringen har en trumf i baghånden, at de to portioner, der er indefrosset og altså ikke udbetalt, skal udbetales i portioner gennem overenskomstperioden.

[Jørgen Jensen]

Derfor vil jeg gerne spørge: er der en sådan aftale i regeringen, er der sådanne tanker, og hvorledes rimer de med forsikringerne om ikke yderligere at ændre den bestående lov og gribe ind i overenskomsterne?

For arbejderklassen vil de 20 punkter, der er forelagt, have en række negative følger. Arbejdsløsheden vil stige, men alligevel fortsætter man med en hetz mod de ledige. Det var egentlig godt, at hr. Kjeld Olesen tog det op, men det rimer meget dårligt med de planer, man har lagt frem. Man taler om nødvendigheden af en stramning og en skærpet kontrol, fjernelse af misbrug. Hvor stort er misbruget fra de arbejdsløses side?

På finanslovsforslaget er der afsat 10 mia kr. til understøttelse, men de arbejdsfri indtægter, der frigøres ved belåning af værdistigningen i jord og fast ejendom, er et dobbelt så stort beløb. Hvad gør man for at kontrollere her? Har man tænkt sig at skærpe kontrollen? Taler man om kontrol med arbejdsgivernes misbrug af ledelsesretten til at sortere arbejdskraften, så vi får langtidslidende? Er der forslag om ændring af aktieselskabsloven, som kan forhindre manipulationer som dem omkring B & W? Eller er der tale om større kontrol med skatteunddragelser? Nej, ikke på disse områder, men de arbejdsløse skal kontrolleres endnu mere. Man taler ej heller om ophævelse af tidsbegrænsningerne trods den åbenlyse fiasko ved placeringen af de langtidslidende.

Forslaget om efterløn vil, så længe man ikke fjerner 26 ugers reglen, være endnu en sorteringsmulighed, som kan tvinge mennesker ud i passivitet. At vi har tilladt nedslidning og ødelæggelse af mennesker for at tilfredsstille kravet om produktivitetsstigning, berettiger ikke til kassation af mennesker.

Indkaldelse af trepartsdrøftelser er et indgreb i den frie forhandlingsret. Frie overenskomster betyder ret til at formulere krav, ret til at forhandle uden politisk pres, ret til at sige nej, til at nægte salg af arbejdskraft. De, der taler om, at samfundet er ømfindtligt, at der er et samspil mellem løn og konkurrenceevne, har jo aldrig drømt om at gribe ind over for kapitalhaverne, tvinge dem til investeringer eller straffe dem, hvis de nægtede at investere deres penge, altså gik i strejke rent økonomisk.

Derfor er det rigtigt, når fagbevægelsen i dag giver udtryk for, at der kun er én vej:

kamp mod regeringen, kamp mod den politik, som VS-samarbejdet lægger frem. Den stabilitet, som statsministeren mener at have opnået, er en stabilisering af storkapitalens magt, og den må, hvis ikke arbejderklassen yderligere skal trænges tilbage både økonomisk og socialt, brydes gennem lønkrav, gennem skærpede overenskomstkrav.

Det må betyde krav om udbetaling af de dyrtidspenge, som er indbetalt til ATP. Det må betyde forhøjelse af dyrtidstillægget med de forfaldne portioner. Det må være krav om ændret beregningsgrundlag og forhøjede satser, så det giver fuld dækning. Det må betyde forhøjelse af mindstelønnen, og dér skal man ikke blive forskrækket, når mange fagforeninger i dag taler om beløb på 38-40 kr. i timen. Det må også betyde kortere arbejdstid, og her kan man jo henvise til statsministerens tale om fri hver 10. uge - det havde vi altså råd til for nogle måneder siden - eller andre socialdemokraters tale om sabbatår. Det var rimeligt, at vi nu så på, om der var vilje til også ved overenskomstsituationen at give plads for en nedsættelse af arbejdstiden. Det må også give spørgsmålet om sikringen af valgte tillidsmænd en forret. Det er både faglige tillidsmænd, sikkerhedsrepræsentanter og de repræsentanter, der er i aktieselskabsbestyrelserne. Det må også betyde en ret til overenskomstmæssigt at sikre sig at kunne stoppe arbejdet, hvis arbejdsproces og materialer ikke er dokumenteret skadefri.

Men hvorfor rejser kommunisterne her også tale om overenskomstkrav? Var det ikke noget, der skulle ske ude i fagforeningerne, ude på arbejdspladserne? Det er ikke, fordi vi ikke mener, det er her, det skal ligge, men vi må understrege, at VS-regeringens krav om tilbageholdenhed er en indblanding, der er underbygget med trusler om, at man ellers vil sikre det overholdt på anden måde. VS-regeringens politiske grundlag er vendt imod arbejderne. VS-regeringen vil ikke gennemføre et eneste af de løfter, der er blevet givet arbejderklassen for hidtidig tilbageholdenhed eller for de overgreb, som har fundet sted.

Derfor må efter vor opfattelse enhver ansvarsbevidst folketingsmand, som siger, han repræsenterer arbejderklassen og fagbevægelsen, enhver socialist, erkende, at vi kun kan sikre en bedre økonomisk og politisk udvikling for arbejderklassen, hvis vi udefra presser så hårdt på, at vi sprænger bindingerne

[Jørgen Jensen]

mellem socialdemokratiet og den fløj i socialdemokratiet, som er i samarbejde med venstre.

Det er den opfattelse, vi har af situationen, og vi vil altså på ingen måde give til-sagn om, at vi vil være en loyal og saglig opposition. De, der siger noget sådant, gør sig i virkeligheden til talsmænd for, at man skal dække over de brud, som sker på et folkestyre ved, at man svigter de løfter, man har givet forud for et valg.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.00.

Mødet udsat kl. 12.16

Mødet genoptaget kl. 14.00

Forhandlingen genoptoges.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne byde SV-regeringen velkommen, og vi vil ønske den, at den må få held med sit virke til gavn for landet.

Vi opfatter det som en fordel i sig selv, at der har kunnet dannes en regering, der spænder over midten. Det er i sig selv en fordel, hvis denne regerings dannelse betyder, at der bliver mere politisk stabilitet, så vi undgår ustandselig tale om valg, kunstig dramatik, så vi undgår, at en regering må fægte sig frem fra uge til uge, og at den i stedet for kan planlægge og fastholde en politik. Det har det radikale venstre arbejdet for, og det har været noget væsentligt for os. Når det er gået skævt med vores økonomi og ledelsen af den økonomiske politik i en årrække, har det bl. a. sammenhæng med hyppige folketingsvalg og den politiske ustabilitet.

Jeg siger, hvis denne regering kan give stabiliteten, er det en god ting. For det er jo desværre ikke en given sag. Regeringen har ikke haft nogen heldig hånd fra starten, og man kan jo ikke sige, at det er ro, der præger Danmark i dag, hverken uden for Christiansborg eller inden for Christiansborg.

Jeg vil også med det samme godt give regeringen et godt råd: hvis den skal være troværdig og fremstå som en stabil regering, der

opnår det, den har sat sig for, nemlig at tilvejebringe den politiske stabilitet, må regeringen sørge for fodslag i sine egne rækker over for dens egne forslag. Det er en hovedbetingelse; ellers vil den politiske stabilitet udeblive.

Det radikale venstre er ikke et parti, der sætter sig for at spænde ben for denne regering. Vi vil tværtimod gerne medvirke til, at der kan komme noget fornuftigt ud af dens virksomhed. Statsministeren indbød til bredt samarbejde. Det er en god vane, statsministeren har, og det fik vi også at vide i dag, men jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at det i denne situation nærmer sig en lille smule hykleri at fremsætte den betragtning. For denne regerings tilblivelse har sandt at sige ikke været udtryk for åbenhed, venlighed eller bare høflighed over for andre partier eller andre interesser og synspunkter i det danske samfund. Der har ikke været nogen åbenhed over drøftelserne mellem partierne på Marienborg. Der har ikke været nogen høflighed, hverken i socialdemokratiets forhold til det radikale venstre eller i venstres forhold til det konservative folkeparti, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne. Og der har ikke været megen venlighed over for presse, radio, TV eller seere og lyttere.

Som sagt, hvis denne regering kan give stabilitet, er det godt, men stabiliteten skal bruges til noget, den skal bruges til noget konstruktivt. Når vi har talt om nødvendigheden af politisk stabilitet i Danmark, er det for at bruge den til noget, til politiske fremskridt. Ikke for at bruge den til at skyde problemer væk, men for at løse dem eller tage fat på dem, og i den henseende er regeringserklæringen en stor skuffelse for os. Vi havde egentlig ventet, i de uger hvor socialdemokratiet under vor store opmærksomhed handlede på Marienborg, at når venstre og socialdemokratiet satte sig sammen i lang tid, med alle de gode hoveder, som er i de to partier, og virkelig satte sig for, at der nu skulle ske noget, ville der også ud af dette komme noget, der var originalt, noget, der var nyt, eller, som det er blevet sagt, noget, der betegnede et sporskifte. Det, der er kommet ud af det, er ikke spor, og det er ikke et skifte. Man skulle have ventet, at når socialdemokratiet og venstre tog et så usædvanligt skridt som at danne en fællesregering, måtte

[Niels Helveg Petersen]

der også være et ganske usædvanligt indhold, de to partier kunne samles om, opgaver, der skulle løses, politiske reformer, der skulle gennemføres. Vores skuffelse over regeringserklæringen er, hvad dette angår, overordentlig stor.

Hvad først det helt kortsigtede angår, er der i det radikale venstre meget lidt begejstring, for at sige det mildt, over en momsforhøjelse nu. Det er der to grunde til. For det første vil en momsforhøjelse nu medføre en øget ledighed til vinter. Jeg ved i øvrigt ikke, om regeringen i sine uden tvivl omhyggeligt udarbejdede økonomiske overslag har indregnet omkostningerne ved 20.000-25.000 flere arbejdsløse, men jeg vil da spørge. For det andet er der en oplagt risiko for, at en forhøjelse af momsen på dette tidspunkt bare uden videre bliver lagt oven i overenskomstkravene, så vi om et halvt år eller 6, 7, 8 måneder er nøjagtig lige vidt, bare på et højere niveau. I så fald har man faktisk ikke gjort dansk økonomi eller forhandlingerne på arbejdsmarkedet eller noget som helst andet nogen tjeneste ved at møde frem med et momsforslag i dag.

Tidspunktet for denne momsforhøjelse er efter vores opfattelse ganske usædvanlig dårligt valgt. Jeg tror ikke, man kunne have fundet et tidspunkt for denne momsforhøjelse, som er ringere valgt. Det radikale venstre har i sin politiske tilværelse ved utallige lejligheder medvirket til at hæve afgifter og også at hæve moms, men jeg må sige, det er ikke af principiel uvilje imod at bruge afgiftsinstrumenterne, men vi finder tidspunktet nu ganske usædvanlig dårligt egnet og frygter, at momsen nu vil give stik modsatte resultater af det, man tilsigter. Det er det kortsigtede. Det får vi lejlighed til at diskutere meget mere i de kommende dage i forbindelse med disse lovforslags behandling; det vender vi tilbage til. Men lad os så de på det langsigtede.

Vi ved, at det, der førte til forhandlingerne mellem socialdemokratiet og venstre, var, at nu skulle der føres indkomspolitik. Kodeordet er den økonomiske politik, hvor man skal holde omkostningerne nede og ad den vej bedre vores konkurrenceevne, så vi kan producere noget mere og rette op på betalingsbalancen i forhold til udlandet.

Jeg har læst og læst og læst i regeringserklæringen, men jeg har ikke fundet noget om

indkomspolitik, bortset fra at ordet står der. I helt usædvanlig grad er der her tale om kejserens nye klæder. Regeringen taler om det, den bliver fast i mælet og siger: det er noget, vi skal have; den foretager nogle besværgelser: sådan noget som indkomspolitik skal vi have, men hvad er det for en indkomspolitik, der er aftalt? Den står der ikke; kejseren har ingenting på.

Hvordan skal man nå frem til en indkomspolitik? I det radikale venstre må vi sige: man har ikke en chance for at få gennemført en holdbar indkomspolitik, når man skubber de væsentligste problemer væk. Hvad er de væsentligste problemer, hvis man vil lave indkomspolitik i Danmark i dag? Det er at få taget fat på nogle af de fundamentale problemer, vi har i vores skattelovgivning, og det er at tage hul på spørgsmålet om medejendomsret. Hvis ikke snakken om indkomspolitik skal blive til reaktionært præk, må det følges op af en politik, der giver en bedre fordeling af goderne, byrderne, ansvaret, rettighederne, som tegner en retning imod et mere retfærdigt samfund. Ellers vil indkomspolitikken ikke kunne lykkes.

Det radikale venstre mener, at folketinget, hvis det virkelig ønskede at gennemføre indkomspolitikken, i den kommende samling måtte tage fat på nok så kraftige omlægninger i vor skattelovgivning. Vi var ikke enige i det, regeringen lagde frem i foråret. Vi mente, man skulle gå en anden vej, når man tog fat på skattelovgivningens fradragsregler. Det har vi skitseret. Vi genfremsætter forslagene. Vi mener, det er den vej, man skal gå: foretage en omlægning i skattelovgivningens fradragsregler for at få en mere retfærdig indkomstskat end den, vi har.

Vi mener, at man skal tage fat på spørgsmålet om medejendomsret, men ikke efter den model, som er LOs og socialdemokratiets, og som ikke har en chance for at blive gennemført her i salen, hverken før eller efter denne regeringsdannelse.

Vi ønsker, der skal tages fat på det af to meget væsentlige grunde. For det første fordi medejendomsret i de større industrier på lang sigt er en ønskelig demokratisering af vort samfund. Det vil betyde, at man modvirker modsætningerne og skærpelsen af modsætningerne imellem lønmodtagere og kapitalejere på lang sigt.

[Niels Helveg Petersen]

Men dernæst er medejendomsretten også nødvendig for at støtte de indkomstpoltiske bestræbelser. Vi ved, at man ikke kan forvente nogen løntilbageholdenhed i praksis, hvis ikke man har en mulighed for at sige til dem, der er beskæftiget i virksomhederne: I får selv en andel i de værdier, som skabes i virksomhederne. Når vi har haft så svært ved at føre indkomstpoltik, er det, fordi vi savner denne del, dette instrument, i vores økonomiske politik. Derved er resultatet blevet det, det er, nemlig at virksomhedernes indtjening bliver for lav, investeringerne for lave, og beskæftigelsen svigter. Det er, fordi vi savner medejendomsretten som et led i vores økonomiske politik. Og hvad siger regeringen? De vil afvente en betænkning. De har ingen holdning til dette problem. Jeg synes, det i sig selv kan være fornuftigt at afvente den betænkning – lad os bare gøre det – men jeg synes, det er for slapt, at regeringen ikke samtidig har noget budskab til folketinget og til den danske befolkning om, hvad den derefter agter at gøre, bortset fra, som det er sagt, at man går ud fra, de vil læse betænkningen. Er der nogen politisk holdning til dette spørgsmål i den nuværende regering, som er mere forpligtende, end at man skal læse den betænkning, som man satte i værk for 1 år siden?

Et tredje område, hvor det er nødvendigt for folketinget at gennemføre lovgivning, hvis man skal være troværdig i sine indkomstpoltiske bestræbelser, er boligområdet. Vi må tilvejebringe bedre finansieringsmuligheder for nyt boligbyggeri, og vi må foretage en sanering af det bestående højrentebyggeri, som har betydelige vanskeligheder. Vi medvirker gerne hertil. Der er visse antydninger i regeringserklæringen om, at det har regeringen også tænkt sig at man skulle gøre noget ved, hvorimod jeg til min skuffelse ser, at det fornuftige forslag om indeksfinansiering af nyt boligbyggeri, som regeringen og det radikale venstre var enige om i foråret, tilsyneladende er taget af bordet. Det beklager vi.

Vi beklager også, at spørgsmålet om indgreb over for prisstigninger på jord og fast ejendom åbenbart ikke skal være lovstof for folketinget i dette efterår, forud for overenskomstforhandlingerne. Ja men hvis man skal opnå, hvad man gerne vil indkomstpoltisk med dette forslag, var det måske nok en fordel, at parterne kendte det, inden de formu-

lerede deres krav. I hvert fald ville det være en stor fordel for dette ting at vide lidt mere om, hvad dette forslag går ud på.

Det var det langsigtede, den økonomiske politik, som jeg har forsøgt at omtale, og hvor jeg finder meget lidt trøst i regeringserklæringen. Men det værste ved regeringserklæringen er måske nok, at den er så åndløs og perspektivløs. Der er ikke antydning af nogen stor sag, man vil løfte; ingen virkelig vision tegner sig, ingen holdning tegner sig på det kulturpolitiske, uddannelsespolitiske, når det drejer sig om synet på individets beskyttelse, om samfundets udvikling, demokratisering – ikke en linje. Og det er en dårlig start for en ny regering.

Vi ved, at socialdemokratiet og venstre i en række sager, som har med holdninger at gøre, ser forskelligt på sagerne, og det er jo uden videre givet, at hvis man ikke har truffet præcise aftaler, vil disse sager blive en slem belastning for regeringen, for de vil ikke kunne blive enige. Så vil sagerne blive skudt væk og ikke blive løst, og dermed er der en klar risiko for, at der i løbet af ikke særlig lang tid vil brede sig en lammelse i denne folketingssal og i regeringen, fordi man får svært ved at blive enige, når man ikke har kunnet aftale noget præcist på forhånd.

Der er én ting i regeringserklæringen, som jeg finder aldeles rystende – intet mindre. Det er, at man i august 1978 kan indgå en regeringsaftale og forhandle i ugevis og komme frem med et program, der skal løse nogle af vore problemer, uden med ét ord at antyde, hvad man har i sinde at gøre ved ungdomsarbejdsløsheden. Vi har mellem 60.000 og 70.000 unge arbejdsledige, jeg ser ikke hverken nogen indignation over det eller nogen virkelig antydning af, hvorledes man har i sinde at gribe dette fantastiske og stigende problem an. Det danske samfund slipper ikke godt fra at negligere det problem, og når regeringen ikke vil, så må vi andre. Det radikale venstre agter selv at fremsætte forslag på dette område, som for os er noget aldeles afgørende. Vi kan ikke acceptere, at tusinder og atter tusinder og flere og flere af unge må begynde deres voksne tilværelse med perioder af langvarig arbejdsløshed. Jeg forventer, at regeringen, når den får tænkt sig om, vil være med til at udforme en politik på dette

[Niels Helveg Petersen]

område, som giver et vist håb om, at man kan komme i gang med dets løsning.

Det er jo et gennemgående træk i de kommentarer, der ligger bag denne regeringsdannelse, at Danmark befinder sig i en økonomisk krise. Det er delvis rigtigt i den forstand, at vi har underskud over for udlandet, og vi har høj arbejdsløshed, men krisen er alligevel af en ganske særlig art. Den danske befolkning er en af de rigeste i verden, få mennesker har, alt taget i betragtning, en mere betrygget økonomisk tilværelse end de 5 mill. danskere.

Men vort syn på den økonomiske udvikling er selvfølgelig aldeles urealistisk. Danmark har ikke nogen økonomisk krise, vi har for store forventninger. Den økonomiske vækst i de kommende år – muligvis i mange år – vil være lav, og det må vi indrette os på. Vi må varigt indrette os på den lavere vækst i vor økonomi, og hvis vi skal det, samtidig med at vi løser beskæftigelsesproblemerne, bliver det nødvendigt at tage ganske andre metoder i anvendelse end dem, der er anvist i regeringserklæringen. Så er man også nødt til at gå ind på spørgsmålet om fordeling af arbejdet, hvorom jeg ser meget lidt i regeringserklæringen – i hvert fald ikke noget, der er særligt perspektiv i – så er man nødt til at indrette sig på, at arbejde i de kommende år er en mangelvare, og det kræver en fundamentalt ganske anden tænkning med hensyn til samfundsudvikling end den, der fremstår af de nationaløkonomiske betragtninger i regeringserklæringen.

Lad mig sluttelig meget kort resumere det op: Vi er tilfredse, hvis der kan blive stabilitet under denne regering, men vi vil forlange, hvis der skal være mening i stabiliteten, at den anvendes til noget, bruges til faktisk at løse nogle af de problemer, det danske samfund har, og ikke til at skubbe dem væk.

Jens Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti har, lige siden vi i 1973 kom i tinget, arbejdet for en bred regering hen over midten omfattende bl. a. socialdemokratiet og venstre. Behovet for en sådan bred regering hen over midten er ikke blevet mindre siden: den økonomiske situation er stadig sådan, at vi har brug for en sådan bred regering, der kan give den nødven-

dige stabilitet og tillid i erhvervslivet og i befolkningen i det hele taget.

Det er nu lykkedes at få en sådan regering, i hvert fald en regering hen over midten omfattende S og V, men ligefrem en bred regering kan man vel ikke kalde det. Samtidig med, at man altså må ytre glæde over, at det er lykkedes at få en regering hen over midten omfattende de to partier, kan man ikke skjule en vis skepsis netop derved, at regeringen er så smal. Vel er der ikke stor fare for, at regeringen får et flertal imod sig i dette ting, men man kunne tænke sig den tanke – det er jo set før – at enkelte medlemmer af et af de to partier ville benytte deres grundlovssikrede ret til at stemme efter deres overbevisning på tværs af partiparolen, og derved ville der kunne opstå vankeligheder for regeringen, vanskeligheder, der ville kunne lamme den i en periode, hvor det netop var vigtigt, at den var meget handlekraftig.

Vi er derfor overbevist om, at det ville have været bedre med en bredere regering, en regering, der foruden de to partier omfattede yderligere ét eller to af midterpartierne. Sådan er det nu imidlertid ikke gået, og vi må så se at få det bedst mulige ud af den situation, vi står i.

Det, der vel er problemet for den smalle regering, er, at det kan blive meget vanskeligt for den at føre en virkelig langsigtet politik, en politik, der rækker ud over næste valg, og dermed også en virkelig effektiv politik, der kan gå til ondets rod. I statsministerens erklæring, som vi har fået skriftligt, står der noget om, at det, der sker, skal være langsigtet, men når vi ser på det realistisk, må vi indrømme, at det hverken er langsigtet eller så forfærdelig effektivt. Statsministeren taler om et mere langsigtet perspektiv, men aftalen gælder jo kun i to år; det har vi fået at vide gang på gang. Her kan man sammenligne med vores Økoplan Q, som vi lavede for to år siden; det var en plan for ti år, og det er det, vi forstår ved langsigtet.

Hvad angår effektiviteten, må vi desværre også nok sige, når vi skal tale helt realistisk, at det – i hvert fald det, vi har fået hidtil – er en lidt tynd kop te. Det kunne se ud, som om den i nogen grad er lavet på brugte blade. Vi håber, regeringen har mere i posen end det, vi har fået indtil nu. Det, der foreligger, kan alt for let skubbes til side med betegnelsen lapperier.

[Jens Møller]

Jeg vil gerne spørge statsministeren, hvornår vi her i tinget får noget mere at vide om, hvad regeringen vil, så vi får bedre mulighed for at vurdere den politik, regeringen vil føre.

Det, vi har fået at vide, må vi vel sige stort set er positivt og fornuftigt, men det er bare ikke nok, det er hverken dybtgående eller langsigtet nok, hvis det skal stå alene.

Statsministeren omtalte indledningsvis målsætningen for samarbejdet, og denne målsætning kan man næsten dele op i to afsnit, hvoraf det første stort set er en afskrift af forligsaftalen fra august 1976 – altså det første augustforlig, hvor kristeligt folkeparti som bekendt var med – og det andet afsnit nærmest er en slags afskrift af firkløverpartiernes erklæring. Det er der altså ikke noget nyt i, og der kan altså heller ikke være noget nyt og forbavsende i, at kristeligt folkeparti synes, det er ganske fornuftigt, at vi er helt enige i disse afsnit. Det er netop det, vi vil; det er netop det, der skal til.

Men når vi så læser videre og ser, hvordan man vil nå disse mål, må vi indrømme, at vi bliver skuffede i hvert fald på nogle punkter, selv om der også her er mange rigtige og gode ting imellem. Det er traditionelle midler, og de er ikke alle lige gode.

Når to partier som socialdemokratiet og venstre går sammen i regering, er det et vovestykke, for det er første gang i Danmarks historien. Men når man nu ser et sådant vovestykke, venter man også, de pågældende går længere i deres vovemod og tør prøve noget nyt, tør prøve noget mere dybtgående, noget, der virkelig kunne hjælpe, en eller anden hestekur, f. eks. noget i retning af det, professor Thorlund Jepsen har foreslået. Det er en hestekur, som måske ville kunne genere mange mennesker i første omgang, men som hurtigt ville kunne rette op på situationen. Den ville gøre ondt på kortere sigt, men den ville med ét slag redde konkurrenceevnen og derefter meget hurtigt beskæftigelsen og betalingsbalancen. Stigningerne, der kom på jord og fast ejendom, kunne man have fundet en løsning på, hvis der var god vilje fra begge sider.

Jeg tror, befolkningen ville være indstillet på at yde de ofre, der skulle til i øjeblikket, hvis disse ofre bare blev retfærdigt fordelt, og hvis man ret hurtigt, dvs. i løbet af et halvt til et helt år, virkelig kunne se resultatet

af ofrene, at det ikke var noget, der bare var ud i den blå luft.

Men man går videre med traditionelle ting, f.eks. stop for stigninger i priser, takster og lønninger. Det er jo et gammelt, kendt middel, et middel, der før har vist sig effektivt, i hvert fald på kort sigt, og når dette her kun skal gælde et halvt års tid, vil det nok også vise sig ganske effektivt netop i den nuværende situation. Jeg tror ikke, vi på nogen måde kan beklage det.

Så står der videre: regeringen vil optage forhandlinger med arbejdsmarkedets parter – det er de såkaldte trepartsforhandlinger – for at undgå en forringelse af reallønnen. Det er jo ganske mærkeligt for os i kristeligt folkeparti at sidde og læse det. Det var jo næsten ord til andet det, vi foreslog i vores Q-plan for 2 år siden. Vi kaldte det noget andet, men det var reelt det samme, dette råd, der skulle sikre, at de lønstigninger, der kom, blev reallønsstigninger, så der ikke skete den udhuling af lønnen, som vi har haft så meget i de senere år. Dengang blev vi hånet for det fra alle sider, også i dette ting, men især fra arbejdsmarkedets parter og andre steder, og nu ser vi altså, at landets regering kommer med et forslag, der er næsten bogstaveligt det samme. Der skulle kun to års tid til, at den tanke modnedes i Danmark.

Kapitalvindingsskatten vil man ophæve. Det er en ting, vi hilser med glæde. Denne kapitalvindingsskat har skadet Danmark ganske kolossalt, fordi den har hindret generatonskiftet på landet og derved har medført en alt for lille animalsk produktion. Når den bliver ophævet, vil det meget hurtigt medføre en stigning både i beskæftigelse og eksport, og det er jo netop det, vi trænger til.

Så står der ganske vist lidt om, at der skal sættes noget andet i stedet for. Nu har vi endnu ikke set i detaljer, hvad det drejer sig om, og vi er meget spændt på at se det, men jeg skal da sige med det samme, at hvis det er noget i retning af det, den socialdemokratiske regering foreslog sidste år i august, og som var en af hovedårsagerne til, at vi dengang røg ud af forliget, vil vi naturligvis ikke kunne medvirke til det.

Så er der ØD. Kommissionen skal fortsætte sit arbejde. Det må opfattes på den måde, at den frist, man hidtil har givet kommissionen, ikke længere gælder; nu skal de bare

[Jens Møller]

fortsætte. ØD i syltekrugken; anderledes kan jeg ikke læse det, der står.

Det beklager jeg i og for sig. Jeg tror, det havde været meget vigtigt, at vi havde fået dette betydningsfulde forslag frem på folketingets bord og fundet ud af, hvad der var mulighed for, og hvad der ikke var mulighed for i dette ting. For så længe disse forslag ligger og rumler og man ikke ved, hvornår de kommer frem, og hvad de bliver til, virker de som en bremse, en hindring, for en naturlig udvikling på arbejdsmarkedet, udviklingen af fornuftige frivillige ordninger rundt omkring i de forskellige områder, de enkelte forskellige virksomheder, ordninger, der virkelig kunne være til gavn både for lønmodtagere og for vores erhvervsliv. Man tør ikke gå i gang med det, så længe man ikke ved, hvad der senere bliver trukket ned over hovedet på én fra folketinget.

Under afsnittet om erhvervspolitik tales der om eksporterhvervene, der skal have hjælp. Jeg går ud fra, at det er en forglemelse, at der kun står eksporterhvervene. Jeg går ud fra, at man ligesom på første side også mener de importkonkurrerende erhverv, altså konkurrenceerhvervene i det hele taget. Jeg vil gerne have det bekræftet fra statsministerens side.

Statsministeren omtaler nedbringelsen af det budgetterede underskud på finanslovsforslaget, og vi må da sige, at det er ganske nødvendigt, at dette kæmpeunderskud bliver bragt ned, men det er jo ikke ligegyldigt, hvordan det sker. Det har vi fået meget lidt at vide om. Jeg vil godt allerede nu sige, at hvis det skal ske i form af nedskæringer af u-landshjælpen, hvorved man vil tage fra de allerallerfattigste for at give til de rige – og i den forbindelse er bogstavelig talt alle danskere jo rige – ja, så er det et sted, hvor kristeligt folkeparti ikke kan medvirke, men vil modarbejde det alt, hvad vi kan. Til gengæld kan man sikkert få stemmer fra fremskridtspartiet til det.

Der er tale om nedskæringer på motorvejene, har vi hørt noget om. Også det er vi meget skeptiske over for. For det første er det noget arbejde, der sætter mange hænder i sving, og for det andet ved vi rent statistisk, at der sker forholdsvis færre ulykker på motorvejene. Enhver forsinkelse af motorvejsbyggeriet, af vores trafiknet herhjemme giver altså flere arbejdsløse og flere færdselsulyk-

ker med deraf følgende menneskelige lidelser. Vi mener, det er et forkert sted at skære ned.

Så kommer vi til det med momsens, som skal sættes 2 pct. op. Der er ingen, der nogen sinde er glade for at skulle forøge skatter og afgifter, det er noget meget ubehageligt noget. Det er desværre sådan, at vi nok må erkende, at når det i dag er nødvendigt at hæve momsens, så er det, fordi den socialdemokratiske regering ikke har formået at gennemføre indkomstpoltikken fuldt ud – den indkomstpoltik, der blev fastlagt i augustforlig I, og som skulle indebære 6 pct. lønstigning de 2 år. Vi ved, stigningen er blevet betydeligt større. Det skyldes, at der er enkelte grupper, der har tiltaget sig betydelig større indkomststigninger end de 6 pct. – og her tænker jeg ikke på de lavtlønnede, for det var medberegnet, men der er også højtlønnede grupper, der har benyttet deres nøglestilling til at tiltage sig langt større lønstigninger. Andre grupper har fået mindre. På grund af at man har taget for meget på disse områder, er der blevet for mange penge pumpet ud, og derfor får vi nu denne stigning i momsens på de 2 pct. Det er forståeligt, for at sige det mildt, hvis de, der ikke fik noget af denne ekstra kage, nu føler sig snydt. De fik ikke noget af den ekstra kage, men de 2 pct. i afgift, dem føler de. Det er mennesker, der ikke har haft mulighed for lønglidning på det ene og det andet område, mange offentligt ansatte – og her tænker jeg ikke først og fremmest på kontorchefer og de meget høje stillinger, men jeg tænker på postbude, jernbanearbejdere, lærere og pedeller osv., alle dem med de ganske almindelige indtægter, som er kommet bagefter, som ikke har fået del i lønglidning osv. Men afgiften, den føler de. Den foreslåede ændring af reguleringen af personfradraget vil i øvrigt også ramme de samme grupper. Der er ligefrem noget umoralsk i, at det skal have lov at ske på den måde. De, der kræver ind og tvinger deres vilje igennem med alle midler, de får, men de, der holder igen, de, der holder tilbage på grund af helheden, på grund af samfundet, ja, de straffes derfor.

Vi må vel se i øjnene, at som situationen nu er blevet, er momsforhøjelsen nødvendig, men det er altså kun, fordi indkomstpoltikken ikke blev, hvad den skulle have været, ikke har fungeret fuldt ud, fordi der er nogle,

[Jens Møller]

der ikke har vist sig solidariske med samfundet, med de arbejdsløse og med os alle sammen.

Der mangler noget i dette forslag om momsforhøjelse. Der mangler noget om sociale kompensationer. Jeg kan ikke tænke mig, at det kan være meningen, at folkepensionister og invalidepensionister nu skal betale, fordi højtlønnede grupper ikke har villet rette sig efter folketingets henstilling om at holde tilbage med lønstigningerne. Det kan ikke være rimeligt, at børnerige familier skal udsættes for yderligere vanskeligheder af samme grund, eller at uddannelsessøgende skal have deres stipendier, som er små nok, som det er, yderligere undermineret. Vi håber i kristeligt folkeparti meget, at når der ikke står noget om disse sociale kompensationer, så er det en forglemmelse. Vi ved jo, at der har været forhandlet dag og nat i 3 uger eller deromkring; vi ved, hvor trætte mennesker kan blive, og når det så er noget, der ikke ligger lige for, og som det er absolut nødvendigt at få afgjort lige nu, ja, så er man måske tilbøjelig til at sætte det lidt i baggrunden og lade det vente til en senere lejlighed. Det kan jo rettes. Det er jo ikke den samme lov, der skal ændres, det er andre love, der skal ske ændringer i. Det kan nås, når vi mødes igen til oktober, hvis det bliver lavet med en vis tilbagevirkende kraft, og det kan man jo godt gøre, når det er love, der er til fordel for borgerne. Jeg tror, vi nu skal lade samarbejdspartnerne, regeringen, få lidt tid. Samarbejde tager tid, det er noget vi ved, de skal have tid til at forhandle om det her, så er jeg sikker på, de selv vil komme med et forslag om rimelige sociale kompensationer. Jeg tror ganske enkelt, det er en forglemmelse; heller ikke venstre vil gå med til at lade folkepensionister og børnerige familier betale gildet. Det tror jeg ikke på.

Momsforhøjelse er i hvert fald bedre end en forhøjelse af personbeskatningen; den er i hvert fald alt for høj i forvejen i Danmark i dag.

Regeringens oplæg viser også, at man vil udskyde mange af de store investeringer, og det beklager vi i og for sig fra kristeligt folkeparti. Man vil udskyde a-kraft, Storebæltsbro, motorveje osv. på ubestemt tid. Det er selvfølgelig en nem måde at klare situationen på lige netop nu og her, men det betyder jo, at man trækker veksler på fremtiden. Disse

ting giver os vel ingen hjælp i dag, men de giver fremtiden hjælp. Det er fremtiden, vi tager noget fra på den måde. Vi mener, det er meget uheldigt, at vi på den måde trækker veksler på fremtiden. Det understreger også det midlertidige, det kortsigtede, i den løsning, der ligger på bordet.

Kristeligt folkeparti savner noget i aftalen om kultursiden af politikken. Kultur er noget meget vigtigt for os, og vi forstår egentlig ikke rigtig, at man kan lave sådan en aftale, uden at der kommer virkelige ting frem på det område også. Jeg vil gerne spørge – det bliver vel især venstres ordfører – om det betyder, at man bare skal fortsætte med en socialdemokratisk kulturpolitik. Når man får den tanke, så er det ikke alene, fordi der ikke står noget om det i aftalen, men så er det også, fordi kulturministerierne, om jeg så må sige – altså kulturministeriet, undervisningsministeriet og kirkeministeriet – alle tre har fået socialdemokratiske ministre. Det kunne være naturligt at spørge venstre, om det kulturelle virkelig betyder så lidt for venstre, at man ikke har satset alvorligt på at få i hvert fald ét af disse særdeles vigtige ministerier.

Statsministeren sluttede sin redegørelse med en indbydelse til samarbejde. Jeg vil gerne sige det helt klart: kristeligt folkeparti tager imod den indbydelse. Vi er i opposition, sådan er situationen, men vi vil være en positiv og en seriøs opposition. Vi vil naturligvis påvirke beslutningerne så meget, vi formår, det er det, vi er herinde for, men vi ønsker at give regeringen en reel chance for at vise, hvad den kan, og vi håber, at den kan en hel masse, så den kan redde Danmark ud af den situation, vi står i i øjeblikket. Vi tager altså gerne imod statsministerens indbydelse til et fornuftigt samarbejde og håber, at det må bære frugt til gavn for vort land.

Ib Christensen (DR):

Den regeringserklæring, vi fik i går, sagde jo ikke noget, som man ikke allerede havde fortalt medierne dagen før. Det egentlige regeringsprogram, som man udenomsparlamentarisk i ugevis har forhandlet på Marienborg, har folketinget stadig til gode. Det er en udsøgt uartighed, når regeringen giver sig til at kategorisere folketingets partier i ansvarsbevidste og ikke-ansvarsbevidste. Lad

[Ib Christensen]

mig sige det rent ud: hvis denne arrogante behandling af folketinget er regeringens stil, vil den til sine mange fjender i egne rækker efterhånden føje samtlige folketings og øvrige partier.

Til trods for dette vil jeg sige, at vi må jo bedømme regeringen på dens resultater. I retsforbundet vil regeringen finde en seriøs, en saglig, en fair, men kritisk og om nødvendigt en skarp opposition. Den vil også kunne finde en loyal samarbejdspartner, i det omfang den selv ønsker det, og i det omfang hvor den måtte møde med rigtige og fornuftige forslag.

På baggrund af regeringserklæringen må jeg imidlertid sige, at det set fra vort synspunkt er småt med det gode i regeringens politik og rigt med det onde, og dermed tænker jeg på de metoder og løsninger, som regeringen bebuder til klaring af vort lands store økonomiske problemer.

Hovedvægten i regeringserklæringen er indkomspolitik, og jeg vil gerne sige, at det gælder om det såvel som om væsentlige andre dele i regeringens erklæring, at mens man kunne forvente fra en regering, der rummer Danmarks liberale parti, en liberal politik og fra en regering, der rummer socialdemokratiet, en social politik, så finder vi desværre nogle sværvægtede, som er aldeles uliberale og også asociale. Indkomspolitikken er efter vor opfattelse uliberal. Det kan ikke være dette folketings opgave eller regeringens opgave at fastsætte lønninger, takster, priser, avancer i det private erhvervsliv og på det frie arbejdsmarked. Den er derudover asocial, fordi det, der er meningen med den, og det, man tilstræber skal ske, er, at reallønnen sænkes, mens der reelt ikke bliver tale om indgreb over for andre indkomster.

Dertil kommer videre, at en forudsætning for at føre en indkomspolitik er, at de berørte parter er villige, og når regeringens platform er af en sådan art, at den største af alle erhvervsorganisationerne, LO, muligvis ikke engang vil komme til en forhandling med regeringen, så varslers det ilde for regeringens bestræbelser på dette punkt. Sagen er vel snarere den, at man har nedkaldt et uvej over sig og over landets økonomi ved denne udfordrende regeringsdannelse, dette udfordrende program – og altså så at sige gjort det, man nødigst ville.

Dertil kommer, at de indkomstpolitiske erfaringer viser, at den har ikke kunnet forhindre – og mange af os mener, at den har bidraget til det – at arbejdsløsheden siden 1973–74, da krisen kom over os, er blevet seksdoblet, og at det er gået ligeså med statsgælden.

Indkomstpolitikken er jo koblet sammen med den værdistigningsafgift, som man bebuder, men værdistigningsafgiftens indførelse er betinget af en nulløsning på arbejdsmarkedet, og alle ved – om ikke de har vidst det før, så ved de det nu – at en nulløsning på arbejdsmarkedet er aldeles urealistisk. Det vil med andre ord sige, at der formodentlig intet som helst bliver af denne værdistigningsafgift. Hvis der skulle blive noget ud af den alligevel, så må jeg sige, at man skal vist være meget heldig for at blive ramt af denne værdistigningsafgift, så begrænset er den ifølge de forlydender, der har været i pressen om den. Det er åbenbart regeringens stil, at vi her i folketinget skal læse i aviserne og høre gennem medierne, hvad der er regeringens politik i enkeltheder. Foreløbig har vi altså ikke fået afsløret noget af den, men så vidt det er kommet frem, bliver denne afgift af yderst begrænset omfang, hvis den altså i det hele taget bliver gennemført.

Dertil kommer, at tanken er, at den skal pålægges i salgsledet. Derved kan det ikke undgås, at den kommer til at virke som en skat på flytning, selv om der kan være tale om indefrysning. Vi havde foretrukket, at man havde bevæget sig i den retning, vi ønsker, nemlig en løbende afgift på jordbesiddelse. Det havde været den rigtige vej at gå. Det havde været det instrument, der kunne bremse prisstigningerne på jord og fast ejendom. Det andet kan virke modsat.

Regeringens egentlige intentioner på dette område fremgår også af – stadig væk hvis presseforlydenderne er rigtige – at man vil fastlåse den amtskommunale grundskyld i 1980 og 1981. Det vil sige, at man tvinger amtskommunerne til at forøge skatten på arbejde, altså indkomstskatten. Det er selvfølgelig en fortsættelse af den tidligere regerings politik, det er jeg klar over, men det er også en konstatering af, at man fortsætter ad den vej. At gennemføre en gradvis skatteomlægning væk fra jorden og over på folks arbejdsudbytte, det er asocialt. Det er heller ikke liberalt efter vores opfattelse.

[Ib Christensen]

Regeringens skattepolitiske intentioner fremgår også med klarhed af, at man ønsker en momsforhøjelse, oven i købet tilsyneladende uden sociale kompensationer. Vi ved fra Industrirådet og andre, at denne momsforhøjelse og denne finanspolitiske stramning vil koste nye arbejdsløse, formentlig efter økonomers mening 20.000–25.000 flere arbejdsløse at lægge til de 170.000, vi har. Det er en fantastisk omkostning for at bedre betalingsbalancen med måske 1 eller 2 mia kr.

Vedrørende besparelser må vi sige: lad os se på dem, når de kommer, vi kender dem jo ikke. Heller ikke dér har regeringen villet løfte sløret for sine planer. Vi ved blot, at der nok bliver tale om udskydelse af nogle anlægsudgifter, og det har vi såmænd ingen indvendinger imod, selv om det ikke er en særlig perspektivrig form for besparelser.

Der kunne findes sparemuligheder – vi har været med til at foreslå dem her i tinget – men det har bl.a. været på områder, hvor venstre aldeles ikke har været til at få i tale, nemlig når det drejer sig om f.eks. erhvervstilskuddene, som tværtimod nu skal forøges. Man forøger altså de offentlige udgifter ved at lave disse lavt forrentede og kurssikrede lån. Med den ene hånd prøver man at lave besparelser, og med den anden hånd laver man øgede offentlige udgifter. Og så står der endda noget om, at der skal føres en fast og konsekvent politik.

Denne usædvanlige regeringsdannelse kunne jo have den psykologiske baggrund for at foretage sig noget usædvanligt. Den kunne f.eks. ændre Danmarks valutapolitik på den måde, som næsten alle landets økonomer i måneder, ja, i år, har anbefalet. Og det chok, der ville opstå, kunne den så udnytte til en effektiv følgelovgivning. Det ville være dristigt, svarende til den, erkender jeg, dristighed, der ligger i selve regeringens tilvejebringelse af de to partier. Men det har man ikke gjort. Her synes jeg nok, det igen fremgår, at denne regering er præget af en betydelig grad af ubeslutsomhed og inkonsekvens. Vi ved, at samarbejdet i valutaslangen, som regeringen jo står fast på efter ordlyden af regeringserklæringen at dømme, koster os konkurrenceevne; der sker jo en reel opskrivning af den danske krone, således at erhvervslivets konkurrenceevne bliver forringet og beskæftigelsen lider derunder. Man har ikke mod til en devaluering. Vi er heller

ikke særlig glade for en devaluering, men man må se kendsgerningerne i øjnene, og vi foreslår en kronefrigivelse som det rette instrument, fulgt op med en effektiv antiinflationsslovgivning. Man fortsætter imidlertid denne ulyksalige binding i slangesamarbejdet med de uhyrlige omkostninger på den beskæftigelsesmæssige side og med hensyn til gældsætning over for udlandet.

Vi synes, at denne bedring af betalingsbalancen betales med nogle umenneskelige omkostninger i form af massearbejdsløshed og i form af økonomisk og erhvervsmæssig stagnation.

Den manglende fasthed i regeringens politik fremgår også deraf, at man med den ene hånd vil prøve at lave et reelt lønstop, og med den anden hånd vil føre den politik over for kapitalgevinsterne, som jeg var inde på før. Der bliver reelt ikke tale om nogen indgreb. Inkonsekvensen fremgår også deraf, at man lægger op til en finanspolitik, som indebærer en økonomisk stramning, som man ved vil koste titusinder af arbejdsløse, samtidig med at man vil bruge nye milliardbeløb til beskæftigelsesarbejder. Det er svært at se nogen fasthed eller konsekvens i en sådan politik. Den er heller ikke på det punkt liberal, endsige social.

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Kjeld Olesen, kom med nogle bemærkninger – og de er jo også kommet tidligere fra regeringen og antydtes i regeringserklæringen – om det såkaldte opsplittede folketing, der gjorde dette utraditionelle regeringssamarbejde til en nødvendighed. Lad os prøve at se lidt på kendsgerningerne. Fra 1964 til 1973, da vi kun havde fem partier i folketinget, havde vi, ligesom vi har haft siden 1973, valg næsten hvert år. Det gav ikke større stabilitet, at man var afhængig af en Grønlandsmisters stemme, at man var afhængig af et par liberal debat-folk, at man var afhængig af nogle SF-oprørere, at man var afhængig af benzintilførslen til hr. Erhard Jakobsens bil. Nu tænker nogle tilbage – det må være fortrængning, der gør det – på gamle dages politiske stabilitet, da man kun havde fem partier. Det, jeg her har nævnt, er eksempler på den såkaldte stabilitet, der fandtes dengang. Hvoraf regeringen altså kan lære, hvis den vil lære, at det er såmænd ikke antallet af partier, der betyder noget med hensyn til po-

[Ib Christensen]

listisk stabilitet, men det er deres evne og vilje til at samarbejde, der er det afgørende.

Man kan sige om denne regering én positiv ting i hvert fald, og det er, at der er skabt politisk stabilitet i den forstand, at den kun kan vælte sig selv; der kan ikke reelt skabes et flertal i dette folketing mod denne regering. Men hvis denne stabilitet betales med omkostninger i retning af, at folketinget, og egentlig også regeringen, lammes af ubeslutsomhed og manglende evne til at træffe de rigtige og de nødvendige beslutninger, fordi regeringspartierne ser forskelligt på en lang række helt fundamentale ting, ja, så er det en urimelig stor omkostning.

Vi har fra retsforbundets side sammen med tre andre partier som en sidste advarsel, før denne regering blev dannet, anvist andre flertalsmuligheder på en række områder, og vi beklager dybt, at det med denne flertalsregering er definitivt udelukket, at folketinget kan arbejde med skiftende flertal. Man har haft forskellige partigrupperinger omkring forskellige økonomisk-politiske forlig. Én gruppe omkring indkomstpolitik, en anden gruppe omkring boligpolitik. Én gruppe af partier omkring skolelove, en anden gruppe omkring forsvarspolitik osv. osv. Dette folketing har altså kunnet arbejde med skiftende flertal, og det har vel i og for sig kun kunnet arbejde i kraft af, at man har brugt skiftende flertal. Nu har man et fast flertal af partier, som er tvunget – fra venstres højrefløj til socialdemokratiets venstrefløj – til at enes om alt. Jeg forstår derfor godt, at det tog 3 uger at få denne regering stablet på benene, men jeg frygter altså også for, at der hen ad vejen vil komme mange og tunge og store problemer, hvor regeringen lammes af ubeslutsomhed og af manglende beslutningsdygtighed og handlekraft – noget, som ikke ville være sket for en fortsat socialdemokratisk mindretalsregering i det omfang den i øvrigt overhovedet var klar over, hvad den selv ville, og kunne blive enig med sig selv. Det kunne måske også somme tider være et problem.

Denne regerings dannelse fastlåser folketingets muligheder for at arbejde, den fastlåser det i snævre rammer, og prisen er altså økonomisk og politisk stagnation efter dette regeringsgrundlag af dømme. Vi har advaret imod det, men det ledende regeringsparti har ikke villet lytte. Vi frygter, at det danske folk kommer til at betale en høj pris for denne

regerings manglende evne til at træffe beslutninger. Retsforbundet ser derfor i øjnene, at vi må forstærke vor indsats for at opstille et alternativ til denne regerings politik, der på så mange områder – og det beklager vi naturligvis – er i modstrid med, hvad vi mener er den rigtige politik.

Jeg vil til slut sige om de forslag, som vi har været med til sammen med andre partier at fremme, at det er forkert, hvis det forsøges fremstillet på den måde, at f.eks. vi kun vil være med til noget, der er populært, og er imod det, der er upopulært. Der er i de forslag og også i den fællesudtalelse, jeg har refereret til, og som var en advarsel, ting og sager, som vil kunne give øget skatteprovenu, der var forslag om indgreb mod skatteunddragelser, og der var navnlig forslag om indgreb mod jordspekulation, noget, der kunne give milliarder i de offentlige kasser. Det er derfor ikke rigtigt, når det forsøges fremstillet, som om der er nogle partier i dette ting – det gælder i hvert fald ikke retsforbundet – som kun vil være med til det populære og ikke til det upopulære. Det forholder sig faktisk således, at det er helt andre ting, der åbenbart er afgørende for samarbejdsmulighederne, nemlig dette, at de 4 gamle partier, og nu altså i handling to af dem, er bundet af den tankegang, at samarbejde kan kun ske med den samme faste blok af partier, og så skal de tvinges til at enes om alt. Nu må vi se, hvad der kan komme ud af det, men vi har altså advaret.

Jeg skal til slut sige om de to indtil nu fremsatte dagsordensforslag, at vi synes nok, at fremskridtspartiets dagsordensforslag glimrer ved ikke at nævne noget om, hvordan man kunne tænke sig denne indkomstskatteløstelse finansieret. Hvis den skulle gå hen og blive vedtaget, denne dagsorden – og vi kan godt gå ind for en løstelse af indkomstskatten, vi har nemlig alternative indtægtsmuligheder for det offentlige – så må folketinget jo først snakke sammen om, hvordan man finansierer denne indkomstskatteløstelse. Selv om vi altså synes, det er noget i retning af et slag i luften, så vil vi ikke undlade at støtte den.

Jeg må om SFs dagsorden sige en lille smule tilsvarende, for der var mange rigtige og gode ting i den tidligere regerings skatte- og boligpolitiske oplæg – der var også ting, vi ikke brød os om – men det, der nu er sket,

[Ib Christensen]

er vel, at de tilløb til reformer, der lå i disse skatte- og boligpolitiske oplæg, er lagt ad acta. Det synes vi ikke de burde være, og derfor kan vi godt støtte SFs dagsorden, selv om vi ikke gør os nogen forhåbninger om, at den skulle blive vedtaget.

Wilhelm (VS):

Ja, så blev det da omsider afklaret, hvad en vis mand mente med udtrykket »til venstre for midten«. Den statsminister, som faktisk fik posten på grund af et opgør med træs-koregeringen, har nu smuglet træskoregeringen ind ad bagdøren. Det kan man godt kalde dygtigt; det er nok et spørgsmål, om ikke det var for dygtigt.

Jeg vil gerne på VS' vegne fra starten udtrykke den klareste mistillid til denne regering. Vi har hele tiden fremhævet, at en socialdemokratisk-borgerlig regering simpelt hen er den værst tænkelige, og jeg vil gerne understrege: altså også værre end en rent borgerlig regering, fordi den er den bedst egnede til at gennemføre angrebene på arbejderklassen i form af indkomstpolitik, overenskomstindgreb, nedskæringer, afgiftsforhøjelser og indgreb mod faglige aktionsrettigheder, og fordi den socialdemokratiske deltalgelse vil få mange arbejdere til at finde sig i mere, end de nogen sinde ville lade sig byde af en rent borgerlig regering.

Når vi har fortrukket en socialdemokratisk mindretalsregering, så er det ikke ud fra forventninger om, at en sådan skulle have andre krisepolitiske hensigter end de borgerlige, hvilket den da heller ikke har haft, men det er alene, fordi en sådan regering ville være mest påvirkelig for reaktionerne på arbejdspladserne, blandt lejerne m. v. Dette blev omsider bekræftet, da regeringen i foråret blev presset til en mærkbar skærpelse af sit skatte- og boligoplæg. Den situation mener vi må genskabes. Den regering, der nu er skabt, kan ikke væltes parlamentarisk, det kan vi lige så godt se i øjnene; perspektivet må være, at den bliver sprængt, at det simpelt hen ved reaktionerne nedefra bliver så dyrt for socialdemokratiet at fortsætte det samarbejde, så de selv tvinges til at finde en situation, hvor de sprænger det.

Ved aftalerne med venstre har den socialdemokratiske regering ønsket at skaffe sig et alibi for at opgive det skatte- og boligpoliti-

ske udspil, som partiet blev presset til af sin egen basis. Virkelige indgreb mod kapitalgevinster på jord og fast ejendom vil blive umuliggjort, en aftrapning af velhavernes boligsubsidier vil endnu en gang blive opgivet, stop for ejerlejlighedsspekulationen, som der ellers var mulighed for, vil ikke kunne gennemføres, staten har svækket sin forhandlingsposition over for DUC. Og det er alt sammen begrundet i én eneste ting, nemlig at den socialdemokratiske regering ønsker større styrke til at føre sine indkomstpolitiske angreb på arbejderklassen igennem. Det er ikke noget, socialdemokratiet presses til af de borgerlige, det er socialdemokratiets egen politik, der her kommer frem.

Ved afslutningsdebatten, da tinget sidst var samlet, prøvede jeg at gøre op, på hvilke punkter der var flertal for andre ting, hvis socialdemokratiet skulle ønske det. Det er blevet bekræftet for nylig med den fælleserklæring, som det lykkedes venstrefløjspartierne og retsforbundet at lave, at det faktisk var korrekt, at der var flertal for andre ting på disse områder, hvis socialdemokratiet ønskede det. Det omfattede bolig- og skattepolitik med udgangspunkt i regeringens oplæg, endda med mulighed for væsentlige forbedringer af det. Det omfattede, at man sagde ja til naturgassen uden at lade sig påtvinge betingelser hvad angår andre sider af energipolitikken eller andre steder. Det omfattede, at man var parat til at sætte trumf på over for A.P. Møller og DUC, hvis de var for genstridige i forhandlingerne. Det omfattede, at man støttede regeringen i dens hidtidige afvisning af atomkraften, at man lavede kraftige indgreb over for kapitalgevinsterne, at man førte en aktiv beskæftigelsespolitik med hovedvægten på byggeriet, på energiforsyningen og på serviceniveauet i den offentlige sektor, at det gennemførtes ved en forbrugsomlægning, og at man afviste ethvert angreb på de demokratiske rettigheder og på faglige rettigheder og aktionsmuligheder, at man genoprettede dyrtidsreguleringen, og at man afviste indgreb i overenskomstsituationen.

Det er ikke korrekt, når den socialdemokratiske ordfører her for jeg ved ikke hvilken gang – jeg kender tonen, fra hr. Kjeld Olesen sidst var socialdemokratisk ordfører – påstår, at disse partier kun vil være med til det populære, kun til det, der koster penge. Lad mig bare nævne følgende: indgreb mod kapi-

[Wilhelm]

talgevinsterne, som i reelle kroner og øre er omkring en snes milliarder kroner om året, kan socialdemokratiet ikke lave til nogen anden side i salen end til venstre. Aftrapning af ejersubsidierne, som i dag koster 7-8-9 mia kr. om året, kan socialdemokratiet ikke komme igennem med nogen andre steder end ved samarbejde til venstre. Fjernelse af de kapitaltilskud, som kun betyder, at man bortrationaliserer arbejdspladser, kan ikke ske ved samarbejde til nogen anden side. Det at gennemføre energibesparelser ved påbud om, at boligejere og bygningssejere bruger en del af deres forbrugsmulighed til en påtvunget isolering, kan heller ikke gennemføres ved samarbejde til anden side end til venstre. Indgreb mod skatteunddragelser, mod fonds og fiduser kan ikke gennemføres ved samarbejde til anden side end til venstre. Alle de ting, jeg her nævner, er ting, der kratter penge ind, og som temmelig mange steder her i landet bestemt ikke er populære.

Derimod skal det siges klart, at der ikke var mulighed for at føre indkomspolitik med dette såkaldte andet flertal, og det er lige præcis grunden til, at regeringen og socialdemokratiet aldrig har brugt et sekund på at finde ud af, hvad der kunne laves sammen med venstresiden. Socialdemokratiet har på forhånd afskrevet mulighederne for at gennemføre sin egen bolig- og skattereform, for at gribe ind over for kapitalgevinsterne og alle de andre ting dér, alene eller først og fremmest begrundet i ønsket om at kunne fortsætte og stramme den indkomspolitik, som nu har været praktiseret gennem 4 år – uden andet resultat, end at danske arbejdere er blevet påtvunget rollen som internationale løntrykkere, og at arbejdsløsheden er vokset støt.

For VS er det ingen overraskelse, at socialdemokratiet prioriterer således. Det stemmer sørgelig godt overens med vores opfattelse af socialdemokratiet som et parti, der ser det som sin opgave at redde det kapitalistiske system, og som derfor nødvendigvis fører politik helt og holdent på privatkapitalens betingelser. Socialdemokratiets faktiske optræden strider imidlertid på det kraftigste mod de forestillinger, som mange menige socialdemokrater har om deres parti, og derfor skal det gøres lysende klart, at socialdemokratiets sammenrotning med venstre og forhåndsafvisning af enhver anden mulighed

ikke kan bortforklares med pres eller med parlamentarisk nødvendighed, men er et udtryk for socialdemokratiets egen krisepolitik. Det bør efterhånden gå op for de socialdemokratiske arbejdere. Men forvirringen, bl. a. på grund af LO-toppens manøvrer og på grund af den såkaldte socialdemokratiske venstrefløjs selvmodsigelser, er selvfølgelig en hindring for, at disse ting bliver klare.

Det var ikke uventet, at Thomas Nielsen og LO måtte tage afstand fra regeringsdannelsen. Presset fra arbejdspladserne mod SV-regeringen kan forventes at blive stort, og det vil fremover blive betydelig sværere for de faglige ledere at forsvare deres aktive deltagelse i indkomspolitikken, som de jo har forsvaret aktivt lige fra starten: ved frasortering af medlemmernes overenskomstkraft, accept af den smalle vej, som vist er LO-formandens opfindelse, indefrysning af dyrtidsportioner, deltagelse i trepartsråd, som, så vidt jeg husker, også var LO-formandens opfindelse, osv. Men LOs afstandtagen er kun en afstandtagen fra regeringsdannelsen, ikke fra indkomspolitikken. Derfor ser vi også allerede nu LO-lederne vende sig mod enhver tale om aktioner på arbejdspladserne, og derfor vil vi også givet komme til at se på LOs repræsentantskabsmøde, at toppen vil gå imod en effektiv kamp for overenskomsterne.

Min partifælle hr. Kurt Hansen vil senere i debatten redegøre nærmere for VS' synspunkter på det, der sker på det faglige område og på arbejdspladserne.

Den skizofreni, som der her er tale om for LO-toppen, er i øjeblikket slået ud i lys lue i alle dele af socialdemokratiet, i partiet såvel som i fagbevægelsen. Skizofreni er ifølge Klinisk ordbog en sammenfattende betegnelse for psykosier med varierende symptomer, herunder afstumpethed, affektudbrud, ambivalens – »s.d.« står der så i parentes – splittet og spærret tankegang, vrangforestillinger og hallucinationer, handlingsritualer eller stivnet motorik – »s.d.« står der så igen, mærkeligt nok. Der er forskellige typer, som f. eks. præges af inadækvate affekter, fjogethed eller hypokondri (s.d.), snigende ændring i personligheden, initiativløshed, ideer om at være påvirket under hypnose, forfulgt etc. Og det værste af det hele: sygdommen er arvelig, formentlig polymert betinget – »s.d.« står der så.

[Wihjelm]

Som enhver kan genkalde sig, har vi i de seneste dage oplevet symptomerne på alle typer hos ledende socialdemokrater, alle typer af skizofreni eller personlighedsspaltning, som det også kaldes. Lad os blot tage fænomenet Risgaard Knudsen. Hr. Knudsen deltager som socialdemokratisk topforhandler i udformningen af hver eneste stump af aftalen med venstre. Risgaard er rasende. Da det hele er overstået, står hr. Knudsen med et hovedansvar for aftalen, hr. Knudsen anbefaler den, og hr. Knudsen stemmer for aftalen. Mens Risgaard i protest mod hr. Knudsen nedlægger sin post som gruppeformand. Eller måske er spaltningen videre fremskredet, så den snarere kan beskrives sådan, at på grund af striden mellem hr. Knudsen og Risgaard, så nedlægger Jens sin post som gruppeformand. Nærmere kan man vist ikke komme de beskrevne symptomer på ambivalens og inadækvate affekter eller ren og skær fjogethed. Jeg tror dog nok, at den egentlige forklaring på den optræden består i, at hr. Risgaard Knudsen på et tidspunkt lovede LO, at der ikke blev en regeringsaftale, som ikke kunne anerkendes af LO, med ham som gruppeformand. Det blev der heller ikke, for da han havde lavet aftalen, satte han sig ned på forreste bænk og var ikke længere gruppeformand – men han stemte for den og anbefalede den. Det er dygtigt, men det er også et spørgsmål, om ikke det er for dygtigt.

Det indskrænker sig ikke til disse eksempler. Skizofrenien præger hele den socialdemokratiske venstrefløj, som jeg ikke regner hr. Risgaard Knudsen med til. Arbejderbevægelsens Erhvervsråds selvmodsigelser, at man på én og samme tid går ind for indkomspolitikken, men mener, at den er uretfærdig, og ikke kan snuppe konsekvenserne af den – at man ikke indser, at det er selve formålet med indkomspolitikken at holde lønningerne nede og fremme kapitaldannelsen. At hr. Hans Jørgen Jensen udtaler, at han ikke kan acceptere indkomspolitikken, når den ikke også skal ramme kapitalen, når den ikke også skal ramme erhvervslivet. Ja men det er jo i strid med selve indkomspolitikens hensigt at ramme erhvervslivet og ramme kapitaldannelsen. At forskellige elementer i den socialdemokratiske venstrefløj optræder kritisk over for en aftale og dermed bryder hele dens konsistens, men ikke vil erkende, at det er selve den socialdemokrati-

ske krisepolitik, som de er imod. Jeg mener, det må siges meget klart, at den såkaldte socialdemokratiske venstrefløj herved er et alibi for det regeringssamarbejde, der er indgået, for de har i øjeblikket objektivt den funktion, at de dækker venstre flanke og giver en hel del velmenende menige socialdemokratiske arbejdere nogle vrangforestillinger om, at der stadig væk er håb i det parti.

Vi vil i fremtiden høre meget vrøvl om, at socialdemokratiet bliver påtvunget nogle grimme ting, bl. a. på grund af regeringssamarbejdet med venstre. Det passer ikke. Det ses af socialdemokratiets egne hensigter, som de klart kom frem før regeringsdannelsen, nemlig senest med fremsættelsen af finanslovsforslaget, som vi ikke tidligere har haft lejlighed til at drøfte her.

Hvad var baggrunden for dette finanslovsforslag? Det var, at indkomspolitikken omsider var begyndt at virke – efter hensigten, tør jeg roligt sige. Fra første halvår 1977 til første halvår 1978 steg arbejdsløsheden med 33.000 på årsbasis. I samme periode lå vareimporten konstant, mens eksporten voksede med 9 pct. I perioden fra 1975 til 1977 inklusive er lønudgiften pr. produceret enhed faldet med gennemsnitlig 2 pct. sammenlignet med vore handelspartnere. Det er det, vi kalder internationalt løntrykkeri. Alene i første halvår af 1978 er reallønnen faldet med 2,5 pct. Indkomsterne forventes i det kommende år at stige med 13 pct. for de selvstændige, men kun 7 pct. for lønmodtagerne, og så fremdeles.

Det var baggrunden, og sådan en succes måtte socialdemokratiet naturligvis følge op. Med en uændret økonomisk politik vil der ganske vist i 1979 være en stigning til godt 200.000 arbejdsløse, men det er ikke tilstrækkeligt. Regeringen kom derfor i et nyt finanslovsforslag og bebudede en stramning på ca. 5 mia kr. Ja men har man ikke netop under stort reklamespektakel truffet en EF-beslutning om at føre en mere ekspansiv økonomisk politik, for Danmarks vedkommende med en skattelettelse på 1/2 mia kr.? Jo da, svarer vores socialdemokratiske finansminister, men det skal sandelig ikke være en lettelse i forhold til nu, det skal være en lettelse i forhold til den påtænkte stramning på 5 mia kr. Hokuspokus, sådan fører man ekspansiv økonomisk politik i kapitalens fællesmarked. De andre lande gør ligeså,

[Wihlhelm]

for som Anker Jørgensen altid siger, krisen er jo international, vi må bekæmpe den i fællesskab, og derfor er det godt, vi har EF.

Forresten, mens vi er ved petitesseerne, denne skattelettelse på den halve milliard kroner, som vi måske skulle have haft, men altså først efter en stramning på 5 mia kr., det er selvfølgelig ikke nogen ny skattelettelse, nej, den bestod simpelt hen i, at vi måske skulle beholde den skattelettelse via bundfradraget, som har været gældende både i 1977 og i 1978. Men ekspansivt, det er det sandelig – forstå det, hvem der vil!

Hvordan vil regeringen nu begrunde en finanspolitisk stramning på 5 mia kr.? Det bliver en argumentation, som lønarbejderne bliver udsat for i den kommende tid og allerede er udsat for. Ja, man siger: pengeindkomsterne venter man stiger 10 pct., de 9,5 pct. af dem venter man går til forbrug, men det er der ikke dækning for. Da priserne kun vil stige 5 pct. – siger man – vil den reelle forbrugsstigning være 4,5 pct., men den er der ikke dækning for. Derfor må man indkratte noget af den reelle forbrugsstigning.

De to forudsætninger, som ligger bag den historie, er jo fuldstændig vanvittige. En forbrugerprisstigning på 5 pct. er aldrig set i de sidste mange år. Jeg kan godt huske, statsministeren ved hver eneste åbningstale siden efteråret 1975 har hævdet, at nu havde man priserne under kontrol og næste år blev der kun stigninger på 6 pct. Men det har aldrig holdt stik, og i de sidste 12 måneder har pristigningen ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Danmarks Statistik været 10,5 pct. Man baserer altså sit krav om en finanspolitisk stramning på en påstand om, at priserne nu er i ave, og så baserer man den i øvrigt på en påstand om en indtægtsfremgang på 10 pct., som andre instanser rundt omkring i systemet allerede har erkendt er en fantastisk skæv indkomstfremgang, hvis den overhovedet kommer, nemlig med 13 pct. til de selvstændige og 7 pct. til lønmodtagerne. Det er baggrunden for den finanspolitiske stramning, man nu laver. Det skal nok vise sig, at man får lavet stramningen, og bagefter viser det sig, at forudsætningerne ikke holder stik. Det bliver reallønsnedgang, så det vasker sig, og det kan man så sætte sig hen med hænderne over kors og beklage bagefter.

Regeringserklæringen må jeg forbeholde mig at vi tager nærmere stilling til, når de

konkrete led i den bliver forelagt; det er jo meget lidt, vi har hørt.

Men den socialdemokratiske ordfører nævnte et par punkter, som skulle retfærdiggøre den. Han siger, at det vigtigste for socialdemokratiet var, at man ville opretholde reallønnen. Det passer ikke med det, der står i regeringserklæringen. Det er jo ikke det, der står. Der står nemlig, at man så vidt muligt også skal sikre opretholdelsen af de disponible realindkomster. Enhver kan sige sig selv, at med de stramninger, man lægger op til, bliver det ikke tilfældet.

Videre siger han, at det også er vigtigt for socialdemokratiet, at man nu får indgreb mod rentefradraget. Det passer heller ikke, for det, der står, er, at det er aftalt at overveje gennemførelsen af regler, der begrænser den nuværende ubegrænsede fradraget for renter af privat gæld. Præcis den samme formulering, som socialdemokratiet købte sig til i 1974-forliget, men aldrig fik realiseret. Nu køber man sig til den én gang til, lige så uforpligtende. Den bliver selvfølgelig ikke realiseret; det bliver den aldrig sammen med venstre.

Hvad der derimod er sikkert med det regeringsoplæg, der kommer her, er 25.000 flere arbejdsløse – ikke 25.000 flere end nu, men flere end dem, der ellers ville komme med en fortsættelse af den økonomiske politik, der i forvejen ville bringe os op på over 200.000. Den forøgelse på 25.000 tør jeg roligt nævne, eftersom Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, det økonomiske råd ved Bent Rold Andersen og socialistiske økonomer har været fuldstændig enige i bedømmelsen af den, uafhængigt af hinanden.

Desuden ved vi, at der skal milliardtilskud til kapitalen i form af rentetilskud, at der skal enorme lettelser til det landbrug, som i forvejen har haft de utroligste kapitalgevinster efter EF-medlemsskabet, og så er der reallønsfaldet. Det er, hvad vi konkret ved virkningerne vil blive af den regeringsaftale.

Jeg kan kun konstatere til sidst, at statsministeren for ligesom at markere, hvad det er for en politik, han fører, i sin erklæring her i går karakteriserer den ved udtrykket den nødvendige politik. Det turde være overflødigt at erindre om, at det er det udtryk, hr. Poul Hartling opfandt til at karakterisere den træskoregerings politik, som faktisk blev væl-

[Wilhelm]

tet i januar 1975. »Den nødvendige politik«, det er bananens sprog, simpelt hen.

Jeg skal på vegne af SF, DKP og VS slutte med at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget konstaterer, at socialdemokratiet ved regeringssamarbejdet med venstre har fraskrevet sig muligheden for effektive indgreb mod kapitalgevinster, for en virkelig bolig- og skattereform, for en perspektivrig energipolitik og en alvorlig indsats mod arbejdsløsheden,

først og fremmest for at sikre en fortsættelse af den indkomstpøolitik, hvis resultat har været reallønsnedgang, mens der ikke kan påvises nogen bedring af beskæftigelsen eller blot begrænsning af arbejdsløsheden,

tager tinget afstand fra det fremlagte regeringsgrundlag og udtaler sin mistillid til SV-regeringen.

Tinget går hermed over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Min kollega hr. Brusvang adviserede tidligere på dagen, at mit parti senere ville rette nogle spørgsmål om regeringens Afrika-politik til den nye udenrigsminister. Jeg har bedt om en kort bemærkning for at give udenrigsministeren lejlighed til allerede at få sin ilddåb i dag i dette spørgsmål, idet der er kommet meddelelse fra det nordiske udenrigsministermøde i Stockholm om, at de nordiske udenrigsministre er blevet enige om at henvende sig til de nordiske idrætsorganisationer for at få disse til at bringe de idrætslige kontakter med apartheidregimet i Sydafrika til ophør. Dette er efter min overbevisning i modstrid med, hvad udenrigsministeren og hans parti tidligere har ment om denne sag, og jeg vil derfor gerne bede udenrigsministeren, når han betræder talerstolen i dag, om at give nogle kommentarer til dette, som jo er sket på hans ansvar.

Jeg vil for en ordens skyld sikre mig, at dette spørgsmål fra mit partis side og dets faktiske indhold ikke skal have mulighed for at blive misforstået. Der bliver aldrig fra os fremført noget som helst forsvar eller blot en undskyldning for apartheidregimet; det er bare de udenrigspolitiske konsekvenser og også konsekvenserne over for stater med andet styre, som vi må tage afstand fra. Jeg vil gerne høre udenrigsministeren kommentere dette i dag.

Thorndahl (FP):

Så fik vi da omsider dannet den nye regering af socialdemokratiet og venstre, og der er naturligvis grund til at hæfte sig ved, at det i hvert fald formelt set er en historisk begivenhed. Socialdemokratiet og venstre har i fællesskab gennem årene gennemført en meget omfattende lovgivning, men er nu for første gang i fredstid i et regeringsfællesskab. Hvorvidt de to partier, som klart har hovedansvaret for landets omfattende og betydelige vanskeligheder, er i stand til effektivt at få bragt orden i tingene, er til gengæld tvivlsomt, men det er naturligvis rimeligt at give regeringen en chance for at vise, hvad den duer til, før den dømmes.

Statsministeren sluttede sin erklæring af i går med en indbydelse til forhandling og med en opfordring til samarbejde om en politik, der kan styrke erhvervslivet og fremme produktionen og beskæftigelsen. Det er imidlertid vanskeligt at se en sådan sammenhæng, helhed og konsekvens i regeringens 20 punkts program. Man må indrømme, at det selvfølgelig er prisværdigt, at man har kunnet fatte sig i korthed efter ca. en måneds intense forhandlinger. Regeringsprogrammets længde svarer omtrent til 1 linje pr. mødetime. Problemet ligger imidlertid i, at programmet, der i det væsentlige består af politiske almindeligheder, yderligere er blevet formuleret i meget upræcise vendinger. Så længe både hovedpunkter og detaljer er uklare, med meget vide fortolkningsmuligheder, er det vanskeligt at se, at statsministerens opfordring til samarbejde kan være alvorligt ment.

Der har været megen kritik af hemmelighedskræmmeriet på Marienborg. Man har beklaget sig over, at man ikke har fået noget at vide om, hvad der foregik på denne patriecierejendom. Men man skal jo altid være fair, og denne bedømmelse er ikke helt ret-

[Thorndahl]

færdig. Vi har da haft lejlighed til at følge de meget spændende overvejelser om ministrenes indbyrdes rangfølge, og vi har fået detaljerede beskrivelser af de kulinariske afbrydelser, der har været – det være sig benløse fugle, karbonader og ikke at forglemme napoleonskager. Vi, der har stået udenfor, har skam fået et vist indblik i, hvad der er foregået på Marienborg – naturligvis bortset fra det politiske. I den henseende kan vi ikke sammenlignes med »manden på risten«.

Forhandlingerne i dag må derfor dreje sig om i størst mulig udstrækning over for offentligheden at få fastslået, hvad der egentlig står mellem linjerne i statsministerens redegørelse af 31. august. Jeg skal for mit vedkommende bede om afklaring på to punkter.

Det første punkt vedrører finansministeren. I finansministerens tale den 15. august ved fremsættelsen af finanslovforlaget for 1979 hedder det bl. a. i talens punkt 10:

»Da der som nævnt ikke er udsigt til en forbedring af arbejdsløshedssituationen, og da der må påregnes en forværring af betalingsbalancen i 1979 i forhold til 1978, såfremt der ikke gribes ind, anser regeringen det for absolut nødvendigt, at der gennemføres en justering af den økonomiske politik.«

Jeg går ud fra, at det bl. a. er på dette grundlag, regeringen har besluttet sig for en finanspolitisk stramning af størrelsesordenen 6 mia kr.

I budgetdepartementets oversigt af 15. august over finanslovforlaget for 1979 er der på side 6 anført:

»Afregningen af kildeskat til kommunerne er baseret på samme indkomstgrundlag som statens andel af kildeskatten samt på en forudsætning om uændret gennemsnitlig udskrivningsprocent på 22,9 i forhold til 1978.«

Det er i øvrigt en lidt uprofessionel antagelse. I 1978 har vi som bekendt haft kommunalvalg, og i sådanne år er den kommunale skatteudskrivning erfaringsmæssigt vigende eller i hvert fald stagnerende; den stiger i almindelighed 1–2 pct. året efter, at der har været afholdt kommunalvalg, og det vil også ske i 1979. Formanden for Kommunernes Landsforening har da også udtalt, at den kommunale udskrivningsprocent i gennemsnit for 1979 vil stige med 2 pct., således at den gennemsnitlige kommunale udskrivningsprocent for 1979 vil blive på ca. 25.

Herved sker der jo automatisk en finanspolitisk stramning i forhold til finanslovforslaget forudsætning, en stramning, der pudsig nok er på 3,2 mia kr. brutto eller lige nøjagtig det beløb, som man brutto forudsætter at man provenumæssigt får hjem på den foreslåede momsforhøjelse fra 18 til 20 pct.

Regeringen får derfor i forhold til sine egne forudsætninger foræret en finanspolitisk stramning på 3,2 mia kr., en stramning, der svarer til momsforhøjelsen og i princippet må siges at overflødiggøre denne. På denne baggrund vil jeg spørge finansministeren, om dette forhold ikke medfører – i henhold til de indgåede aftaler mellem de to partier om en finanspolitisk stramning på 6 mia kr. på baggrund af forudsætningerne i finanslovforslaget – at den stramning, det er nødvendigt at gennemføre her fra Christiansborg, kan begrænses til ca. 3 mia kr. Herved vil slutfacit, som forudsat i forhandlingerne mellem de to partier, blive en stramning på 6 mia kr. i forhold til finanslovforslagets forudsætninger.

Dernæst skal jeg rette nogle spørgsmål til ministeren for skatter og afgifter vedrørende den bebudede beskatning af værdistigninger på al jord og fast ejendom. Statsministeren siger herom i sin erklæring:

»Der må sikres en afdæmpet udvikling i alle indkomster. Regeringen vil derfor optage forhandlinger med arbejdsmarkedets parter om den mest hensigtsmæssige måde at udforme denne politik på, således at det tilstræbes, at en forringelse af de disponible realindkomster undgås.

I sammenhæng med tilvejebringelsen af en sådan indkomstpøolitik vil der blive fremsat forslag til beskatning af værdistigninger på al jord og fast ejendom. Samtidig ophæves den nuværende kapitalvindingsskat på jord og fast ejendom.«

Mit første spørgsmål til ministeren for skatter og afgifter drejer sig om, hvordan denne afgift skal erlægges. Når jeg stiller det spørgsmål, er det, fordi dette problem er uklart oplyst. Ganske vist siger den socialdemokratiske ordfører her i dag, at den afgift er udformet således, at der tages hensyn til folk, der flytter fra én ejerbolig til en anden. Men udenrigsministeren udtalte den 31. juli følgende til venstrepressens bureau:

»Selvfølgelig afviser vi blankt enhver tale om offentlig prioritet i jord og fast ejendom.

[Thorndahl]

Det ville jo være resultatet, hvis værdistigningsafgiften skal kunne indefrysnes som en offentlig prioritet.»

Politikere beskyldes jo ofte for bevidst at formulere sig uklart, og derfor er der grund til at rose udenrigsministeren for en helt klar udtalelse. Der er ikke alene tale om, at venstre afviser den offentlige prioritet, nej, der er skam tale om en blank afvisning. Tilbage for venstre skulle så alene være muligheden for en løbende årlig afgift. Nu formulerer regeringen sig jo særdeles uklart. Den forrige regering var trods alt mere præcis i den skattereformredgørelse, folketinget i maj måned fik forelagt. Og det er jo ikke til at vide, hvor mange stumper af skattereformforslaget der i realiteten er sluppet med over i den nye regerings program.

Jeg vil derfor gerne spørge skatteministeren, om man har forladt betragtningen om de samfundsskabte værdistigninger på jord og fast ejendom. Jeg vil tilføje, at det sikkert vil være klogt, fordi der ikke findes nogen saglig sammenhæng mellem forskellige aktivers forskellige og tidsligt variable konjunkturfænhængighed. Den meget letkøbte filosofi om en samfundsskabt værditilvækst er der simpelt hen ikke sagligt grundlag for, og det ville under alle omstændigheder klæde forslaget, om man frafaldt fiktionen om en sådan samfundsskabt værditilvækst.

Endelig vil jeg gerne høre lidt om de provenumæssige forventninger, man har til den afgift. Den forrige regerings forslag opererede jo med udgangspunkt i de senere års prisudvikling med en afgift, der kunne beregnes som svarende til knap 4 pct. årligt. Da den samlede privatejede ejendom pr. dags dato i handelsværdi vel kan ansættes til omkring 900 mia kr., svarer afgiftsprovenuet i skattereformforslaget brutto til omkring 35 mia kr. årligt, eller i kontantværdi til omkring 25 mia kr. Den nuværende særlige indkomstskat eller kapitalvindingsskat giver vel i alt omkring 700 mill. kr., og heraf er måske op imod ½ mia kr. for jord og fast ejendom. Værdistigningsafgiften indeholder derfor mulighed for en halvtreds-dobling af kapitalvindingsskatten for jord og fast ejendom, og det er derfor af hensyn til offentligheden rimeligt at få præciseret, hvor i dette interval regeringen har tænkt sig at placere afgiften.

Til slut skal jeg understrege, at en nødvendig forudsætning for at skabe politisk stabili-

tet både her i folketinget og i landet i hvert fald er, at regeringen skaber klarhed om sine hensigter.

Jørgen Junior (FP):

Jeg har blot et enkelt spørgsmål til den nye regering, da der endnu ikke er fremsat et sådant forslag. Kommer der enten i løbet af de kommende dage eller i begyndelsen af den ordinære samling et forslag – som efter min opfattelse vil være helt naturligt – om en kompensation til pensionisterne for de forringelser, som de nu udsættes for? Jeg er klar over, at det har været diskuteret. Jeg er forbavset over, at der ikke foreligger et forslag. Det er ikke et forslag, som jeg normalt ville synes var særlig godt – regeringen tager med den ene hånd og giver med den anden – men i denne situation er det efter min opfattelse, efter fremskridtspartiets opfattelse tvingende nødvendigt, at man ikke tillader sig at udhule pensionerne, således som man reelt gør, hvis man ikke kommer med et kompensationsforslag. Jeg håber meget, at regeringen ikke vil være så fedtet, at den ene krone pr. dag fra 1. januar næste år, som man ifølge pensionsreformen bevilgede pensionisterne, som i forvejen har alt for ringe kår, nu skal nedsættes til måske 75 øre.

Jeg har måske mine bange anelser, efter at jeg i dag i socialdemokratiets ordførers tale ikke har hørt ét ord om pensionisterne. Om denne store befolkningsgruppe var der ikke plads til at nævne ét eneste ord. Men jeg vil meget kraftigt anbefale den socialdemokratiske gruppe, den nye regering ikke at tillade sig at springe over her, hvor gærdet er lavest. Det vil være uanstændigt. Det er ikke enormt store beløb, der er tale om, men man kan ikke tillade sig i den grad at nedvurdere en så stor og så svag befolkningsgruppe.

Jeg vil godt bede om et klart og tydeligt svar på, om vi kan forvente et sådant forslag i løbet af de kommende dage eller i begyndelsen af den nye ordinære samling.

Poulsgaard (FP):

Det er blevet sagt, at der er en masse nyt i denne AV-regering, vi nu har fået. Der er jo overhovedet ikke noget nyt i den regering.

Hvis man kan huske tilbage til kommunevalget og de annoncer, man da havde fra venstre, fra socialdemokratiet, ja, hvad stod

[Poulsgaard]

der i de annoncer, hvad var det, man lovede befolkningen? Der skulle være flere børnehaver, der skulle være flere vuggestuer, der skulle være flere biblioteker, der skulle være flere svømmehaller. De var jo skrevet af den samme reklamemand. Man strøede om sig med løfter. Vor ærede finansminister var naturligvis også i massemediernes adgang, og han sagde meget bastant til befolkningen: der bliver ikke en krone i afgiftsforhøjelser næste år. Det lovede han altså forud for kommunevalget.

Nu har konjunkturernes smilet til os udefra, og det ser ud til, at vi får en god høst, og hvad kommer man nu med? Ja, man kommer med en momsforhøjelse og en afgiftsbuket på 3½ mia kr. Se, det kalder jeg ligegodt et løftebrud af dimensioner. Og så snakker man om, at der ikke er tillid til politikerne – nej, det tror da!

Der er nogle herinde, der var med engang, der kan huske, at vi havde en VKR-regering. Hvis man så på den regering, så var det præcis den samme melodi. Aldrig nogen sinde er skatterne steget, som de steg da. Aldrig nogen sinde steg antallet af offentligt ansatte som da, hvor man begyndte den dér snigende socialisering. Så der er overhovedet ingen ting nyt i det her.

Men lad det nu ligge. Jeg kunne have lyst til at stille et par spørgsmål til den nye regering.

Det ene er et spørgsmål, som jeg vil stille til kulturministeren, og jeg vil gerne tilføje, at jeg ikke ligefrem tror, det vil varme venstre. Der må jeg indskyde som en parentes, at jeg egentlig gerne vil se, hvilken hat den nye justitsminister nu skal have på. Jeg erindrer jo, da justitsministeren var kulturminister.

Når nu den socialdemokratiske ordfører står her og siger i dag, at der overhovedet ikke vil ske indskrænkning i de kulturelle aktiviteter – sådan var ordene vistnok, jeg har ikke rigtig noteret ned – så vil det altså sige, at vi stadig væk skal støtte f. eks. Jens Jørgen Thorsen, vi skal støtte Solvognen, vi skal støtte de opsøgende teatre, vi skal støtte, at man sender folk til kommunistiske festivaler på Cuba. Det er ting, som justitsministeren, dengang hun sad i oppositionen, var meget forarget over, så derfor bliver det meget sjovt at se, hvilken kasket justitsministeren vil tage på.

Det, jeg egentlig ville spørge kulturministeren om, drejer sig om følgende: min partifælle hr. Glistrup var inde på den særfavorisering, der foregår i radio og fjernsyn, hvor regeringens repræsentanter hele tiden får lov til at rende – ja og så de radikale. Der har ikke været en dag, hvor vi ikke har hørt en radikal. Nå men de trænger måske til lidt, det ved jeg ikke. Jeg vil erindre kulturministeren om – han er jo ikke bange for at sige, at nu skal licensen stige og den slags ting – at i Danmarks Radio har man en paragraf, der taler om alsidighed.

Nu har vi jo fået denne her AV-regering. Så bliver det altså venstre og socialdemokratiet, der kommer til mikrofonerne, og vi andre kan stå ude i den kolde sne. Jeg har i sin tid haft en hel debat med statsministeren om det her problem. Det forretningsudvalg, som sidder i Danmarks Radio, er jo ikke valgt særlig demokratisk, og derfor vil jeg egentlig gerne nu, hvor det absolut er nødvendigt, at landets største oppositionsparti får en lille smule indflydelse, spørge, om man nu vil sikre, at der sker en ændring, så landets største oppositionsparti og landets næststørste parti kommer med i det forretningsudvalg. Jeg vil meget henstille til kulturministeren at tage dette spørgsmål op med rette vedkommende.

Så har jeg et spørgsmål til, og jeg tror, det må blive til finansministeren. Vi har jo før diskuteret ministerpensioner, efterlønsordning og den slags ting, og med det hav af ministre, vi nu har fået, er det aktuelt igen. Vi er oppe på 21 ministre – vi skal snart have folketingssalen bygget om – og der er noget, der kunne tyde på, at den regering ikke får så lang en levetid. Så bliver det faktisk slet ikke småsummer, vi skal til at udrede i ventepenge og pensioner til ministre. Lad så endda gå med ventepenge – selv om de er uanstændigt høje – til folk, der ikke var medlem af folketinget, men når man i dagens aviser kan læse, at f. eks. fru Eva Gredal nu først skal have 105.000 kr. i ventepenge i 2 år, og så skal hun resten af sit liv have 73.000 kr. om året i pension, så er der altså noget, der er galt.

Denne regering, der er kommet til verden under svære fødselsvanskeligheder, vil jo pålægge befolkningen en masse byrder, en masse afgifter og piske befolkningen med skorpioner, men nu er det på tide, at de, der bærer

[Poulsgaard]

de gyldne kæder, går i spidsen og viser, at de gyldne kæder også forpligter, og viser, at man er parat til at skære ned på disse privilegier, der blev indført, dengang en regering højst bestod af 8–10 medlemmer. Med de hurtige skift, vi har, og hyppige udvidelser af regeringen så synes jeg nok, at det er på tide. Derfor er mit spørgsmål til finansministeren: vil finansministeren sætte skub i disse drøftelser, så vi kan få dem afsluttet, så den uanstændighed, der finder sted over for befolkningen, bringes til ophør?

Lawaetz (FP):

Måske forstår jeg godt de spontane tilkendegivelser, der er kommet frem i form af, at 10.000 foreløbig har nedlagt arbejdet i utilfredshed med den nye regering. De føler sig vel i den øjeblikkelige situation svigtet af deres socialdemokrati, af deres arbejderparti, men naturligvis hjælper det intet. Landet skal fortsat styres parlamentarisk, og er man utilfreds med socialdemokratiets og venstres dispositioner, så kan man vise sin utilfredshed ved næste valg. Foreløbig kan vi blot konstatere, at det har kostet mindst 80.000 arbejdstimer, mest i den hårdt betrængte skibsværftsindustri, der til daglig tigger regering og folketing om støtte fra de øvrige skatteborgere. Det må vi tage til efterretning, når der næste gang skal bevilges billige lån og placeres støtteordrer.

Jeg har før her fra talerstolen omtalt lovlige strejker, f. eks. som ordfører ved debatten om sømandsstrejken, men de strejker, der finder sted i øjeblikket, er beklageligvis strengt ulovlige. Ifølge den nyeste og mildere arbejdsretslov kan man i praksis strejke i 2 gange 24 timer uden at blive idømt bod, hvilket er grunden til de utroligt mange kortvarige arbejdsnedlæggelser. Der står imidlertid i arbejdsretslovens § 12, stk. 2, at bodskrav ikke skal frafalde, når det kan godtgøres, at arbejdsstandsningen har savnet rimelig begrundelse eller må betragtes som led i en systematisk aktion. I dette tilfælde savner arbejdsstandsningen helt klart rimelig begrundelse, idet det ikke drejer sig om et forhold mellem arbejdsgiver og arbejdere, og i øvrigt må det også opfattes som led i en systematisk aktion.

Man må derfor forvente, at ansvarlige organisationer drager den fulde konsekvens

heraf, og vi må forvente, at hr. Thomas Nielsen kan lære noget af den tidligere såkaldte stærke smed, hr. Hans Rasmussen, der helt anderledes realistisk ser den alvorlige situation i øjnene.

Vi må stærkt beklage, at netop typograferne benytter deres magtposition til at forhindre befolkningen i at få, skal vi sige i øjeblikket interessante og spændende nyheder om, hvad der foregår her i salen. Vi må endnu mere beklage, at en flok offentligt ansatte postarbejdere forhindrer halvdelen af København i at få post i dag.

Jeg vil gerne spørge den nye minister for offentlige arbejder, hr. Ivar Hansen, om han – hvad hans forgænger ikke tog så tungt på – vil tolerere, at offentligt ansatte stopper en del af samfundsmaskineriet uden repressalier eller løntab. Såfremt den nye minister er i tvivl om disse arbejdsnedlæggelsers ulovlighed, kan han spørge sin nye kollega arbejdsminister Svend Auken, som vil blive nødt til at give mig ret, selv om han måske ikke har lyst til det.

Statsministeren appellerer kraftigt til de ansvarlige på arbejdsmarkedet, og det er rigtigt gjort og meget nødvendigt. Statsministeren har også, selv om det må have været svært, og selv om det vil koste stemmer, haft mod til at vise, at det er ham og ikke hr. Thomas Nielsen, der regerer.

Vi må nu håbe, at hr. Thomas Nielsen & Co. efter den store teaterforestilling kommer ned på jorden igen og lever op til det ansvar, som den store magt over landets trivsel medfører, og har mod til at gå imod flere ulovlige strejker, der bestemt ikke medvirker til det resultat, som man stiler efter: at bedre landets betalingsbalance. Det er i øjeblikket handling og ikke store ord, man har brug for.

Bolvig (RV):

Såvel i pressen som i erklæringsredegørelsen i går fremhæver statsministeren, at den nye regering ikke agter at ændre den tidligere regerings udenrigspolitik. På den baggrund vil jeg bede udenrigsminister Henning Christophersen bekræfte, at venstre har accepteret dette og dermed bakker den udenrigspolitik op, som socialdemokratiet har ført, støttet af det radikale venstre og en række andre partier.

[Bolvig]

Jeg tænker bl. a. på vores u-landsbistand. Må jeg gå ud fra, at venstre accepterer den planlagte stigningstakt og nu i modsætning til tidligere anerkender, at cirka halvdelen af hjælpen fordeles gennem internationale kanaler, og at kun ca. 25 pct. af bistanden ydes som bundne statslån?

Når statsministeren erklærer, at udenrigspolitikken vil fortsætte uændret, kan jeg vel også gå ud fra, at venstre nu accepterer den aktive Sydafrikapolitik, som socialdemokratiet, det radikale venstre, retsforbundet, SF, kommunisterne og VS har stået bag?

Når jeg spørger, er det bl. a., fordi handelsminister Arne Christiansen under tingets sidste udenrigspolitiske debat vendte sig imod den daværende regerings Sydafrikapolitik, som han fandt ligefrem skadelig. I samme debat understregede venstres ordfører, at venstre ikke delte den daværende udenrigsministers synspunkter med hensyn til forholdene i det sydlige Afrika, ligesom han vendte sig stærkt mod hjælpen til frihedsbevægelserne. Minister Arne Christiansen bad det danske diplomatis øverste chef notere sig, at venstres gentlemen var ligefrem bedrøvede, og mente, at Danmark burde sætte en europæisk holdning over demonstrativ nordisk enighed.

Så sent som ved Sydafrikadebatten den 26. maj kritiserede den nye handelsminister socialdemokratiet og den daværende regerings Sydafrikapolitik og erklærede, at førnævnte partier var den folkefront, som bragte beslutningsforslaget til vedtagelse.

Jeg mener, det er vigtigt at få opklaret, om det er venstre, som på disse områder har tilsluttet sig folkefrontens opfattelser, eller om det er socialdemokratiet, der har bevæget sig mod højre. Statsministeren sagde ganske vist i går, at udenrigspolitikken er uændret, men det har jo vist sig, at statsministeren i denne tid tilsyneladende let mistolker sine venners og kollegaers indstilling. Jeg håber derfor, at udenrigsministeren vil fjerne enhver eventuel misforståelse.

Ib Nørlund (DKP):

Ja, så er vi jo så småt begyndt at tage hul på elendighederne, som denne regering af sammenbragte børn åbenbart agter at give os mange af. Jeg må sige, at de to ordførere fra

regeringspartierne ikke har bidraget meget til at formindske disse elendigheder.

Jeg skal kun opholde mig ved et enkelt spørgsmål her. Det er Storebæltsbroen, som åbenbart skal likvideres.

Jeg hørte venstres nye gruppeformand i går i radioen. Han sagde, at der var visse sådan småting, der skulle skubbes til side, og dertil hører altså sådanne småting som Storebæltsbroen. Det er blevet gjort i bisætninger. Men jeg vil gøre opmærksom på, at regeringen ikke engang har et og ikke har søgt bare et legalt grundlag for, hvad man foretager nu. Der findes en lovgivning om, at Storebæltsbroen skal bygges. Der findes en folketingsdagsorden om, at den 1. september – det er i dag – er skæringsdagen for at sætte det i gang. Og vi har fået at vide, at trafikministeren netop på denne dag skulle sætte de første underskrifter under en række af de dokumenter, som satte det i gang.

Jeg skal ikke her hæfte mig ved de tekniske problemer. Folketinget har jo faktisk for år tilbage diskuteret dem og har lavet en vedtagelse, idet sagerne er blevet drøftet på mange og lange møder i PØ-udvalget. Trafikministeren har fremsat en del argumenter for broen, nogle af dem ganske gode. Så er der sket det, at en række eksperter, som det undertiden forekommer, i sidste øjeblik træder op og siger, at det er noget forfærdeligt noget, man har vedtaget her, på trods af at man havde haft tre år til at fremkomme med de fleste af de betragtninger, som man har servert.

Det er jo slet ikke nogen som helst saglige hensyn, der spiller ind i standsningen, som foretages nu. Det er en handling af en vis politisk rækkevidde, for endnu en gang er det sket, at man trods vedtagelser i folkettingen har kvalt et vedtaget og nyttigt og endda ret så beskæftigelseskabende arbejde i et politisk mummiespil, som altså denne gang er foregået på et lille slot i udkanten af København.

Denne her småting, som man har skubbet til side, må jeg gøre opmærksom på var jo den store elefant i socialdemokratiets beskæftigelsesplan. Den blev trukket frem ved valg efter valg, sådan at man næsten troede, at det var en cirkuselefant. Men nu har den jo fået et ulivssår og er, som elefanter ofte gør, flygtet ind i urskoven, hvor vi kun hører

[Ib Nørlund]

dens ynksomme tuden som det, der er tilbage af hele sagen.

Man skal dog her også tage i betragtning, ikke alene at der allerede er brugt 130 mill. kr. til forberedelsen, men også at en række virksomheder er indstillet på hele dette bygningsarbejde. Blandt dem skal jeg da lige trække frem Frederiksværk Stålvalseværk, som jo fik bevilget af folketingset 300 mill. kr. i kapitaltilskud og i garantier, navnlig under henvisning til den rolle, det skulle spille ved Storebæltsbroens bygning; man skulle levere 200.000 t stål i de næste 4-5 år. Man gav dem pengene, men nu kommer bestillingerne ganske åbenbart ikke.

Der er da også hensynet til den fagbevægelse, som man gang på gang har lovet at nu skulle dette store beskæftigelsesarbejde sættes i gang.

Men der er jo også et afgørende nyt moment i tingene netop på denne 1. september, nemlig det – og det fremgår af den fhv. trafikministers svar i PØ-udvalget – at der sker den nye ting, at man nu bliver nødt til at give disse arbejder i EF-licitation. Det vil sige, at hele arbejdet kommer til at spille en helt anden rolle, også for beskæftigelsen og for erhvervslivet, end det ellers var tænkt. Selvfølgelig kan der være noget symbolsk i, at en regering, som fremtræder også som en EF-koncentration, netop sørger for at få en sådan beslutning i gang, men i praksis kommer den vel også til at betyde, at hele sagen skydes ud.

Skændselen ved alt dette synes jeg først og fremmest falder på socialdemokratiet, selv om jeg ikke er uopmærksom på, at også den nye trafikminister jo i sin tid stemte for Storebæltsbroens bygning.

Man har jo altså især gjort hr. Kjeld Olesen til sonoffer, i hvert fald efter hans egne beretninger. Jeg har lagt mærke til, at de strider mod statsministerens, men der sker jo det, at der rapporteres fra disse forhandlinger på måder, som altså er omstridelige. Men hr. Kjeld Olesen er nu nedsænket fra sine hidtidige højder til at være sådan nogenlunde på niveau med os andre. Det fremgår, at han er blevet hyret til en ret utaknemlig opgave, nemlig at skulle forklare, hvorfor det gode, man vil, det gør man ikke med denne regering, og hvorfor det onde, man ikke vil, det gør man. Jeg er bange for, at det er et

tema, vi vil høre gennemspillet nogle gange i den kommende tid.

Jeg hørte også, at hr. Kjeld Olesen sagde, at vi står, hvor vi stod. Det gælder vist ikke rigtig denne her bro. Det synes jeg nok man må give lidt mere forklaring på.

Men det, som jeg synes er det værste i sagen, er, at hele den måde at optræde på også rammer folketingets troværdighed som igangsætter af virkelig omfattende offentlige arbejder. Jeg må indrømme, at det ikke er enestående, for dette bliver jo led i en perlerække indeholdende Københavns tunnelbane, som var vedtaget og lå vedtaget i 20 år, indtil man vedtog, at man ikke havde vedtaget den. Det gælder lufthavnen og alle de problemer dér. Nu kommer altså Storebæltsbroen, og spørger man, bliver naturgasanlæggene det næste, der skal behandles på den manér?

Jeg kan forstå, at de, som mener, at alting her i landet skal overlades til de private kapitalister, kan have interesse i at kompromitere initiativer til at sætte sådanne ting i gang og sådanne arbejder i gang, men at socialdemokratiet også låner sig ud til det, er en af de ting, som sammen med meget andet skaber den bitterhed, utilfredshed og uro, som man altså vil betitle stabilitet. Det allermindeste, man dog burde gøre fra regeringens side, var at opklare: hvad er egentlig lovgrundlaget for, at man handler og skalter og valter på den måde, som man gør her?

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er, at der i redegørelsen ikke med ét ord er omtalt en momscompensation. Når hr. Kjeld Olesen i sin ordførertale siger, at socialdemokratiet står, hvor det hele tiden har stået, så må jeg tillade mig at sige, at det vist ikke er helt rigtigt.

Da momsforhøjelsen i 1977 blev vedtaget herinde, blev den efterfulgt af en række følgerlove, der medførte kompensation til særligt udsatte grupper, det var pensionister og børnefamilier, ligesom der blev givet særlige sociale ydelser samt hjælp til uddannelsessøgende. Det beløb, der blev brugt til kompensation, var på 608 mill. kr., og det vil sige, at uden kompensation vil disse gruppers andel af denne finanspolitiske stramning blive ca. ¼ mill. kr. Når jeg fremdrager dette, er det for at vise, at socialdemokratiet ikke står,

[Lilli Gyldenkilde]

hvor det hele tiden har stået, og så fordi det er uanstændigt over for disse grupper, hvis ikke der sker noget.

Det er ikke ret længe siden, vi herinde diskuterede pensionsreform og kom igennem med første led. SF var ikke tilfreds med den pensionslovgivning, fordi den gav for lidt til de dårligst stillede – det skal jeg dog ikke komme nærmere ind på nu.

Når statsministeren på pressemødet, hvor regeringen blev præsenteret, sagde, at udbetalingerne i henhold til pensionsreformen vil foregå uændret fra den 1. januar, så har det kun sin rigtighed, hvis der gives kompensati-on til pensionisterne. Hvis ikke, er beløbet nemlig udhulet, inden udbetalingerne begynder. Det er ikke ansvarlig politik, og jeg mener heller ikke, at det er socialdemokratisk politik. Jeg mener, at det er et tilbageskridt. Vi har i dag af hr. Kjeld Olesen fået at vide, at der ingen hjælp bliver at hente for de uddannelsessøgende før 1980. Ingen herinde er uvide om, hvor elendige vilkår vi byder de uddannelsessøgende. Denne gruppe gav socialdemokratiet i 1977 kompensation for momsens. Kom så ikke og sig, at socialdemokratiet står, hvor det hele tiden har stået. For familier med flere børn vil der også blive tale om, at deres andel af momsforhøjelsen bliver uforholdsmæssig stor, og derfor har de krav på kompensation.

Så vil jeg lige sige til hr. Ellemann-Jensen, at når han i sin tale siger, at det skal gøre mere ondt endnu, inden det bliver godt, så synes jeg, det er en kynisk bemærkning, der viser lidt af, hvad vi kan vente os fremover.

Men jeg skal nu alligevel afslutte med at appellere til den nye regering om at sørge for, at der bliver kompenseret for momsforhøjelsen for disse særligt udsatte grupper. Vi er nemlig godt nok i samme båd alle sammen, men vi er ikke oppe på broen alle sammen og har løn derefter.

H. C. Hansen (FP):

»Hvor meget vil De finde Dem i?« Det var overskriften på en politisk annonce ved en valgkamp for et par år siden. »Retten til at være menneske«, stod der lidt længere nede. »Hvor længe vil De finde Dem i at spænde livremmen ind, hvis De ikke får andet ud af det end nye momsforhøjelser, skatteforhøjelser, afgiftsforhøjelser, toprekord i

handelsunderskud, betalingsbalanceunderskud, rekord i rentehøjde, rekordgæld til udlandet, nye inflationstendenser, en tom valutakasse og skatterekord ud over alle grænser?« Annoncen fortsatte: »De har et middel lige ved hånden: en stemmeseddel, som giver en ret til at stemme på socialdemokraterne.«

Man må vel nok erkende, at når vi i dag står over for at skulle forhøje momsens endnu en gang, så er der ikke længere tillid i befolkningen til, at det vil hjælpe. Da vi i sin tid indførte momsens med 10 pct., hed det sig, at nu var det slut på vanskelighederne, nu krævedes der endnu en anstrengelse af befolkningen, og så skulle det være i orden. Det samme sagde man, da momsens blev forhøjet til 12½ pct. Det samme sagde man, da momsens blev forhøjet til 15 pct. Det samme sagde man, da vi for et år siden var samlede og forhøjede momsens til 18 pct., og nu 12 måneder efter skal momsens forhøjes til 20 pct.

Socialdemokratiet har svigtet sine løfter. Venstre har svigtet sine løfter. Og hvad er så den almindelige Christiansborglogik? Ja, det er altså, at man går sammen. Den opgave, man ikke har kunnet løfte hver for sig, prøver man på at løfte i fællesskab. Hidtil er man løbet i hver sin retning. Hvad man nu skal finde ud af, er der ingen, der i realiteten ved, og der er ingen tillid noget sted til, at det vil lykkes.

Socialdemokratiet havde oprindelig den opfattelse, at øgede skatter betød, at man tog pengene fra den del af befolkningen, der økonomisk havde det bedst, og gennem sociale goder forbedrede levevilkårene for de ringere stillede. Det er en tankegang, som de fleste af os kunne acceptere.

De voldsomt øgede indtægter i 1960erne og 1970erne som følge af automatiseringen af industrien stillede socialdemokratiet over for en helt ny situation: man kunne lade arbejderen selv beholde den øgede indtægt, eller man kunne anlægge linjen som et socialistisk parti og lade partiet, staten administrere pengene. Man valgte som bekendt den sidste mulighed og forrådte derved i virkeligheden den danske arbejder.

De forøgede økonomiske muligheder i 1960erne og 1970erne gjorde det muligt for det gamle arbejderparti at give efter for enhver form for økonomisk pression og at fremme formål, som partiet ud fra politiske

[H. C. Hansen]

betragtninger fandt ønskværdige. Enkeltpersoner, kliker, organisationer har stået i kø ved de skiftende socialdemokratiske finansministres døre, og alle har fået deres, hvilket har medført, at lønnen beskattes med et beløb, som langt overstiger de sociale goder, som arbejderne får retur.

Medens arbejderne og de små erhvervsdrivende i 1930'erne, 1940'erne, 1950'erne og endnu i begyndelsen af 1960'erne fornemmede, at de rigeligt i sociale goder fik dækning for den indbetalte skat, så kan enhver i dag konstatere, at hans kildekat plus moms plus andre indirekte skatter langt overstiger de sociale goder, han får retur, at skatten med andre ord er blevet en dårlig forretning for os.

Må jeg slutte af med at sige, at jeg har den største medlidenhed med de socialdemokrater, som skal lægge navn til en momsforhøjelse på 2 pct. Ingen tror på, at det hjælper. Danmark trænger på alle områder til en tilbundsgående ændring, en tilbundsgående revision. Det eneste parti, der kan gøre dette er fremskridtspartiet. Jeg er uenig med hr. Glistrup, når han siger, at vi er Danmarks største oppositionsparti. Vi er Danmarks eneste oppositionsparti.

Langsted (CD):

Det er jo kun 3 måneder siden, vi her i folketinget havde en debat om de store investeringer. Vi var vistnok fra CDs side nogle af dem, der var mest positive over for det, der blev forelagt fra regeringens side. Nu kommer en ny regering, og vi ser med ét et skuffende kompromis: a-kraften er igen udsat, endnu længere, i 2 år, og man har aftalt reduceret indførelse af naturgas. Det er, som om det er symptomatisk dette med den reducerede indførelse af naturgas, som om hele samfundet skal skrues ned på vågeblusset.

Noget af det, som for os har været en mærkesag, er bygningen af Storebæltsbroen. Vi har kun hørt rygter om dens udsættelse. Vi betragter det som en væsentlig investering i vort årti, og det gik vi ind for, og vi er gået ind for det hver eneste gang. Vi er gået ind for, at det er en investering for fremtiden, en investering for fremtidige generationer, som vil dømme os hårdt, hvis vi ikke gennemfører det i dag. En udskydelse eller opgivelse af dette projekt kan vi ikke gå med til. Vi mener, at folketingets 2 måneder gamle ved-

tagelse må – for at udtrykke det formelt juridisk – »ved magt at stande«. Kan regeringen sidde denne bestemmelse, denne beslutning overhørig? Jeg retter spørgsmålet til statsministeren, jeg retter spørgsmålet til udenrigsministeren som de to ledere af denne regering. Blæser denne socialliberale regering en hatfuld på en folketingsbeslutning? Det kan den ikke, uanset om det er en mindretalsregering eller en flertalsregering eller ingen af delene. En folketingsbeslutning kan kun omgøres ved en anden folketingsbeslutning. Jeg skal derfor på CDs vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Under henvisning til den af folketinget den 1. juni 1978 vedtagne – af partiet venstre fremsatte – dagsorden, sålydende:

»Idet folketinget konstaterer, at tidspunktet for en eventuel ændring af beslutningen vedrørende Storebæltsbroen først på afgørende måde er forpasset med udgangen af august måned, ...«

konstaterer folketinget i dag, den 1. september 1978, at fristen for ændring af beslutningen om bygning af en Storebæltsbro er forpasset,

og går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Bollmann (CD):

Et af de mange uklare punkter i statsministerens redegørelse er hele spørgsmålet om indkomstpoltikken. Hvad ligger der i den? Det har vi kun i meget begrænset omfang fået svar på. Hvordan skal man f. eks. forstå bemærkningerne om løntilbageholdenhed? Det er netop et af de spørgsmål, der i disse dage har givet uro på arbejdspladserne med spontane arbejdsnedlæggelser, undtagen altså på de arbejdspladser, hvor man ikke er blevet orienteret om, at man skulle være spontan.

Jeg vil gerne understrege, hvad vor ordfører sagde, at vi naturligvis ikke kan have sympati for overenskomststridig eller uden-

[Bollmann]

omsparlamentarisk virksomhed. Men jeg må samtidig sige, at der klart mangler orientering om, hvad regeringen egentlig forestiller sig. Vi har hørt, at man vil invitere til trepartsforhandlinger, og at den ene part i hvert fald på nuværende tidspunkt har sagt nej tak. Så bliver der altså kun tale om topartsforhandlinger.

Men hvad forestiller man sig for den anden store del af lønmodtagerne, altså tjenestemænd og funktionærer? De er åbenbart ikke inviteret. Det er den meget store gruppe, der i disse dage ikke har mulighed for at være spontan. Det er også den gruppe, der ved de seneste overenskomstforhandlinger fik dikteret en indkomstramme, og som formentlig som de eneste har været nødt til at holde denne ramme. Endelig er det den samme gruppe, som for nogle år siden fik frataget den eneste form for sikkerhed mod en virkelig reallønsnedgang, nemlig den procentvise dyrtidsregulering.

CD har ved adskillige lejligheder vendt sig mod en fortsat udjævning af indkomsterne over skattevejen, men den form for udjævning af tjenestemand- og funktionærindkomster, som sker over lønpolitik, må vi naturligvis også tage afstand fra. Nu er vi midt i en overenskomstperiode, og vi må naturligvis respektere de aftaler, der eksisterer. Men CD vil gerne i tide gøre opmærksom på, at vi finder det nødvendigt at genindføre den procentvise dyrtidsregulering ved først givne lejlighed. Det kan nemlig ikke være rimeligt igen at føre indkomstpolitik på en sådan måde, at halvdelen af lønmodtagerne i de to år får stigninger på 12-14 pct. og mere, mens den aftalte stigning på de 6 pct. kun får virkning for tjenestemand- og funktionærgruppen.

Jeg skal afholde mig fra at fremsætte flere forslag om motiveret dagsorden, men jeg vil da gerne spørge den socialdemokratiske minister for tjenestemændene, om man agter at indkalde disse grupper i samme omfang, som LO er inviteret. Endelig vil jeg gerne spørge, om man har i sinde at opgive virkningen af lønnivelleringen ved at genindføre den procentvise automatiske dyrtidsregulering.

Kurt Hansen (VS):

Som vores ordfører, hr. Wilhjelm, var inde på, vil dette regeringssamarbejde få mange

og vidtgående konsekvenser for arbejderklassen. Jeg skal ikke begynde at rømme dem op en efter en, men skal beskæftige mig mere med, hvad det egentlig kommer til at betyde omkring overenskomstinstitutionerne og omkring overenskomstinstitutionen som sådan.

Denne nye regeringsdannelse betyder efter det politiske grundlag, der er lagt frem, at overenskomstinstitutionen skal begraves. Socialdemokratiets mange regeringsindgreb er nu kulmineret. Vi har set, hvordan forligsinstitutionen har lagt gift for noget, der overhovedet kan kaldes frie forhandlinger. Vi har set, hvad rammelægningen for, hvor meget man må stige på arbejdsmarkedet, betyder for de såkaldte frie forhandlinger, og vi har set, at når det ikke engang kan løses inden for de såkaldte rammer, man fra statsmagten dikterer, så kommer man med statsindgreb herindefra. Cirklen er næsten sluttet.

Socialdemokratiets faglige ledere frasorterer arbejdspladsernes og fagforeningernes krav på LOs repræsentantskabsmøder. Vi har set, hvordan man på repræsentantskabsmødet i 1975 fra LOs formand lancerede begrebet om den smalle vej, nu måtte arbejderklassen vise de nødvendige samfundsøkonomiske hensyn for helhedens skyld, og vi så, hvordan den indkomstpolitik, der blev fastlagt dér, er blevet fulgt op senere, dels på repræsentantskabsmødet i 1977, dels gennem hele den indkomstpolitiske agitation, som vi har oplevet fra en række af de store fagforbunds side og ikke mindst fra LOs forretningsudvalgs side.

Det kommer vist allertydeligst og klarest frem i forbindelse med accepten fra LOs side af lønrammen på de 2 pct., som blev fastlagt i det første augustforlig. Vi ser her, hvordan socialdemokratiets faglige ledere, hvordan socialdemokratiets regeringsmedlemmer og parlamentarikere i øvrigt accepterer på vegne af arbejderklassen, som overhovedet ikke er blevet spurgt om noget som helst, at tage denne suverænitæt til at afslutte forhandlingerne på arbejdsmarkedet for dem. Det er simpelt hen helt generelt. Man tiltager sig den ret uden at spørge nogen som helst, den ret, der hedder: nu skal vi nok bestemme, hvor meget I skal have i løn, og hvordan jeres arbejdsforhold skal være i de kommende år.

Det, der bliver konsekvensen, er naturligvis, at ved socialdemokratiets indsats herinde

[Kurt Hansen]

sammen med venstre ønsker man, at fagbevægelsen skal administrere det kapitalistiske system. Den skal administrere et system, som bygger på, at den indkomstpølitik, der bliver vedtaget herinde, skal føres igennem af fagbevægelsens top. Man skal lave en aktiv agitation, og går den ikke, har man nok sine midler, bl. a. nogle midler, der kan hedde eksklusion af forbundet eller trusler om det ene og trusler om det andet, trusler om bod, og hvad ved jeg.

Det nyeste, for at få ringen helt sluttet, er det trepartsråd, der er lagt op til i regeringserklæringen, det trepartsråd, som LOs formand, hr. Thomas Nielsen, har været ude med for ca. 1 år siden, det trepartsråd, som den nuværende socialdemokratiske arbejdsminister, hr. Auken, har undsaqt, fordi hr. Auken mente, at der lå klare kooperativistiske tendenser i en sådan tanke. Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge arbejdsministeren – hvis han ellers er til stede her, hvis han ikke sidder og drikker kaffe med sine tidligere venner nede i snapstinget – om hr. Auken stadig væk har den opfattelse, at det at få en sådan trepartsinstitution ville være et videre skridt henimod en kooperativistisk udvikling. Det ville jeg meget gerne have en kommentar om fra den nuværende arbejdsminister.

Det er blevet saqt fra LOs side, da det blev klart, at denne SV-regering var dannet, at man overhovedet ikke ville have noget at gøre med trepartsinstitutionen. Men hvad hører vi så her i en udtalelse fra LOs forretningsudvalg? Nu vil man gerne komme, og man stiller ingen forhåndsbetingelser. Man går ikke ind i en reel og knivskarp kritik af regeringsgrundlaget.

Det eneste konkrete punkt, man trækker frem, er den dødssyge Storebæltsbro, den Storebæltsbro, som vil betyde, at der bliver massevis af arbejdsløse i forbindelse med næsten alle de færgelejer, som p.t. binder Sjælland og det øvrige land sammen, hvor vi vil opleve en 10-sporet motorvej ned gennem Sjælland, fra København ned til Korsør. Der kan føres mange andre argumenter mod denne Storebæltsbro frem, men det er det eneste konkrete, der bliver hevet frem i den udtalelse, som for ganske kort tid siden er kommet fra LOs forretningsudvalg.

Det må være betegnende for, hvad vi kan forvente fra den side, når LO nu den 12. september skal have repræsentantskabsmøde. Så

vil vi opleve nøjagtig det samme, som vi har oplevet de forudgående år, nemlig at arbejdspladsernes og fagforeningernes krav vil blive barberet, sorteret fra, at indkomstpølitikken vil blive accepteret, og at drøftelserne i denne nye ophøjede trepartsinstitution vil blive kørt igennem, og det hele vil se meget fint ud.

Det, vi har oplevet fra LOs side indtil videre, kan med den forretningsudvalgsudtalelse, der er kommet i dag, kun betegnes som nogle taktiske venstrefvigelser, som er totalt indholdsløse.

Jeg mener, det skal stå ganske klokkeklart, at arbejdspladserne og fagforeningerne i deres kamp imod indkomstpølitikken, i deres kamp imod denne regering, ikke kan støtte sig på LO. LO-toppen vil ikke være dem, der går i spidsen i denne kamp. Det er de kammerater, som i øjeblikket står udenfor og trodser regnvejret på Slotspladsen, det er de kammerater på hundredvis af arbejdspladser, som i dag og i går har nedlagt arbejdet, der skal vise vejen i kampen mod indkomstpølitikken og i kampen mod denne regering. Det kan vi ikke forvente fra LOs side.

Det, der yderligere kan forventes af konkrete indgreb over for arbejderklassen, er, at det bevægelige lønsystem vil man jo nok søge at få stoppet, for hvordan skal man ellers nå sin målsætning om, at der ikke må ske nogen fremgang i reallønnen? Tværtimod, man vil forsøge at skære i den, så den bliver mindsket. Alle de goder, som arbejderklassen har kæmpet sig til igennem en aktiv kamp på arbejdspladserne, vil man givetvis forsøge at underminere for at opfylde de målsætninger, som ligger i denne regeringserklæring.

Jeg føler mig ret overbevist om, at der imellem de to regeringspartier er blevet indgået nogle underhåndsaftaler om, at vi skal trykke den automatiske dyrtidsregulering yderligere, at vi skal væk med det bevægelige lønsystem, at vi skal finde effektive mekanismer for at slå arbejderklassens kamp for bedre løn- og arbejdsforhold tilbage. Det må der ligge nogle underhåndsaftaler om, ellers ville det være fuldstændig tåbeligt, at man fra regeringens side lægger en sådan erklæring frem, som man gør her, hvis det, der står i den, ikke har nogen mening, hvis man ikke sigter på at forsøge at opfylde ordlyden i den.

[Kurt Hansen]

Resultatet vil blive et totalt diktat fra folketingets side over for fagbevægelsen. Fagbevægelsen underlægges næsten totalt statsmagtens foretagender, og socialdemokratiet er godt i gang med at undergrave hele fagbevægelsen på denne måde, som man kører frem her. Der er kun én ting at gøre, nemlig at følge kammeraterne, som står udenfor og aktionerer, at følge dem, der har nedlagt arbejdet imod denne asociale regering, som er blevet født her, denne asociale regering, som i sit program har en målsætning, der hedder, at fagbevægelsen skal knægte.

Ebba Strange (SF):

Der er flere af ordførerne, der har været inde på, at det regeringsprogram, vi blev præsenteret for i går, og som vi debatterer på baggrund af i dag, er helt usædvanligt og usandsynlig tyndt og blottet for visioner i nogen som helst retning. Politikken, der lægges op, er traditionel borgerlig politik, og det til trods for at netop i den situation, som Danmark befinder sig i i øjeblikket, var der mere end noget brug for reformer, der gravede dybt, og som virkelig tog sig på at omfordele noget af den rigdom, der findes i Danmark.

Statsministeren har ganske vist gjort opmærksom på, at der naturligvis kommer yderligere kød på regeringserklæringen, når den nye folketingssamling starter, men vi er på den anden side også blevet gjort opmærksom på, at vi nu skal have reformpause.

Jeg må selvfølgelig være meget dybt bekymret for, hvad det nye regeringsprogram kan komme til at indeholde. Jeg skal derfor her kun opholde mig ved et enkelt hovedproblem, hvor vores erfaring er, at der faktisk er ganske afgørende forskelle på den politik, som socialdemokratiet i hvert fald officielt har gjort sig til talsmand for, og så den politik, som venstre står for. Det har ikke noget med nationaløkonomi og sådan noget at gøre, for jeg er ikke spor i tvivl om, at enigheden er ganske overordentlig stor mellem venstre og socialdemokratiet, når det drejer sig om at føre benhård indkomstpoltik. Nej, det drejer sig om det kvindepolitiske.

I sidste samling stillede vi fra SFs side en række forslag, der havde til hensigt at forbedre kvindernes erhvervsituation. Siden er

der her i sommer kommet en meget interessant, meget omfattende og temmelig rystende rapport om kvindernes stilling på arbejdsmarkedet. Jeg går ud fra, at den er de fleste socialdemokrater bekendt. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at den handler om en stor gruppe mennesker, der mere eller mindre føler sig tilknyttet arbejderbevægelsen og socialdemokratiet. Den viser, at kvinderne stadig udgør en lavtlønsgruppe på arbejdsmarkedet med særlig store risici for sygdom, invaliditet og arbejdsløshed, og at det stadig er kvinderne, der er langt de dårligst uddannede, og som ikke får avancementsjob.

Nu har jeg ligesom fru Lilli Gyldenkilde og andre bemærket mig, at hr. Kjeld Olesen gav udtryk for, at socialdemokratiet ikke har bevæget sig. Derfor vil jeg gerne stille regeringen nogle spørgsmål om, hvad den agter at foretage sig på tre områder, der er helt afgørende for udviklingen af kvindernes ligestilling, og hvor jeg er spændt på, hvor man er landet i et forsøg på at enes socialdemokratiet og venstre imellem.

Det første er barselorlovsreglerne. Hvor når får vi et udspil fra regeringen om en forbedret barselorlov, og hvordan kommer det til at se ud?

I sidste samling blev bl. a. SFs forslag om en forbedret barselorlov slyttet og holdt hen i over et halvt år, fordi den daværende socialminister ville afvente en betænkning om spørgsmålet fra ligestillingsråd og børnekommission. Den betænkning er kommet nu i sommer, og derfor er det vigtigt at få at vide, om den nye regering er parat til at få løst dette meget påtrængende problem, som er helt nødvendigt at løse, hvis vi på samme tid vil lette kvindernes arbejdsmæssige vilkår, vil forbedre familiernes muligheder for at fungere og vil afhjælpe arbejdsløsheden.

Det andet spørgsmål drejer sig om daginstitutionerne. Den tidligere socialminister har sat et udvalgsarbejde i gang omkring forældrebetalingen for daginstitutionsspladser. Formålet med udvalgsarbejdet var bl. a. at få belyst mulighederne for at få hævet indtægtsgrænserne for fripladstildeling til daginstitutioner. Alle vi, der følger det område, ved, hvor latterligt lave de er. Kun hvis man tjener under 20.000 kr. om året, kan man få fuld friplads i en daginstitution. Men vi kender også venstres og socialdemokratiets forskellige syn på hele daginstitutionsspørgsmå-

[Ebba Strange]

let og på spørgsmålet om offentlig eller privat betaling for anvendelsen af disse. Derfor er jeg spændt på at høre, hvornår og hvordan vi kan vente et udspil på dette område fra den nye regering.

Det tredje og sidste punkt, jeg skal pege på, er et, som vi også alle er bekendt med, nemlig at vi ved, at der er en skrigende mangel på personale i sundhedssektoren, på sygeplejersker, på sygemedhjælpere, på fysioterapeuter, på ergoterapeuter, på alle, der skal varetage de grundlæggende funktioner i vores sundhedssektor. Alle ved også, at en stor del af sundhedspersonalet er kvinder.

I sidste samling fremsatte vi fra SFs side nogle forslag til forbedring af uddannelseskapaciteten på dette område. Vi havde i den forbindelse en ganske interessant diskussion med arbejdsministeren om det, og den socialdemokratiske regering tog pænt mod forslagene og lovede at arbejde videre med dem. Jeg vil derfor gerne vide, hvad den nye regering agter at arbejde med for at fremme dem.

Jeg er spændt på svarene på disse spørgsmål. Jeg håber, at vi får dem i dag, og jeg håber, at vi på baggrund af svarene kan vurdere, hvor stor afstanden er mellem de principper, socialdemokratiet siger er deres, som de går til valg på, og som de hiver frem ved særlig højtidelige lejligheder, og så den politik, som de ikke bare lægger navn til – det har de gjort længe – men som de nu cementerer ved at indgå det regeringssamarbejde, de nu har indgået.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

I 1970 besluttede et enigt folketing, at studiestøtten burde udbygges, så den faktisk kom til at dække leveomkostningerne for unge under uddannelse. Hvad er der så sket siden? Ja, man levede ikke op til beslutningen. Tværtimod forringedes støtten, da man gik over til banklånene.

I oktober 1977 fremsatte kommunisterne et forslag til lov om statens uddannelsesstøtte. Ved førstebehandlingen udtalte undervisningsministeren, at hun ikke kunne være uenig med kommunisterne i, at en ændring måtte der til. Undervisningsministeren mente imidlertid ikke, at DKPs forslag var godt nok. Derimod var det centrale uddannelsesråd blevet sat i gang med opgaven og havde

fået frist til juni 1978. Derefter ville der hurtigt kunne forventes taget lovinitiativ.

Ved samme lejlighed – det var i november 1977 – udtalte den socialdemokratiske ordfører, hr. Jimmy Stahr, at han vidste, at det var bittert for en uddannelsessøgende at skulle vente et ekstra halvt eller helt år på en forbedring. Det var klogt sagt.

For lige godt 3 måneder siden, den 25. maj i år, var foruden kommunisternes forslag et andet uddannelsesstøtteforslag til anden behandling. Ved den lejlighed bekræftede undervisningsministeren, at regeringen på baggrund af materialet fra det centrale uddannelsesråd ville udarbejde et forslag til næste folketingsamling. Det er den, der starter om en måned, i øvrigt samtidig med at et EF-direktiv pålægger de studerendes kantiner momsforpligtelse, som de hidtil har været fritaget fra. Altså kan de uddannelsessøgende her forvente prisstigninger på 20 pct. Dette alene bør der naturligvis gives kompensation for allerede under den nuværende studiestøtteordning.

Men der kommer intet lovforslag. De uddannelsessøgende er solgt af socialdemokratiet ved det netop overståede udsalg. Engang i 1980 lysner det. Måske må man nok tillade sig at spørge, for som der lakonisk står i statsministerens 20 punkts erklæring: støtten til de unge under uddannelse vil blive forbedret gradvis fra 1980. Ja men så er vi jo da så dejligt ude af denne valgperiode. Reelt har man således ikke bundet sig til eller sikret sig nogen forbedring.

Kan det virkelig være rigtigt, at man i den grad kan løbe fra sine løfter? Man kunne jo allerede tidligere have fået de forbedringer igennem, som man selv fra socialdemokratiets side havde ønsket, ved at holde sig til de partier, der havde givet tilsagn herom. I stedet for må man opleve dette eklatante løftebrud, der vil jage endnu flere unge over i de arbejdsløse hær. Der er tale om intet mindre end et koldt og kynisk forræderi, ikke mindst fra socialdemokratiet, over for de uddannelsessøgende.

Alfred Hansen (DR):

Ved slutningen af regeringsforhandlingerne på Marienborg i sidste uge oplyste hr. Christophersen på venstres vegne, at venstre gerne ville hjælpe socialdemokratiet med at

[Alfred Hansen]

rydde nogle tunge sten væk. For et par dage siden udtalte udenrigsministeren, at udenrigsministeren gerne på venstres vegne ville hjælpe socialdemokratiet med at rydde nogle sten af vejen. Når vi ser på statsministerens redegørelse, så må man konstatere ud fra det spinkle indhold, at der i hvert fald tilsyneladende ikke er så store sten, som kan give udenrigsministeren angst for at få en diskusprolaps, når han skal til at løfte dem. Hvis statsministerens redegørelse er normgivende for, hvad regeringen agter at foretage sig, så er der meget, der tyder på, at denne regering vil vise sig at være en regering, som vil være ekspert i at udsætte problemernes løsning.

Vi skal i morgen behandle et forslag om pris- og avancéstop plus nogle andre forslag, og alle forslagene har det tilfælles, at der er tale om styring, der er tale om indgreb, der er tale om kontrol, åbenbart ud fra den naive forestilling, at det vil kunne hjælpe på landets problemer.

Jeg kunne have lyst til at spørge: hvornår kan man vente, at der fra regeringens side kommer en lovgivning, som vil betyde stop for prisstigningerne på jord? Man vil altså holde priserne i ro. Man vil stoppe priseekspllosionen på forbrugsgoder, men prisstigninger på byggegrunde har regeringen ikke tilkendegivet at ville gøre noget ved. Hvor længe skal man fortsat kunne tjene 20, 30, 40, 50 pct. på årsbasis, skattefrit vel at mærke, uden at regeringen vil gøre noget? Og det på trods af at det jo er her, vi har den største inflationsfaktor.

En anden stor sten, som det ville være passende for udenrigsministeren og socialdemokratiet og venstre at løfte, var at tilkendegive, hvad man vil med dyrtidsportierne. Det er jo sådan, at lønmodtagerne har måttet registrere en kraftig reallønsnedgang. Selv om beløbet på lønnings sedlen har været stadig større, har denne forøgelse ikke kunnet opveje de stadig stigende skatter, som stat, amter og kommuner indkræver, og som de stigende boligudgifter gør et groft indhug i.

Momsen har redet det danske folk som en mare. For et lille års tid siden forhøjede man den med 3 pct., og nu lægger man oven i købet 2 pct. ovenpå, så vi er oppe på 20 pct. Det er virkelig fantasifulde initiativer, der her tages fra regeringen. Om det er venstre, der har tilføjet regeringen denne fantasifulhed, skal jeg ikke komme nærmere ind på,

man hvis det er tilfældet, må man nok sige, at venstres gode ideer til socialdemokratiet kan være på et lille sted.

Man vil blande sig i arbejdsmarkedets frie forhandlinger. Man har forbudt udbetaling af dyrtidsportioner ud over 2 på årsbasis til lønmodtagerne. Resten indbetaler staten til ATP-fonden, og så skal man naturligvis ud at hente dem fortrinsvis hos de samme mennesker, nemlig lønmodtagerne, som er det mest skatteplagede folk i dette land. De må altså over skattebilletten betale de penge, som staten indbetaler til ATP-fonden, og som lønmodtagerne endnu ikke har fået nogen klar tilkendegivelse om hvornår de skal modtage. Såvel arbejdsgiverne som lønmodtagerne bør snarest muligt have klarhed over, hvordan situationen vil være fremover.

Man er i færd med at udtage overenskomstkrav uden at kende de politiske forhold. Vi har været vidne til indtil flere gange, at politikerne er kommet og har ryddet op, efter at arbejdsmarkedet har forhandlet. Efter at lønmodtagerne har fået det, som de retmæssigt har krav på, kommer politikerne og fejer op. Der er for mig ingen tvivl om, at arbejdsmarkedets parter på strålende vis ville kunne leve op til deres ansvar, men det er en forudsætning, at man så ved, hvad politikerne vil gøre. Hvis de politiske forhold er klarlagt, vil også såvel arbejdsgivere som lønmodtagere kunne finde et forsvarligt udgangspunkt for lønforhandlingerne. Der må meget snart foreligge en klar tilkendegivelse fra regeringen om to forhold. Det ene er: hvad skal der ske med de indefrosne dyrtidsportioner? Kan lønmodtagerne forvente dem udbetalt og i så tilfælde hvornår? Punkt 2: hvad skal der ske efter udløbet af denne overenskomstperiode? Agter staten fortsat at blande sig og tilbageholde måske alle dyrtidsportioner fremover? Hvis ikke arbejderne og lønmodtagerne har klaring på det, må de naturligvis tage højde herfor ved udtagelse af overenskomstkrav, og det vil sige, at man kan blive vidne til, at der vil blive stillet større krav fra lønmodtagerside, end der ville være blevet stillet, hvis man havde kendt dyrtidsportionernes fremtid.

Jeg skal forsøge at give et spinkelt bidrag til opklaring af disse dunkle initiativer, som regeringen ikke har taget, men som regeringen burde have taget, og det skal jeg gøre ved at fremsætte følgende:

[Alfred Hansen]

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til, inden overenskomstkravene udtages, at klarlægge, om og hvornår de indefrosne dyrtidsportioner skal udbetales til lønmodtagerne, og om dyrtidsportionerne fra næste overenskomstperiodes begyndelse skal udbetales på normal vis går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår i forhandlingerne.

Finansministeren (Heinesen):

I sit indlæg henviste hr. Poul Schlüter bl. a. til en artikel i dagbladet Information i går, hvori afdelingsleder Mogens Lykketoft citeres for at anslå, at regeringens politik vil betyde 20.000-30.000 flere arbejdsløse, og også andre ordførere og indlæg har beskæftiget sig med dette emne. Derfor vil jeg gerne sige, at en sådan vurdering af virkningerne af de foreslåede økonomisk-politiske foranstaltninger må bero på misforståelser og i hvert fald på ufuldstændige oplysninger. Efter regeringens vurdering er et sådant skøn over selv de direkte virkninger meget betydeligt overdrevet. Jeg vil herudover gerne gøre opmærksom på, at de udgiftsbegrænsninger, der indgår i den aftalte politik, er fastlagt sådan, at de vil påvirke beskæftigelsessituationen i mindst muligt omfang, sådan som det vil fremgå af de ændringsforslag, som regeringen vil fremsætte til finanslovforslaget i oktober.

Herudover skal jeg på dette sted blot nævne, at man næppe heller har taget hensyn til de foranstaltninger til fremme af produktion, eksport og beskæftigelse, som er blevet aftalt ved regeringens dannelse. Lad mig kort nævne ting som udvidelsen af byerhvervenes og landbrugets adgang til kurssikrede, lavt forrentede lån fra udlandet, sikringen af en stabil boligproduktion og en stabil pris- og omkostningsudvikling, som tillige med den tendens til rentefald, der tegner sig, vil medvirke til en positiv udvikling i produktion og beskæftigelse.

Hr. Thorndahl stillede et spørgsmål i tilknytning til den kommunale skatteudskriv-

ning og udtalte i den forbindelse nogle forventninger til niveauet for denne skatteudskrivning. Vi kender jo ikke de kommunale skatteprocenter på nuværende tidspunkt, men det er klart, at niveauet for den kommunale skatteudskrivning vil spille en rolle for regeringens videre finanspolitiske overvejelser.

På det spørgsmål, som hr. Bollmann stillede, kan jeg bekræftende svare, at også repræsentanter for de offentligt ansattes organisationer selvfølgelig vil blive indbudt til drøftelser med regeringen om tilrettelæggelsen af indkomstpoltikken for den kommende aftale- og overenskomstperiode. Jeg skal tilføje, at regeringen ikke har nogen planer om at vende tilbage til den procentvise dyrtidsregulering for de offentligt ansatte, men vil fastholde den ligelighed, der er tilvejebragt i forhold til det, der gælder på det private arbejdsmarked.

Hr. Lawaetz stillede et spørgsmål om arbejdsnedlæggelserne inden for postvæsenet. Jeg kan kort sige, at der er indkaldt til fællesmøde i morgen, lørdag, i anledning af disse strejker, og at denne sag vil blive behandlet på fuldt normal måde.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg synes, det er naturligt, at jeg i dag knytter nogle bemærkninger til den række af indlæg, der er fremkommet, og at jeg derudover naturligvis forsøger at besvare et par konkrete spørgsmål, der er stillet til mig i min egenskab af udenrigsminister.

Debatten i dag foregår på baggrund af regeringens tiltrædelseserklæring. Den er ikke udtømmende. Det er klart, at det kan den ikke være, når der foran en ny regering ligger et omfattende lovforberedende arbejde. Der er nogle, som måske har opfattet tiltrædelseserklæringen som det, der alene er grundlaget for regeringssamarbejdet. Det er det ikke. Der kommer naturligvis en åbningstale, der kommer et almindeligt lovkatalog, og der vil selvfølgelig også i løbet af denne regerings levetid være en lang række problemer, som man ikke på nuværende tidspunkt kan tage stilling til. Derfor vil jeg berolige dem, der har udtrykt en vis skuffelse, med, at der bliver rigelig lejlighed til bl. a. i forbindelse med åbningstalen at diskutere, hvad der er det bredere perspektiv i samarbejdet.

[Udenrigsministeren]

Tiltrædelseserklæringen beskæftiger sig naturligvis med de spørgsmål, som er selve baggrunden for regeringsdannelsen, og selve baggrunden for regeringsdannelsen er nogle ganske få spørgsmål. Det er ikke mange spørgsmål, for formålet er jo ikke og har ikke været for venstres vedkommende, at der nu på alle tænkelige områder skulle skabes kompromiser mellem venstres og socialdemokratiets principprogrammer eller ideologiske opfattelser. Jeg tror ikke, at nogen af de to partier har noget som helst ønske om på alle tænkelige områder at se deres identitet udvasket, og det er heller ikke den opgave, en sådan regering først og fremmest bør tage på sig. Opgaven for denne regering er tværtimod at løse nogle ganske få, men helt afgørende problemer, som stiller sig i vejen for begge partier og i øvrigt for alle folketingets partier, uanset hvilken samfundsudvikling de ønsker sig. Derfor er dette regeringssamarbejde efter venstres opfattelse først og fremmest dikteret af en økonomisk nødvendighed. Dernæst er det dikteret af en politisk nødvendighed.

Nu har vi i Danmark i de sidste 4 år haft voksende økonomiske problemer, og der er i dag sagt en række ting om ansvaret herfor og om, hvordan man med større eller mindre held har forsøgt at løse disse problemer. Der er meget rigtigt i det, der er sagt fra næsten alle sider, for problemerne er desværre vokset, og det er ikke lykkedes at få has på dem, hvilket vi alle hver på vores måde har et ansvar for. Det kan naturligvis være tilstanden for en periode, men det er klart, at jo længere denne periode varer, jo stærkere begynder de politiske konsekvenser heraf at blive i den danske befolkning, jo stærkere vokser utålmodigheden i befolkningen over en tilsyneladende mangel på handlekraft og politisk indsats, og jo stærkere vokser kravet om, at de politiske partier nu trods alt forsøger at finde sammen i et kompromis. Hvis vi forestiller os, at de partier, der i mange år har haft indflydelse på det politiske arbejde, ikke lever op til disse forventninger, ikke imødekommer denne understrøm af utålmodighed, er den politiske konsekvens for det danske samfund måske i virkeligheden større end den økonomiske konsekvens, for så er den politiske konsekvens naturligvis den, at befolkningen vender sig væk fra det, man normalt har kaldt det samarbejdende folkestyre, og i ste-

det søger ud mod mere radikale politiske løsninger. Den deler sig på en sådan måde, at vi i det danske samfund får en politisk situation, hvor man må vælge ikke mellem samarbejde med forskelligartet indhold, men mellem poler, og hvor man derfor også accepterer konfrontationen.

Efter venstres opfattelse er denne politiske risiko nærliggende. Vi har derfor hele tiden haft den opfattelse, at nu måtte vi enten have en regering, der kunne regere, eller en opposition, som var i stand til at overtage regeringsrollen. Jeg tror også, at det er en opfattelse, der har været til stede i den tidligere regering i og for sig. Jeg tror også, at den tidligere socialdemokratiske mindretalsregering gennem foråret og sommeren havde en voksende fornemmelse af, at vi befandt os i en på mange måder uholdbar politisk tilstand, som man var nødt til at ændre, ved at regeringen undergik en forandring og fik et bredere grundlag. Derfor har oppositionens og regeringens tankegang i det sidste halve års tid måske på sin vis været parallelt forløbende: vi måtte have et klarere politisk billede, vi måtte have et fastere politisk grundlag for det arbejde, der skulle udføres.

Venstre har derfor ønsket at afprøve de politiske muligheder for at tilvejebringe et sådant samarbejde. Det er den afprøvning, der har fundet sted under forhandlingerne i august. Det er den afprøvning, der er resultatet i, at venstre nu sammen med socialdemokratiet har dannet en fælles regering, ikke for at vi og socialdemokratiet skal være ét parti eller én bevægelse, men fordi vi begge, selv om vi har to forskellige udgangspunkter, har en fælles interesse i, at det danske samfund ikke bringes ind i en tilstand af politisk konfrontation og fortsat økonomisk krise.

Jeg synes, jeg har villet nævne disse ting som en del af baggrunden for dette samarbejde.

Så vil jeg godt knytte nogle bemærkninger til de indlæg, der er kommet fra forskellig side. Nogle af indlæggene skal jeg ikke gå ind på, men blot sige, at jeg godt er opmærksom på, hvad der er hensigten med dem. Det er indlæg, som beskæftiger sig meget grundigt med, hvorledes f. eks. socialdemokratiet nu tilsyneladende har måttet opgive snart det ene og snart det andet standpunkt, og indlæg, som ligesom har til hensigt at afsløre, at venstre tilsyneladende nu har opgivet et

[Udenrigsministeren]

standpunkt her og et standpunkt dér. De fleste af disse indlæg har jo været præget af, at her afslørede man noget fordægtigt, her trak man noget frem, som nok i virkeligheden ikke skulle have været frem, her kunne man fange socialdemokratiet, her kunne man fange venstre i i virkeligheden at have skiftet holdning, og dette var noget meget afslørende. Men selvfølgelig er det ikke afslørende. Det er jo kompromisets karakter. Der er overhovedet ikke nogen mening i at tale om et bredt politisk samarbejde, der er overhovedet ikke nogen mening i at tale om et samarbejde mellem socialdemokratiet og venstre, medmindre man samtidig vil tale om nødvendigheden af, at begge partier på en række punkter opgiver de standpunkter, de tidligere har haft, eller indretter sig på at skulle gå på kompromis.

Det, som måske har været paradoksalt, er, at nogle af de indlæg herom, vi har hørt i dag – jeg tænker på hr. Melchior's indlæg, og jeg tænker på hr. Bolvig's indlæg – er kommet fra partier, som ellers er meget stærke og, tror jeg, oprigtige tilhængere af et bredt politisk samarbejde. Men jeg må sige f. eks. til hr. Bolvig, at det undrer mig i og for sig, at hr. Bolvig som medlem af det radikale venstre forsøger at trække frem som noget afslørende og noget fordægtigt, at nu er der øjensynlig sket en ændring på nogle områder i venstres holdning til udenrigspolitikken. Det skal jeg i øvrigt senere sige noget konkret om, for dér skylder jeg hr. Bolvig et svar, ligesom jeg skal give hr. Melchior et svar.

Men ellers er det mit indtryk, at der i folketingets partier de fleste steder er en forståelse for, at dette samarbejde er nødvendigt, og at folketingets øvrige partier også kan yde deres bidrag til, at det lykkes.

Jeg synes, at hr. Poul Schlüter's indlæg var mådeholdent og forsigtigt. Det var selvfølgelig kritisk på visse punkter, det skulle det være, det forstår jeg meget vel, men jeg noterede mig, at hr. Poul Schlüter bød regeringen velkommen og samtidig understregede, at denne regering kun kunne leve ved, at andre støttede den, og det er en fuldkommen korrekt iagttagelse. Dette er ikke en regering, der kan majorisere folketinget, men tværtimod en regering, der har brug for samarbejde, og jeg synes, at hr. Poul Schlüter udtrykte en principiel vilje til det. At han så naturlig-

vis efterlyste ting, forstår jeg godt. Der må komme noget mere end denne korte novelle, sagde hr. Poul Schlüter. Nu vil jeg ikke sige, at der er tale om nogen novelle. Det er ikke nobelprisen i litteratur, vi har været ude efter under forhandlingerne på Marienborg, det er en tiltrædelseserklæring. Den er formet, ikke med henblik på, at den skulle være sprogligt elegant, men med henblik på de økonomiske realiteter, der er regeringens baggrund. Men selvfølgelig kommer der mere. Der kommer en åbningstale, der kommer ændringsforslag til finanslovsforslaget, der kommer en række forslag vedrørende erhvervspolitikken, der kommer vigtige forhandlinger med arbejdsmarkedets parter om indkomspolitikken, naturligvis. Men alt det må have sin tid, og det er ikke det, folketinget i de kommende dage skal beskæftige sig med. Det er de to vigtige ting, som regeringen har lagt frem, og som er en del af forudsætningerne for, at alle de øvrige ting kan komme på plads.

Hr. Poul Schlüter gjorde også nogle andre bemærkninger, men dem ser jeg ingen grund til at komme ind på. Dem vil vi sikkert resten af efteråret kunne drøfte: værdistigningsafgifter, besparelser, hvor meget man burde gennemføre af det, og hvor meget man kan nøjes med. Jeg erindrer kun, at det konservative folkeparti også har været i situationer, hvor det har erkendt samarbejdets nødvendighed, og jeg tror derfor ikke, at vi i realiteten er særlig langt fra hinanden, når man er interesseret i at medvirke.

Jeg synes også, at hr. Jens Møllers og hr. Brusvangs indlæg var udtryk for virkelig vilje til samarbejde, og det er selvfølgelig noget, som især venstre noterer sig, at både det konservative folkeparti, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne har en grundlæggende positiv indstilling.

Jeg synes derimod nok, at hr. Niels Helveg Petersens bemærkninger, hvoraf halvdel var møntet på socialdemokratiet – dem skal jeg ikke svare på – og den anden halvdel var møntet på venstre, var mere kritiske. Det var lidt i retning af opstandelse på midten i stedet for samarbejde omkring midten, og sådan kan man jo gøre op med sig selv, hvilken vej der er mest perspektiv i. Jeg må sige, at jeg var skuffet, men jeg indrømmer, at jeg måske også har nogle andre forudsætninger for min vurdering af dette regerings-

[Udenrigsministeren]

samarbejde, end hr. Niels Helveg Petersen har.

Så har jeg fået stillet to konkrete spørgsmål. Hr. Bolvig spørger, om venstre pludselig har accepteret en række ting, vi ikke tidligere har kunnet acceptere. Er det nu sådan, spørger Hr. Bolvig, at venstre har accepteret, at stigningstakten i udviklingsbistanden ikke skal ændres, at fordelingen af bistandsmidlerne skal være som hidtil? For nu at tage de to ting vil jeg godt sige, at det har vi ikke anfægtet, så havde vi stillet ændringsforslag på disse områder til finanslovsforslaget. Men det har vi ikke anfægtet, hr. Bolvig. Vi har måske under debatter i folketinget om bistandspolitikken haft lidt divergerende opfattelser, men anvendelsen af de faktiske bevillinger, vil hr. Bolvig kunne se, hvis han gennemgår ændringsforslagene til finanslovsforslaget, har vi ikke foreslået ændret i de senere år.

Så er der spørgsmålet om vores syn på forholdene i det sydlige Afrika. Det er klart, at her er der tale om en afvigelse, det er der ingen grund til at skjule. Venstres ordfører har under debatten i foråret klart sagt, hvordan vi så på den sag, men vi ved lige så vel, at der i foråret her i folketinget blev vedtaget et beslutningsforslag, hvorved et flertal i folketinget har fastlagt en udenrigspolitisk linje. I FN har i øvrigt den hidtidige regering stemt for det, og tidligere har de nordiske udenrigsministre udtrykt tilsvarende synspunkter. Derfor må jeg sige, at jeg som udenrigsminister naturligvis ikke nu her fra folketingets talerstol kan sige, at jeg vil arbejde for en udenrigspolitik, som der ikke i folketinget er et flertal bag ved. Det ville dog være en ganske besynderlig konstruktion. Jeg må naturligvis administrere den udenrigspolitik, der er et flertal for, og det er en del af aftalen mellem venstre og socialdemokratiet, at den hidtidige udenrigspolitik fortsætter.

Må jeg vedrørende bevillingerne til befrielsesbevægelser sige til hr. Bolvig, som også gjorde lidt ud af det, at vores holdning til disse bevillinger er hvert år kommet til udtryk ved vores ændringsforslag til finanslovsforslaget. Hvis hr. Bolvig slår efter, vil han bemærke, at vi aldrig har foreslået, at bevillingen blev fjernet totalt. I venstreregeringens tid var den der også og blev administreret loyalt. De sidste 3 år har vi foreslået, at den blev reduceret noget, og det var ud fra en

statsfinansiell betragtning som et led i vores ønske om at gennemføre offentlige besparelser. Jeg kan da godt nævne her til folketingets orientering, at vi under de forhandlinger, vi har haft med socialdemokratiet om en regeringsdannelse, har gentaget dette ønske. Vi har foreslået, at man som et led i den finanspolitiske stramning foretog en begrænsning af disse bevillinger, men det kunne vi altså ikke få igennem. Der var ting, vi ikke kunne få igennem, og der var ting, socialdemokratiet ikke kunne få igennem. Derfor står de bevillinger der, og derfor er det en del af regeringens politik.

Til hr. Melchior vil jeg blot sige om spørgsmålet vedrørende de nordiske udenrigsministres udtalelse i dag, bl. a. om det idrætslige samarbejde med Sydafrika, at der er ikke her tale om nogen ændring i den danske udenrigspolitik. Der er heller ikke tale om, at man vil tvinge idrætsorganisationerne. Det er ganske klart sagt, at det kan den danske regering ikke, og det var bl. a. begrundelsen for, at heller ikke den tidligere regering kunne stemme for en FN-resolution, hvori et sådant påbud var indlagt. Det, der er tale om, er, at man med idrættens organisationer drøfter disse ting, og jeg må sige, at efter min opfattelse er det ikke et spørgsmål, jeg finder kontroversielt. Det må være idrættens egne organisationer, der fortsat afgør, om de vil ændre deres hidtidige holdning.

Jeg tror, at jeg med disse bemærkninger vil slutte mit indlæg her. Der har naturligvis været nævnt mange andre ting, som kunne give anledning til replik. En del af dem har vi efterhånden hørt nogle gange, og derfor er en replik måske mindre aktuel og vil blot blive en gentagelse. Andre af indlæggene har annonceret problemer, som jeg er sikker på at folketinget vil få god tid til at behandle i de næste 2½ år.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg vil også gerne ved denne lejlighed udtrykke glæde over og tilfredshed med, at det er lykkedes at etablere et snævert politisk samarbejde imellem socialdemokratiet og venstre, et samarbejde, som altså også har medført, at der er dannet en fælles regering.

Det er mit absolutte indtryk, at begge partier har bestræbt sig på at være saglige i deres holdning over for de besværligheder, der

[Statsministeren]

vitterlig var ved tilvejebringelsen af et fælles regeringsgrundlag. Men jeg tror, det er rigtigt, som det er sagt nogle gange, at vi har brug for at få noget mere styr på den politiske ledelse her i landet, vi har brug for at få noget mere styr på den økonomiske udvikling. Det kan ikke nytte at se bort fra, at folketingets opdeling i mange partier og med en regering, som bestemt var i mindretal, gav utroligt mange vanskeligheder med at løse selv forholdsvis beskedne problemer. Det er vigtigt, at vi kan få det til at fungere lidt bedre nu, helst meget bedre. Men man skal ikke underkende, at der naturligvis også da fandt et samarbejde sted, selv om det var lidt ekstra besværligt med en mindretalsregering.

Det er ikke mærkeligt, hvis der er nogle, der er kritiske, måske heller ikke mærkeligt, hvis nogle siger, at der var tale om en lidt tynd redegørelse, men alt i alt vil jeg sige, at der i debatten her var tale om en god modtagelse, og at der også er knyttet ret store forventninger til, at dette nye arrangement i dansk politik kan være med til at føre tingene lidt bedre og lidt fornuftigere igennem. Jeg vil også gerne sige, at hvis man ser redegørelsen rigtigt efter i sømmene, står der nu ganske meget om den økonomiske politik og målsætningerne. Jeg vil også understrege, hvad jeg tror udenrigsministeren også var inde på, at dette er jo bare en umiddelbar redegørelse, hvori man kun trækker nogle få linjer op for selve den økonomiske politik og peger på de aktuelle, konkrete initiativer, der skal tages. Den egentlige redegørelse er åbningstalen, som skal holdes her i folketinget den 3. oktober.

Når alt dette er sagt, vil jeg ikke lægge skjul på, at de sidste dage da også har givet mig nogle bekymringer. Jeg vil heller ikke lægge skjul på, at jeg har været en lille smule skuffet over, at der blandt lønmodtagernes organisationer og på anden måde har været en reaktion, som jeg mener er stærkere, end rimeligt er. Men jeg vil gerne tilføje, at jeg egentlig godt forstår baggrunden for det. Vi ved også fra andre lande, at når man søger at føre den politik på det økonomiske område, der *må* føres i en situation, hvor der er tale om en international økonomisk krise, som rammer de pågældende lande, kan det næsten ikke undgå at give visse modsætninger og gnidninger.

Jeg forstår også godt, hvis man synes i lønmodtagerorganisationerne, at der ikke i det oplæg, der nu er opnået enighed om mellem to partier, er kommet nok med af sådanne elementer, som man gerne ville have haft med for bedre at kunne acceptere det nye regeringsgrundlag. Men også her nødes jeg til at pege på den politiske kendsgerning, at folketinget er opdelt, som det er. Det har befolkningen nu engang bestemt, og på det grundlag må man altså søge at tilvejebringe flertal både for en fælles politik og for de enkelte løsninger.

Jeg mener at kunne sige, at det, vi er blevet enige med venstre om, er vel – undskyld, jeg siger det – hvad vi også kunne vente vi havde haft en rimelig mulighed for at blive enige med andre partier om, hvis vi skulle have forhandlet som mindretalsregering. Vel stort set hverken mere eller mindre. Men det, der er det nye i det, er, synes jeg, at der er større mulighed for at styre tingene, og der bliver et fastere udgangspunkt for samarbejde med flere af de folketingspartier, som også ønsker at gå ind i et samarbejde.

Det parti, som jeg repræsenterer, har altid måttet regere i samarbejde med andre partier, altid, så det er der egentlig ikke noget nyt i. Der er heller ikke noget nyt i, at vi retter blikket mod venstre og prøver på, om vi lige netop dér har chance for at udbygge samarbejdet på en mere intens måde, end det er sket tidligere.

Hvordan ville situationen have været i dag, hvis dette ikke var lykkedes? Det er selvfølgelig at prøve at spørge om noget, som det er umuligt at spørge om. Men er situationen ikke den, at ellers måtte vi have søgt at tilvejebringe et forlig, et augustforlig, et septemberforlig, et oktoberforlig, eller hvad det nu skulle hedde? Og ville det have været nemmere? Jeg har en ganske stærk fornemmelse af, at et samarbejde mellem 4 partier i tinget kunne have gjort det, for at sige det pænt, en anelse mere besværligt at få regeret Danmark.

Det er altså den ene mulighed, at det kunne være blevet besværligt. Den anden mulighed er det, der er sket, at to partier, der omtrent har et flertal i dette folketing, er gået ind i et regeringssamarbejde. Den tredje mulighed – hvis den anden ikke var lykkedes – kan jeg heller ikke sige noget bestemt om, men det er vel sandsynligt, at vi var endt i en

[Statsministeren]

valgsituation enten relativt hurtigt eller på et lidt senere, men ikke særlig langt ude i fremtiden liggende tidspunkt. Jeg tror, det er det, man måtte regne med var blevet resultatet.

Derfor, når man gør alting op, mener jeg ikke, der kan være nogen tvivl om, at det var en klog og en rigtig beslutning, som blev resultatet af den lidt langvarige proces, forhandlingerne på Marienborg.

Jeg mener at kunne sige det, fordi det også har været en forhandlingsproces, der har adskilt sig fra, hvad vi tidligere har set – og nogle beklager det. Men læg nu mærke til, hvor megen kritik der var af denne ind og ud ad dørene, radiointerviewer og TV-interviewer hver eneste dag mellem 5–6 partier, nu sprang det ene fra, og nu kom det andet til osv. Her er der to partier, der seriøst i 3 uger har arbejdet sammen. Besværligheder har der været nok af, men de er blevet overvundet. Derfor gentager jeg: jeg tror, det var en rigtig ting, vi dér enedes om.

Jeg kan heller ikke lade være med at spørge, og det skal være til mine egne: hvorfor er det egentlig så forkasteligt at gå i et regeringssamarbejde med venstre, hvis der altså skulle være nogle af mine egne, der mener det? (*Munterhed*). Hvorfor er det egentlig så forkasteligt? Venstre er jo alligevel afgjort et af de partier, som vi absolut ville være forpligtet til at etablere et ganske betydeligt samarbejde med. Er det ikke en meget god idé, hvis man alligevel er nødt til, for at sige det på den måde, at samarbejde med det parti, at gøre det på en mere effektiv facon? Jeg mener det. Jeg skal ikke lægge skjul på, hvordan jeg allerhelst havde set en regeringsdannelse, eller rettere: jeg behøver ikke at lægge skjul på det, men der er ligesom ikke plads lige nu til den diskussion.

Jeg håber, at det, der nu er sket, kan give anledning til, at man på en mere praktisk måde får et samarbejde etableret i folketinget. Jeg håber, at man kan komme med politiske og økonomiske udspil, som lettere kan samle flertal. Jeg tror, man kan anlægge en politik, som ikke sådan omgående bliver kastet omkuld og slået i stykker af tilfældige stemninger. Jeg tror altså, man kan føre en mere konsekvent politik, selv om jeg er nødt til at understrege, at heller ikke den nye politiske konstellation naturligvis sådan på patentvis kan trylle alle problemerne væk, men

den kan måske gøre det bedre. Det har jeg tro på vil ske.

Jeg sætter min lid til dette her. Jeg tror, det er rigtigt, også fordi vi skal styre økonomien, og fordi vi i international og europæisk relation ligesom skal være lidt dygtigere til at indstille vores beslutninger på de fællesbeslutninger, som træffes i det Europa og i den verden, som bliver mere og mere integreret. Alt dette med et europæisk råd, med finansministre og økonomiministre, der mødes igen og igen, med verdensstopmøde mellem de 7 store industrilande, alt dette skal også et lille land hurtigt kunne være med i på en effektiv facon. Også dette arbejde tror jeg vil blive fremmet.

Der har været et vittigt indlæg om skizofreni, sjælespaltning. Jeg tror ikke, at nogen mennesker kan leve deres tilværelse, uden at der er en betydelig grad af dobbelthed og tvivl i deres sind om, hvad man skal gøre i den ene, den anden og den tredje situation. Hvis sjælespaltningen bliver for voldsom, erkender jeg at det kan give voldsomme problemer. Det er jo ingen sag for dem, der står ude på det yderste eller ude på det yderste højre. De har jo ikke sjælespaltning, for det er så dejlig nemt at kunne køre løbet efter en fuldstændig ensidig recept. Alligevel foretrækker jeg nu at være med i det praktiske arbejde med alle de vanskeligheder, den tvivl og det tilløb til skizofreni, man har talt om. Det må man kunne leve med. I øvrigt er det jo heller ikke sådan, at skizofreni er noget specielt for socialdemokrater. Hvordan er det med VS? Hvordan er det egentlig med den debat, de fører dér? Men det må de selv om. Vi ved, der er noget, der hedder strammere og slappere, for resten også ude på det yderste højre. De har altså også deres tvivl, deres dobbelthed og deres sjælespaltning.

Selv om det vil give store besværligheder med en indkomstpøolitik og med trepartsforhandlinger, og selv om der også deri ligger nogen dobbelthed for de organisationer, der skal deltage i dem, håber jeg, det vil kunne lykkes. Jeg er meget sikker på, at det også bliver besværligt, men vi har ikke lov til at lade de problemer ligge, som er besværlige.

Jeg vil gerne have lov til at nævne et par ting, som det vel ikke mindst til – hvad skal vi sige? – det sociale Danmark og til arbejdsmarkedet er væsentligt at få sagt.

[Statsministeren]

På den ene side har vi altså disse store problemer, som skal klares, og som kræver, hvad vi kalder stram stramning. Ikke desto mindre er det en kendsgerning, at den sociale politik, som bl. a. slog igennem i den forholdsvis store sociale reform, vi gennemførte i foråret, slår igennem den 1. januar 1979.

Jeg mener, det er vigtigt at sige til alle dem, der sætter spørgsmålstegn ved det, der er sket, at den efterlønsordning, der ligger til forhandling her i folketinget, skal gennemføres. Jeg mener, det er vigtigt at sige, at der ikke er rørt f. eks. ved reguleringen af de sociale dagpengeydelse, som vil stige, vel også en anelse mere end den almindelige indkomstudvikling.

Jeg mener også, det er vigtigt at sige, at arbejdsmiljølovgivningen på områder, hvor der har vist sig grund til det, vil blive forbedret, særlig i forholdet til giftstoffer og den slags ting.

Og som faglige organisationer igen og igen har krævet det, skal vi, hvis der skal laves indkomstpolitik her i landet, også have en ordentlig og effektiv værdistigningsafgift.

Det er heller ikke uvæsentligt, at det er lykkedes at lave en boligløsning, som i hvert fald, for at sige det lidt beskedent lige nu, tåler sammenligning med den boligløsning, som et flertal her i folketinget vedtog for året 1979, men altså nu for 1980 og 1981.

Jeg mener heller ikke, det er urimeligt at sige, at der nu er sikkerhed for, at man kan komme igennem med det nye naturgasanlæg, når forhandlingerne med de implicerede parter er overstået. Der ligger også beskæftigelse i dette foruden en forsyningsmæssig sikkerhed.

Endelig synes jeg, at lønmodtagerne og deres organisationer skal huske, at beskæftigelsesplanen, som er blevet gennemført her i folketinget med ret bredt flertal, fastholdes. Der bygges videre med de store milliardbeløb, som man dengang vedtog at der skulle sættes af til dette formål.

Jeg kunne godt nævne flere ting, men det summer sig måske ikke at gå for meget i enkeltheder. Det er en debat, vi skal have på et senere tidspunkt. Alligevel mener jeg, det har været rigtigt at sige dette ved denne lejlighed, hvor en vis usikkerhed, en vis uklarehed, om, hvad der allerede på forhånd er sikret, melder sig et og andet sted. Der er faktisk opnået et hæderligt resultat, som både venstre og

socialdemokratiet kan være tjent med, og som giver os muligheder for at løse en række af de problemer, som vi står over for.

Jeg vil slutte med at pege på, at der har været talt en del om, at vi står, hvor vi hele tiden har stået. Jeg tror, det var socialdemokratiets ordfører, hr. Kjeld Olesen, der sagde det.

Jeg vil sige, at jeg har lagt mærke til, at fremskridtspartiet står også, hvor det hele tiden har stået, helt derude. Jeg har også lagt mærke til, at socialistisk folkeparti, kommunisterne og venstresocialisterne står, hvor de hele tiden har stået, helt derude. Hvad så med socialdemokratiet og venstre? Ja, vi står idémæssigt også, hvor vi hele tiden har stået, men vi har fundet det nødvendigt at prøve på at bygge bro og dermed danne udgangspunkt for et bredere samarbejde i folketinget.

Formanden:

Vi går derefter over til anden omgang, hvor taletiden for ordførere er indtil 10 minutter og for andre medlemmer indtil 5 minutter.

Kjeld Olesen (S):

Der er fremsat en del forslag om motiveret dagsorden. Det gælder et forslag fra hr. Glistrup, et forslag fra hr. Gert Petersen, et forslag fra hr. Wilhjelm og et forslag fra hr. Alfred Hansen, og jeg vil på socialdemokratiets vegne anbefale, at man afviser disse forslag på grund af indholdet, også fordi jeg om lidt kommer med et forslag, jeg synes er bedre.

Der er også stillet et forslag om motiveret dagsorden af hr. Langsted, angående Storebæltsbroen. Jeg havde lyst til for et par sekunder at hoppe ud af rollen som politisk ordfører og bukke og sige: tak for hjælpen, og så skynde mig at springe tilbage igen i rollen. Det er klart, at forslaget er ganske snedigt formuleret. Man citerer det dagsordensforslag, som blev vedtaget, da vi havde debatten den 1. juni i år, og fortsætter så med at konstatere, at da det er den 1. september, er fristen for ændring af beslutningen om bygning af Storebæltsbroen forpasset. Men jeg bliver altså nødt til med nogen logik i baglommen at sige, at den dagsorden, der blev vedtaget af folketinget, selvfølgelig har den tekst, der her er blevet citeret, men at konklusionen, som er draget i dagsordens-

[Kjeld Olesen]

forslaget, kun kan drages, medmindre der ikke sker noget andet. Der er sket noget andet. Der er sket det, at man nu kan konstatere, at partier, der repræsenterer et flertal, går ind for en udskydelse af bygning af Storebæltsbroen. Et af partierne er socialdemokratiet, som jeg er ordfører for, og der skal ikke være nogen tvivl om, at konsekvensen af den aftale, der er indgået, er, at socialdemokratiet naturligvis bakker denne beslutning om en udsættelse op. Derfor må jeg altså også anbefale, at man stemmer imod hr. Langsteds dagsorden.

Så skal jeg i øvrigt ikke gøre mange bemærkninger om selve debattens forløb, for statsministeren sagde i virkeligheden en del, som jeg også ville have sagt, og dermed kan der så spares tid. Bare den bemærkning, at det, at man traditionelt er socialdemokratisk ordfører under debatter, ofte indebærer, at man, om jeg så må sige, skal sidde og modtage kritik fra så godt som alle øvrige partier her i folketinget. Jeg konstaterer, at der i dag har været lidt af en arbejdsdeling, al den stund man under de første indlæg fra forskellige ordførere hørte ret kritiske bemærkninger rettet imod partiet venstre, og at jeg fra efterfølgende ordførere måtte modtage en ret kraftig kritik fra andre partier. Det fortæller noget om en balance.

Naturligvis lyttede jeg med særlig interesse til de kritiske bemærkninger, der kom fra de partier, vi almindeligvis herinde kalder for venstrepartierne, og det, jeg måtte konstatere, var, at der i det, man sagde, og i måden, man sagde det på, ikke var nogen ændring i forhold til tidligere debatter, hvor vi har haft den socialdemokratiske mindretalsregering, som flere af disse ordførere fandt var en bedre løsning.

Og så vil jeg også konstatere, at der ikke er indhold i påstanden om muligheden for et andet flertal. Det er der jo ikke. Det kan ikke nytte noget, at henholdsvis SF, DKP, VS og retsforbundet hver kommer frem med deres kæpheste og så bare konkluderer, at der skulle være mulighed for et andet flertal end det, som vi i øvrigt har diskuteret. Det er en illusion. Der er ikke den helhed i tingene, der er afgørende for, at man kan køre igennem med en langsigtet løsning, i hvert fald ikke, når disse kæpheste skal rides. Så kan man sige: nu vel, retsforbundets interesser er jo snævert koncentreret om ganske bestemte

spørgsmål, men kunne man så ikke forestille sig det radikale venstre? Ja, man kunne fristes til at spørge det radikale venstre, om de er at finde i en sådan flertalsdannelse. Jeg tør næsten selv give svaret, men skal selvfølgelig undlade at gøre det.

Så vil jeg i øvrigt sige, at det, som jeg mener bør være konklusionen af en sådan debat, er, at den nye regering har præsenteret sig over for folketinget, at de partier, der står bag regeringen, har givet udtryk for både deres principielle opfattelser og den aktuelle situation. Det, man vil finde er fælles i det, som venstres ordfører har sagt, og det, som jeg har sagt, er, at vi om ikke formelt så reelt har en regering, der ikke kan skabes et flertal imod, men at det helt afgørende er, at denne regering og partierne bag regeringen lægger op til et samarbejde. Det blev sagt af venstres ordfører, det har været meget stærkt understreget af mig selv, og det har været understreget, når regeringens medlemmer har været oppe at tale. Jeg finder, at vi har haft en, jeg vil sige roligere debat, end vi mange gange tidligere har haft under en socialdemokratisk mindretalsregering. Der har været lidt løftet stemmeføring ind imellem, men man fornemmer en erkendelse af, at det, det nu gælder om, er, at man kommer i gang med arbejdet, og det er et samarbejde, vi skal i gang med, ikke et samarbejde imellem regeringspartierne og bestemte andre partier, men et samarbejde, der omfatter folketinget som sådant, der rækker ud til de forskellige fløje, som vi nu engang er opdelt i her i folketinget.

Det skal være mine ord i forbindelse med et forslag om motiveret dagsorden, som jeg gerne vil fremsætte på venstres og socialdemokratiets vegne. Det lyder:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tager statsministerens redegørelse til efterretning og udtrykker forventning om, at regeringen tilvejebringer et bredt samarbejde om løsningen af de økonomiske problemer, går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

[Formanden]

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandling.

Glistrup (FP):

Den ene af regeringspartierne ordførere sammenfattede regeringens holdning med ordene, at først vil det komme til at gøre ondt, men derefter kommer resultaterne så småt og langsomt. Den første del af denne sammenfatning ved vi er korrekt. Vi ved, at der skal kastes omkring 20.000 mennesker ud i arbejdsløshed, der skal nedlægges 20.000 danske produktive arbejdspladser her, inden for de kommende måneder, fordi man altid skal have denne momsforhøjelse, som stjæler fra dem, der forbliver i arbejde, en ganske væsentlig del af deres realløn. Alle de ulemper ved vi vi kommer ud for. Vi har al mulig erfaring fra tidligere momsforhøjelser for, hvordan det virker. Men hvis det så virkelig var anstrengelserne værd, hvis så eftersætningen fra hr. Ellemann-Jensen også holdt, at derefter må vi regne med at resultaterne kommer så småt og langsomt, så ville det selvfølgelig være ofrene værd. Men desværre har vi også mange, mange, mange gange set, at de to regeringspartier er kommet til folketinget igennem de sidste mange, mange år og har sagt, at nu begynder det, når vi bare påtage os de og de lidelser, at gå fremad, hvor det så har ført til skuffelse hver evig eneste gang, og desværre må vi konstatere, at der ikke i det oplæg, som vi har fået nu, er nogen som helst grund til at tro på, at det virkelig kommer til at gå bedre denne gang.

Lyttede man til statsministerens fremføring af synspunkterne, var den jo præget af, at statsministeren troede og statsministeren følte, at det nok ville gå positivt. Men det er jo ikke tro og følelse, vi kan basere os på, med de meget store problemer, som Danmark er kommet ud i. Vi må simpelt hen indstille os på, at der skal en helt, helt anden medicin til end den, som dette regeringssamarbejde står for.

Her er det, at det største oppositionsparti ganske klart har anvist, hvordan vi skal gøre det, hvordan vi ved at lette indkomskatte-trykket kan opnå at få de virksomheder, der alene kan redde os ud af vores problemstilling, til at fungere, så vi kan sætte folk i fornuftigt arbejde. Vi kan sørge for at få produ-

ceret det, der skal til for at komme ud af valutagælden. Vi kan befri alle de mange danske, der er fanget af lovparagraffer, fra hele tiden at skulle stå ret for det ene besynderlige cirkulære efter det andet. Vi kan gøre Danmark til et land, der er værd at leve i.

Hvad har statsministeren så at sige til disse helt konkrete og helt præcise forslag? Ja, han står aldeles blottet for argumenter, så det eneste, han kunne foretage sig, var at sige, at så har vi fremskridtspartiet, der sådan er helt ude til den side. Men det er jo kun i en vis periode, man eventuelt kan bluffe sine tilhængere ved bare sådan at nedgøre sine politiske modstandere uden at gå i debat med dem om deres egentlige forslag. Jeg vil da gøre statsministeren opmærksom på, at det er lykkedes os at finde frem til balance på vores statsbudget med fuldstændige indkomskattelettelser, uden at det har været nødvendigt at angribe sociale områder, hvor der virkelig er behov for at bevare udgifterne, uden at angribe sygehuse, med en forbedret og forhøjet folkepension og med en lignestilling på pensionsområdet. Det er noget, der kan lade sig gøre, men som man bare, fordi man står totalt blottet for argumenter fra regeringens side, ikke vil inlde sig på en drøftelse af.

Der er nu om lidt mulighed for, at vi skal stemme om en hel del dagsordensforslag, og da er det således, at det fra regeringens side fremsatte forslag går ud på, at vi skal sluge denne blankoveksel fuldstændig råt, som statsministerens indholdstomme redegørelse peger i retning af, og vi skal også sluge de få ting, som vi virkelig kan vurdere i det, nemlig udvidet kapitalvindingsskat, rentefradraget, der skal til at aftrappes, og det store betalingsbalanceunderskud på de 6½ mia kr. til næste år. Selvfølgelig kan fremskridtspartiet ikke stemme for en sådan destruktiv politik, selvfølgelig vil fremskridtspartiet stemme imod det af regeringen fremsatte dagsordensforslag.

Hvad angår de øvrige dagsordensforslag, er de i det store og hele blot udtryk for, at vi skal føre mere ødelæggende økonomisk politik her i landet, hvad enten det er de forskellige minister Kampmann-reformer, som man nu kan gennemføre, eller der er tale om, at vi skal kaste os ud i offentlige investeringer langt ud over, hvad vi har råd til. Derfor vil vi også stemme imod de pågældende dagsordener, hvis de kommer til afstemning.

[Glistrup]

Men der er et enkelt dagsordensforslag ud over vort eget, som vi unægtelig synes det vil være tiltrængt at få vedtaget, og det er det af hr. Alfred Hansen fremsatte, som jo bare stilfærdigt gør opmærksom på, at det meget, meget vigtige problem om, hvordan de indefrosne dyrtidsportioner skal behandles, er noget, som vi nu må se at få afklaring på, som folketinget har smølet alt for længe med, for det er vigtigt for de forskellige virksomheder, der nu skal kalkulere deres ordrer, at vide, hvordan disse dyrtidsportioner behandles. Derfor vil vi, hvis det af hr. Alfred Hansen fremsatte dagsordensforslag skulle komme til afstemning, stemme ja til det, men altså nej til alt det øvrige.

Udenrigsministeren hævdede, at det var blevet nødvendigt med denne regeringsdannelse, fordi man ellers ikke kunne få en bekræftelse på det samvirkende politiske folkestyre. Det, som var nødvendigt for udenrigsministeren efter hans egen argumentation, var, at lige præcis de partier, som nu er blevet gamle og forstokkede, skulle få lov til at bevare livet bare for deres egen partiorganisations skyld, men det kan selvfølgelig ikke være meningen med arbejdet herinde. Det, der er meningen med arbejdet herinde, er, at vi får gjort en indsats for landet, for landets befolknings skyld, for menigmands skyld i Danmark, og derfor må jeg ganske og aldeles afvise udenrigsministerens betragtninger om, at der skulle være noget så helligt ved de partier, som – bevares – engang har gjort en stor indsats i Danmarks historie, i J. C. Christensens tid, i Staunings og Steinckes og Bramsnæs' tid, at man på grund af deres glørværdige forhistorie skal redde disse partier – og det var jo i og for sig det, der lå i udenrigsministerens redegørelse – fordi de nu engang har en organisation, selv om den dækker over et indhold, der er så ganske og aldeles forskelligt fra det, som var det positive ved disse partier, fordi de nu er gået over til at være disse akademikerteknokrater, som lever fjernt fra det Danmark, som er det eneste, der kan redde os op af afgrunden, nemlig dem, der virkelig får bestilt noget, dem, der virkelig får gjort en indsats.

Derimod var der en enkelt af de ting, som udenrigsministeren sagde, som jeg fuldt ud kan tiltræde: det er pinende nødvendigt for dette land enten at have en regering, der kan regere, eller have en opposition, der kan

overtage regeringsrollen. Vi kan ganske roligt sige, at efter alt, hvad vi har hørt i de sidste dage, har vi ikke i dette land fået en regering, der kan regere – vi har fået en, der skal udskyde problemerne, skal forsøge at finde prokuratorformuleringer og smutte udenom – men vi har gud ske lov det andet: vi har en opposition, der kan overtage regeringsrollen – vi har et fremskridtsparti.

Ellemann-Jensen (V):

Jeg må til min store glæde og lettelse konstatere, at sjældent har hr. Glistrup været så usammenhængende i sin argumentation som her i dag. Måske er der virkelig noget om hr. Glistrups snak om, at partier bliver forstokkede med alderen – nogle altså tidligere end andre.

Hr. Glistrup hængte sig i min bemærkning om, at først skulle det gøre ondt og siden ville det gøre bedre. Ja, siger hr. Glistrup, vist vil det gøre ondt i starten, men nej, det vil ikke gøre bedre senere. Hvad bygger hr. Glistrup den argumentation på? Jo, den bygger han på, at der tidligere er nogle, der har lovet, at det skulle gå bedre, og det gik ikke i opfyldelse, hvorefter hr. Glistrup elegant ekstrapolerer: selvfølgelig vil det så heller ikke gå i opfyldelse denne gang. Det er jo en ret fantastisk argumentation.

Jeg advarede omhyggeligt i mit indlæg her imod, at man kastede sig over enkeltheder i det, der lægges frem. Man skal se på helheden, sagde jeg, og det har hr. Glistrup ikke gjort. Hr. Glistrup hænger sig i en momsforhøjelse, men dette her er jo ikke et spørgsmål om en momsforhøjelse, det er et spørgsmål om en flerstrengt økonomisk politik, hvor en momsforhøjelse er et lille, første element i en langsigtet økonomisk politik. Indkomspolitikken, som spiller med ind i billedet, og som skal tages med ind i betragtningerne, er den, der skal sikre, at der efter den første periode, hvor noget gør ondt, kommer en periode, hvor det gør godt igen.

Hvad er det så, hr. Glistrup egentlig vil? Der skal gribes anderledes effektivt ind, siger hr. Glistrup. Hvad er det, hr. Glistrup vil? Ja, vi kender jo recepten fra tidligere debatter her i tinget, og om det kan man kort sige, at fremskridtspartiets recept vil måske først gøre godt, men så vil den komme til at gøre ondt.

[Ellemann-Jensen]

Udenrigsministeren har svaret på de forskellige tilkendegivelser, der er givet fra de enkelte ordførere vedrørende venstres indtræden i regeringssamarbejdet, og de positive tilsagn, der også er kommet med hensyn til mulighederne for et bredere samarbejde, så det skal jeg ikke gå dybere ind på. Men hr. Jens Møller spurgte mig konkret, om man nu bare skal fortsætte med en socialdemokratisk kulturpolitik, og hr. Jens Møller undrede sig over, at venstre ikke havde sikret sig et af de tre ministerier kultur-, undervisnings- eller kirkeministeriet. Dér vil jeg gerne sige til hr. Jens Møller, at det er vi sandelig også mange der er kedede af i venstre, og vi har skældt vore forhandlere ud for det, men det kunne altså ikke lade sig gøre. Men det skyldes bestemt ikke, hr. Jens Møller, at det kulturelle ikke betyder noget for os i venstre.

Venstre og socialdemokratiet har jo gennem årene været uenige om mangt og meget på kulturpolitikkens område: radiopolitik, undervisningsspørgsmål, og man kunne nævne mange ting, men det er nok værd at lægge mærke til, at de væsentlige ting, der er gennemført i snart temmelig mange år, altid er gennemført med stemmer fra både socialdemokratiet og venstre, og sådan vil det fortsat blive; der vil blive gennemført, hvad vi kan blive enige om.

På skoleområdet ligger der jo en speciel skriftlig formulering, som ikke var med i statsministerens foreløbige erklæring i går, men som er tilstillet offentligheden. Den vil jeg gerne læse lidt op af, for dér skriver de to partier: »Folkeskoleloven har kun virket et par år, men det er regeringens opfattelse, at de erfaringer, der er gjort, kan nødvendiggøre ændringer, som formentlig vil kunne gennemføres inden for lovgivningens rammer. De spørgsmål, der kan blive aktuelle, er karakterskalaerne, prøvernes udformning og historieundervisningens og idrættens placering i undervisningen.«

Det er jeg sikker på at hr. Jens Møller kan skrive under på, lige så vel som venstre har kunnet gøre det.

Poul Schlüter (KF):

Det er min opfattelse, at en række foregående indlæg tydeliggør, at det fornuftigste, vi kan gøre nu, nok er hurtigst muligt at få lukket butikken, så ministrene kan få lejlighed

til at komme hjem og se at få formet noget mere politik end den, der hidtil er blevet forelagt folketinget. Jeg skal derfor nøjes med for klarheds skyld at sige, at det konservative folkepartis medlemmer agter at stemme for det dagsordensforslag, som er fremsat på de to regeringspartiers vegne. Det gør vi af den grund, at hvis det blev forkastet, måtte regeringen gå af, og så skulle vi nok have et folketingsvalg, og det er da ligesom lige tidligt nok; det er motiveringen for, at vi stemmer for dagsordensforslaget. Det siger godt nok, at folketinget tager statsministerens redegørelse til efterretning, og man udtrykker forventning om et bredt samarbejde. Når vi stemmer for dette dagsordensforslag, skal man selvfølgelig ikke deri lægge, at vi nu har forpligtet os til at stemme for regeringens samlede politik, som den fremgår i form af de 20 punkter. Man udtrykker forventning om et bredt samarbejde, og jeg skal ikke tage nogen forbehold, men jeg kan da godt se, at der nok vil komme situationer, hvor det brede samarbejde muligvis får indskrænkede muligheder, fordi de 88 mandater bag regeringen først må blive enige selv. Nå, men det koster jo aldrig noget at udtrykke en forhåbning, og vi deltager også gerne i denne del af dagsordenens tekst.

Vi stemmer for dagsordensforslaget og håber, at folketinget derefter hurtigt kan komme i gang med noget fornuftigt arbejde.

Brusvang (CD):

På partiet centrum-demokraternes vegne skal jeg meddele, at vi agter at stemme for den af regeringen foreslåede dagsorden. Desværre er det jo sådan, at vor forretningsorden siger, at hvis formanden bestemmer det, sættes regeringens dagsorden til afstemning først, og vedtages den, bortfalder derefter de øvrige dagsordensforslag. Dette beklager jeg på CDs vegne, for vi havde gerne set en tydelig meningstilkendegivelse i mandattal vedrørende visse hovedspørgsmål, f. eks. spørgsmålet om Storebæltsbroen.

Jeg er klar over, at vort dagsordensforslag nu ikke kommer til afstemning, og derfor er jeg nødt til – og jeg beklager det i og for sig lidt – at skulle bore yderligere i de spørgsmål og i de problemer, der ligger bagved, og rette spørgsmål til hr. Kjeld Olesen. Når jeg siger, jeg beklager det, er det, fordi jeg ved, hvor

[Brusvang]

hr. Kjeld Olesen har sit hjerte i denne sag – det har han ikke lagt skjul på – men nu er det trods alt hans opgave at svare på et regeringspartis vegne.

Der er jo ved en folketingsbeslutning skabt det fornødne grundlag for, at Storebæltsbroen skal bygges, at den faste forbindelse skal etableres, og det har man så bekræftet senest den 1. juni 1978. Så siger hr. Kjeld Olesen her: der er ændrede forudsætninger; der er nemlig siden skabt en regering, som har en anden opfattelse. Men det er ikke juridisk set en relevant forudsætning. Det er jo ikke sådan, at hver gang der dannes en ny regering, kan denne nye regering se bort fra alle de folketingsbeslutninger, der tidligere er vedtaget. Regeringerne må leve op til folketingets beslutninger. Det kan godt være, at tiden er løbet fra en beslutning, eller at forudsætningen for en folketingsbeslutning har ændret sig, men så må regeringen dokumentere det. Det er ikke tilstrækkelig dokumentation blot at sige, at nu er der kommet en ny regering. Hvad er det, der på det tekniske, det økonomiske, det trafikale, det nationale, det strukturmæssige område har ændret sig så væsentligt, at regeringen kan tillade sig at se bort fra folketingets beslutning af 1. juni 1978? Det er det ene spørgsmål.

Hvis regeringen kunne dokumentere – og det føler jeg mig overbevist om at den ikke kan – at der er væsentligt ændrede relevante forudsætninger på det økonomiske, trafikmæssige m. fl. områder, er det én sag, men hvis regeringen ikke kan dokumentere dette – og det har regeringen ikke gjort – må regeringen gå den anden vej, nemlig til folketinget, og få ændret den beslutning, som folketinget tidligere har truffet.

Derfor må regeringen i denne sag – og det er et krav fra mit parti, CD, til regeringen – fremsætte forslag til folketingsbeslutning med et andet indhold, hvorefter det altså af folketinget besluttes, at broen ikke skal bygges. Vi har et folketingsbeslutningsgrundlag for den bro, og dette grundlag må forfatningsretligt, juridisk, ændres, og jeg kan ikke se rettere, end at det kun kan ske lovligt, hvis regeringen fremsætter et forslag om en forkastelse af den tidligere folketingsbeslutning.

Gert Petersen (SF):

Jeg lyttede med interesse til statsministerens tale og hans meget interessante betragtninger om sjælespaltning, sjælekval og andre interessante psykologiske fænomener, som vi utvivlsomt alle kender til, men nu drejer det her sig jo ikke om psykologi. Det drejer sig om et land, som er kriseram – derved deler vi skæbne med en lang række andre lande – en befolkning, som er kriseram, en arbejdsløshed på omkring 200.000 og et betalingsbalanceunderskud, der også er temmelig katastrofalt. Det er det, det drejer sig om, og spørgsmålet er, hvordan man vil løse disse problemer. Det er ikke et psykologisk spørgsmål, men et spørgsmål om, hvilken indsats man vil gøre herfra og på anden måde. Medens statsministeren kom med nogle interessante betragtninger om psykologi, betragtninger, som jeg kan være enig i, var der ikke meget reelt indhold i det, som man kunne have forventet: en opfølgning af debatten, besvarelse af de mange spørgsmål, der har været rejst. Hr. Kjeld Olesen klarede det jo meget nemt med at henvise til, hvad statsministeren havde sagt. Jeg prøvede ærlig talt at følge med, så godt jeg kunne, i det, statsministeren sagde; jeg synes ikke, der blev sagt så forfærdelig meget.

Men der er dog en enkelt ting, som jeg godt vil kommentere. For det første siger statsministeren, at vi – det er socialdemokratiet – står dér, hvor vi har stået hele tiden. Det er både rigtigt og forkert. Det er rigtigt, for så vidt som – og det sagde jeg også i mit eget indlæg – dette her er en logisk fortsættelse af septemberforliget, af de to augustforlig og af en række andre forlig, man har indgået med partierne til højre i salen. Derfor har disse partier da også – dér tager hr. Kjeld Olesen helt fejl – været meget, meget flinkere ved regeringen og været meget flinkere ved venstre, end vi andre har følt anledning til at være ved socialdemokratiet. I den henseende har statsministeren ret, han og socialdemokratiet står nøjagtigt der, hvor de har stået hele tiden. Men der er alligevel også nogle forskelle.

For det første anede man jo tendenser til noget andet, da den tidligere politiske ordfører for socialdemokratiet, hr. Erling Olsen, inden sommerferien under debatten om tillægsbevillingslovforslaget sagde følgende (Folketingstidende 1977–78, sp. 11716): »Når det er sagt. . .«, og det var noget med om-

[Gert Petersen]

kostningsniveau og den slags ting, »... så må man alligevel nok erkende i socialdemokratiet, at en indkomstpøolitik i sig selv har indbygget en skævhed, der er til lønmodtagernes ugunst. Selv om det lykkes os på en række områder at få indkomstpøolitikken udstrakt til andre indkomstarter, helst alle indkomstarter, og selv om vi kan følge den op, ... er en af de grundlæggende ideer med indkomstpøolitik... at virksomhederne... skal kunne tjene flere penge, så de kan ansætte nogle flere folk, og derfor kan indkomstpøolitikken meget nemt skærpe de uligheder, der er i formuefordelingen.«

Det er en erkendelse, man var kommet til i socialdemokratiet, og det er en erkendelse, som man åbenbart nu atter har forladt. Jo, socialdemokratiet har bevæget sig, hr. statsminister! Erkendelsen mundede dengang – og det er ikke mere end nogle få måneder siden – ud i, at derfor måtte der gennemføres en skattereform og en boligreform, der omfordelte byrderne, og derfor måtte der også gennemføres reformer med hensyn til lønmodtagernes medejendomsret, ellers kunne man ikke lave indkomstpøolitik. Der stod socialdemokratiet for kun få måneder siden, hr. statsminister. Der står man åbenbart ikke længere.

Jeg skal nævne et andet punkt, som egentlig er endnu alvorligere. Jeg sagde i mit indlæg – og dér kan hr. Kjeld Olesen ikke have hørt rigtig efter, når han siger, at jeg bare sagde, hvad jeg har sagt tidligere og hele tiden – at hidtil har det været sådan, at en socialdemokratisk regering dog i det mindste tøvede med at give bekæmpelsen af betalingsbalanceunderskuddet forrang fremfor bekæmpelse af arbejdsløsheden. Der har været stærke tendenser til det, men jeg mener f. eks., at det udspil, man kom med ved augustforlig II – det var i 1977 – faktisk var baseret på en erkendelse af, at det nu var vigtigere at få bekæmpet arbejdsløsheden, og at vi ikke bare kan producere os ud af denne krise. Der har også været andre og mere beklagelige tendenser, der er gået den modsatte vej, men det har i hvert fald været sådan, at der har været den nuanceforskel i forhold til borgerlige regeringer, at vi har ment, selv om vi synes, man førte en principielt forkert politik fra den socialdemokratiske regerings side, at disse nuanceforskelle gjorde, at vi kunne støtte regeringen. Vi har faktisk været

med til at beskytte den mod adskillige anslag i sidste folketingsamling, hr. Kjeld Olesen. Hvis det ikke havde været for socialistisk folkeparti, havde den nye koalitionspartner fældet den socialdemokratiske mindretalsregering i sidste folketingsamling.

Men hvad nu? Når jeg nu læser statsministerens redegørelse – og jeg kaldte den jo tynd, hvilket faldt ham lidt for brystet, for, som han sagde, der stod dog alligevel et og andet i den – vil jeg også erkende, at der står noget deri. Der står om betalingsbalanceunderskuddet, at det er hensigten at nedbringe det til højst 6,5 mia kr. allerede i 1979. Her er et tal, her er en målsætning. Her kan vi kontrollere bagefter, om det er lykkedes eller ej.

Men om arbejdsløsheden står der:

»Alt tyder på, at arbejdsløsheden vil stige yderligere, hvis vi ikke forstærker indsatsen for at fremme beskæftigelsen.«

Nu har jeg ikke indtryk af, at der bliver gjort voldsomt meget, men det kan måske komme senere, det vil jeg ikke udelukke. Det, som jeg synes er vigtigt, er bare, at man åbenbart nu lægger så stor vægt på betalingsbalanceproblemet, at man her tør sige, at man vil sætte et tal på: vi skal ned på 6,5 mia kr. i underskud. Men når det drejer sig om arbejdsløsheden, sætter man ikke noget tal på. Så står der bare, at det er jo skidt, som det er, og vi må gøre et og andet, for at det dog ikke skal blive værre. Det er sandelig også slemt nok med små 200.000 arbejdsløse. Meget tyder på, at det bliver værre på grund af den momslovgivning, som skal gennemføres her i de nærmeste dage. Det er fuldkommen rigtigt, når en lang række økonomiske eksperter, indbefattet socialdemokratiets egne, er kommet til det resultat, at momslovgivningen og andre stramninger vil føre til en øget arbejdsløshed på 20.000 – 25.000.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge den socialdemokratiske ordfører: hvad er målsætningen for så vidt angår arbejdsløshedstallet? Vi får et tal for så vidt angår betalingsbalanceunderskuddet: det skal nedbringes til 6,5 mia kr. Hvad skal arbejdsløsheden nedbringes til? Hvorfor er der ikke noget tal på det? Har man helt opgivet en målsætning? Jeg tror selv, man har opgivet en målsætning; jeg tror, der er sket det, at man nu for alvor og ubetinget og åbent prioriterer bekæmpelsen

[Gert Petersen]

af betalingsbalanceunderskuddet over bekæmpelsen af arbejdsløsheden.

Så vil jeg gerne have lov til at sige til statsministeren, at også på det punkt har socialdemokratiet bevæget sig, men det er tilbage, over mod venstres positioner, for det er nøjagtig den samme holdning, som vi kendte fra hr. Hartlings dage som statsminister og helt tilbage fra hr. Erik Eriksens dage, da han var statsminister i begyndelsen af 1950'erne.

Hvordan det end går, forfalder der altså nogle regninger i denne tid. Det er regeringen og det flertal, som denne mindretalsregering kan få stablet på benene ved hjælp af sine gamle borgerlige forligspartnere, der skriver regningen, men i sidste ende er det befolkningen, som vil skrive deres regning, og jeg tror, at de erfaringer, man vil indhøste i den kommende tid under denne regering, vil bevirke, at det bliver en ganske dyr regning for socialdemokratiet. Måske slipper venstre bedre fra det – det skal jeg ikke udelukke – for det er i vid udstrækning deres politik, der bliver gennemført.

På den baggrund må vi naturligvis stemme imod det af hr. Kjeld Olesen fremsatte dagsordensforslag. Det hænger sammen med alt, hvad jeg har sagt: vi har ikke tillid til en regering af denne sammensætning og med dette program.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg vil gerne starte med at sige, at heller ikke vi kan stemme for det af hr. Kjeld Olesen fremsatte dagsordensforslag, og jeg må sige, at jeg i modsætning til hr. Poul Schlüter gerne havde set, det var blevet forkastet, så regeringen var gået af, selv om det havde været en kort levetid, for det er en af de målsætninger, vi har, at give den en meget kort levetid, således at man kan løse nogle af arbejderklassens problemer. Selv om det er sådan, at hvis dette dagsordensforslag skulle blive vedtaget, falder de andre væk, vil jeg alligevel sige, at vi ikke kunne stemme for det af hr. Glistrup fremsatte dagsordensforslag; vi kunne have stemt for det af hr. Alfred Hansen fremsatte, for problemerne med hensyn til dyrtidsportionerne er afgørende for arbejderklassen, og der er foregået meget bag kulisserne omkring dette, som godt kunne tåle at blive klargjort.

Hvad angår det af hr. Langsted fremsatte dagsordensforslag om Storebæltsbyggeriet – hr. Ib Nørlund har været inde på det tidligere – vil jeg understrege, at det er jo rigtigt, at hvis man ikke vedtog et dagsordensforslag her, er det et spørgsmål, om ikke det foregår noget, som ikke er i overensstemmelse med det parlamentariske system, og at det er nødvendigt for regeringen at få en afklaring på, hvorfor man har opgivet dette arbejde. Storebæltsbroen var jo et af flagskibene i socialdemokratiets beskæftigelsesprogram, og nu opgiver man det altså blot for et samarbejde, og dermed er man med til at skabe yderligere vanskeligheder.

Jeg vil bare erindre om den lille sag, vi havde her i foråret, hvor stålvalueværket i Frederiksværk kom og forlangte 108 mill. kr. for at køre videre. En af betingelserne for at kunne køre videre var netop, at man regnede med, at valueværket skulle levere stål til Storebæltsbroen. Man fik de 108 mill. kr.; vi var ikke tilhængere af det, for aktionærkredsen bag valueværket havde haft et samlet overskud i 1977 på 1,6 mia kr., så det havde været helt rimeligt at sige, de selv skulle betale pengene, men de fik dem altså af samfundet. Nu har de i hvert fald en moralsk forklaring på, at de på trods af pengene ikke længere er forpligtet til at køre videre. Derfor er det altså ikke bare lige at sige: vi gennemfører ikke det, der én gang er lovet.

Vi kunne i øvrigt stemme for de 3 andre dagsordensforslag, ja, det ene har vi været med til at stille, så det ville være naturligt.

Ellers må jeg sige, at de to regeringsledere, som havde ordet, ikke svarede meget på de spørgsmål, der var stillet her i debatten, eller på de spørgsmål, som journalisterne ikke fik svar på den anden dag på pressemødet. Vi fik at vide, at vi ikke havde fået oplyst alt det, regeringspartierne var enige om. Der var altså meget andet i godteposen. Så må man bare håbe, at det ikke er poser, som partiet venstre har, hvor det skal gøre ondt, men at det er godteposer, som i hvert fald lever en lille smule op til det, som man har sagt fra socialdemokratiets side der er af godt.

Men der er altså stillet en række spørgsmål, og hvis ikke vi kan få svar, må det vel være, fordi der også i dette at være tavs kan ligge et svar. Jeg spurgte om, hvorvidt man forberedte indgreb i dyrtidsreguleringen og dermed yderligere i den kommende overens-

[Jørgen Jensen]

komstsituation, om det var rigtigt, hvad der havde stået i Børsen om, at regeringen ville forhindre, at de to portioner, som ikke er udbetalt, og hvor man altså har haft en tvangsopsparing til ATP, fra 1. marts bliver lagt til dyrtidstillæggene og timelønningerne forhøjet med i hvert fald 2 portioner. Det, der forlyder, og som også LO har protesteret mod, er, at regeringen vil forhindre, at timelønningerne forhøjes med de to portioner, og at man, som Børsen siger, vil gemme disse penge til hen ad vejen at gøre lidt godt med. Findes der en sådan aftale, er der sådanne planer? Det fik vi ikke noget svar på.

Jeg spurgte, om det lønstop, der forberedes, også betød stop for udstedelse af friaktier. Det er jo rigtigt, som også hr. Gert Petersen var inde på, at den tidligere regering har erkendt, at indkomspolitikken betød, at der var nogle, der tjente ret så mange penge, at der fandt en kapitalophobning sted i virksomhederne. Det er klart, at man kan godt sige, at indkomsterne ikke måtte stige for aktionærerne, men vil den kapitalophobning så senere kunne frigøres? Jeg spurgte også, om en lovgivning om denne kapitalophobning ville komme lønmodtagerne til gode, for det er dem, der ved tilbageholdenhed sikrer den.

Hvad med de multinationale selskaber, som der blev stillet spørgsmål om den anden dag? Kan man føre den ekstrakapital ud af landet, som bliver et resultat af et lønstop?

Jeg vil også erindre om den lange række spørgsmål fra journalisterne om de skattemæssige problemer, om dette, at der ikke findes noget i punkterne om en skattereform, betyder, at fondene fortsat bliver skattefrie i mindst to år endnu, om regeringen ikke har planer om at gribe ind over for oprettelse af fonds.

Der er altså en række spørgsmål, som vi ikke har fået svar på. Men vi fik at vide, at der var noget, man var enige om, som ikke var lagt frem, og vi fik også at vide, at der ikke var noget nyt i at rette blikket imod venstre, for man var jo forpligtet til at samarbejde med venstre. Jeg ved ikke, hvor de forpligtelser ligger, men jeg ved i hvert fald, at dette samarbejde under den tidligere regering bl.a. betød, at vi solgte nogle af dem, som faldt for 26 ugers reglen. Der havde været et klart flertal for at redde samtlige dem, som stod for at falde for 26 ugers reglen,

men prisen for at få venstre med betød, at nogle tusinde alligevel faldt for den. Det er da rigtigt, at vi har kunnet se i hele den lovgivning, der blev lavet under den tidligere regering, at det var et krav, at venstre skulle kunne acceptere det, for at man ville gennemføre noget.

Men det er ikke rigtigt, at der ikke havde været andre muligheder, et andet flertal, og det bliver ikke rigtigere, fordi hr. Kjeld Olesen gang på gang gentager det.

Men hvad skal være målestokken for, hvem der egentlig er forpligtet til at samarbejde i et folketing som dette? Er det ikke de valgløfter, man giver befolkningen? Er det ikke de idéprogrammer, man har? Hvis det er det, der egentlig skulle være målestokken og udgangspunktet, findes der andre muligheder i dette folketing end at vende sig til det parti, som man jo tidligere har kaldt for reaktionært. Jeg nævnte i mit første indlæg, hvad socialdemokratiet sagde til arbejderklassen om venstre i 1974: at man ville bekæmpe dette parti og de helhedsløsninger, det lagde frem.

Så kom statsminister Anker Jørgensen ind på en række småting, som skulle bevise, at det ikke var så galt: den store sociale reform i 1979. Det er da rigtigt, at ægtepar skulle have 168 kr. mere. Vi skal altså her i morgen behandle et forslag om en momsforhøjelse på 2 pct., og hvis man ikke yder nogen kompensationer – hvad det jo er tvivlsomt om man gør – kan man trække 80 kr. fra det. Enlige skulle have 50 kr. mere fra 1. januar, og så kan man under de samme forudsætninger trække 40 kr. derfra. Det er sandelig en stor forbedring og en stor reform, at de enlige kan få 10 kr. mere i den situation, vi befinder os i, hvor man jo ikke har stoppet priserne.

Så er der efterlønnen. Jeg har sagt det mange gange: efterløn, der ikke hviler på frivillighed, er en hån imod arbejderklassen, mod dem, der er nedslidt, og som i og for sig har brug for en efterløn.

Hvad angår miljøforbedringerne, vil jeg bare pege på den holdning, som den tidligere regering havde i diskussionerne om de limstoffer, man brugte ude på Lynetten, hvor den gang på gang sagde, at det ikke var bevist, at man døde af kræft ved at anvende dem. Nej, det var ikke bevist; det bevises vel først, når de er døde alle sammen. Så hold-

[Jørgen Jensen]

ningen har vi ikke hørt noget om, selv om der er små løfter.

Så er der indkomstpoltikken og værdistigningsafgiften. Der sagde den ene regeringsleder, som havde ordet, at det kan vi fortsat diskutere i de kommende måneder. Det er klart, at så længe man diskuterer, sker der ikke noget galt, heller ikke for dem, som hidtil har belånt og har levet højt på det.

Må jeg så sige om boligløsningen, at den er på højde med den midlertidige løsning i foråret. Det skulle være en lille finte til, at de, der var med til den løsning, også kunne acceptere dette. Men det forlig, der var dengang, var midlertidigt og skulle sikre en løsning, som byggede på det, som lejerbevægelsen og socialdemokratiet selv havde givet løfter om. Det ligger der ikke i det, der er her.

Jeg må også sige, når statsministeren remsede disse småting op: hvad er der om arbejdsledelsen? Det hørte vi ikke noget om. Vi hørte ikke noget om de 170.000 eller de 200.000 og heller ikke noget om den skæve fordeling af de værdier, der bliver frembragt, og heller ikke noget om en skattereform.

Derfor må jeg sige, at når statsministeren talte om skuffelse over reaktionen i dele af fagbevægelsen, skal jeg ikke lægge skjul på, at det er vor opfattelse, at de, der i dag protesterer, i virkeligheden er dem, som er med til at bære udviklingen fremad, og vi håber, at protesterne bliver så stærke, at de også sprænger det samarbejde, der imellem den del af socialdemokratiet, som statsministeren taler for, og venstre. Vi håber altså på, at regeringens levetid bliver kort.

Niels Helveg Petersen (RV):

Det radikale venste vil stemme imod de fire dagsordensforslag, der er fremsat, og stemme for det dagsordensforslag, som hr. Kjeld Olesen har fremsat. Vi ønsker ingen kunstig dagsordensdramatik. Jeg går ud fra, at denne dagsorden i virkeligheden mere er beregnet på at se, om nu også regeringen har sine 88 mandater bag sig, end den er beregnet på noget andet, for den siger jo ikke så forfærdelig meget. Ved at stemme for den godkender vi ikke regeringsprogrammet i dets helhed, men vi vil gerne stemme for at få sagt, at vi selvfølgelig er interesserede i, at der skal samarbejdes her i folketinget.

Udenrigsministeren havde jo meget hurtigt fundet sig en, skal vi sige meget elegant måde at sige ingenting på. Jeg er helt uden forbehold sikker på, at det er en stil, der vil gøre sig i diplomatiet. Den klædte en udenrigsminister, men der er jo altså det ved det, at indenrigspolitik ikke altid er diplomati, her er vi nødt til en gang imellem at diskutere med hinanden, og det undlod udenrigsministeren at gøre. Jeg vil derfor gerne over for udenrigsministeren præcisere, hvad det var, der var en sådan opstandelse over.

Jeg er skuffet over indholdet i denne regeringserklæring. Jeg nærer frygt for, at denne regering ikke bruger de muligheder, den faktisk har. Jeg frygter, at den fører til stilstand; jeg frygter, at regeringen, hvis man ikke griber kraftigere til med større dristighed over for nogle af de centrale problemer, som jeg nævnte i min tale: medejendomsretten, skatte- og boligpolitikken, spænder ben for sig selv, så der ikke vil kunne gennemføres nogen virksom indkomstpoltik. Indkomstpoltikken skal forberedes ikke med ord, men med politisk handling her i folketinget. Ellers vil den mislykkes, og så er der faktisk, som udenrigsministeren sagde, al mulig grund til opstandelse eller panik både på midten og på fløjene. For hvis det forsøg mislykkes, mislykkes den økonomiske politik, der er lagt frem, og som er nødvendig, og så vil vi om 2 år ikke være kommet et skridt videre i bekæmpelsen af vore økonomiske problemer. Derfor er der grund til opstandelse, når man ser, at regeringen tilsyneladende ikke agter at bruge de muligheder, som den politiske stabilitet kunne give for en økonomisk politik, der kunne være virksom.

Det er derfor måske ikke nogen dårlig betegnelse, at der var opstandelse, og at min tale var udtryk for det, for jeg frygter, at det, man har skibet sig ind i og forsøger at lave til foråret, ikke kan lykkes, fordi man på dette tidspunkt ikke tager tilstrækkelig konsekvent og dristigt fat for at berede vejen for indkomstpoltikken.

Jens Møller (KrF):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget, men kun komme med nogle få bemærkninger til nogle af de dagsordensforslag, der er fremsat.

[Jens Møller]

Først det af hr. Langsted stillede. Kristeligt folkepartis folketingsgruppe har ikke ændret stilling til den faste forbindelse over Store Bælt; 5/6 af vor gruppe går stadig ind for den. Alligevel må vi afvise det dagsordensforslag. Vi synes, det er noget juristeri. Sandheden er jo den her som andre steder, at folketingset selv kan ændre sine beslutninger, og det er folketingsets flertal, der afgør, hvad der skal ske, og vi må vel vente, at der på et eller andet tidspunkt fra regeringen kommer et forslag til folketingsbeslutning el. lign., så de beslutninger, der tidligere er taget på dette område, kan blive korrigeret og vi kan finde ud af, om der er et flertal bag ved dem.

Hr. Gert Petersens dagsordensforslag kan vi naturligvis ikke støtte. Det forlanger jo en renlivt socialdemokratisk politik, og det ønsker vi ikke.

Også hr. Wilhjelm og hr. Alfred Hansens dagsordensforslag må vi afvise.

Hr. Glistrups dagsordensforslag taler om indkomstskatten, der må lettes, så reallønnen forhøjes, samtidig med at virksomhedernes omkostninger nedsættes. Vi er enige i indholdet af dette dagsordensforslag. Det er i virkeligheden noget af det, vi i allerhøjeste grad trænger til herhjemme, at der bliver kortere afstand mellem den udbetalte løn og den modtagne løndel. Den store afstand har gjort, at Danmark er ved at blive bombet tilbage til stenalderen, fordi den arbejdsdeling, der var med til at føre os fremad, er ved at ophøre igen. Danmark er jo ved at blive en nation af malere, tømrere, snedkere og murere – og alt, hvad man ellers laver derhjemme. Han laver det selv i stedet for at få andre til det, fordi det bliver for dyrt. Man skal nemlig ikke alene betale det, som håndværkeren skal have for det, men også den store statsafgift både i form af hans skat og i form af moms. Når vi alligevel ikke kan stemme for hr. Glistrups dagsordensforslag, så er det, fordi vi ikke ønsker nogen regeringsstorm på nuværende tidspunkt. Det mener vi ville være både ufornuftigt og uheldigt.

Tilbage er så hr. Kjeld Olesens dagsordensforslag. Jeg vil for en ordens skyld sige, at det at stemme for det naturligvis ikke betyder en forhåndsgodkendelse af alle regeringens forslag. Det betyder, at man godkender det, der står i forslaget, at regeringen tilvejebringer et bredt samarbejde om løsningen af

de økonomiske problemer, og ud fra dette synspunkt kan kristeligt folkeparti stemme for hr. Kjeld Olesens dagsordensforslag.

Ib Christensen (DR):

Hr. Kjeld Olesen afviste at bruge andre flertalsmuligheder end den, den tidligere regering har kastet sig i armene på, med den begrundelse, at de tre venstrefløjspartier og retsforbundet hver havde sine kæpheste. Det er jo rigtigt, at der er betydelige ideologiske og politiske forskelle i mange spørgsmål mellem retsforbundet, som er et liberalt parti, og de tre marxistiske partier, lige så vel som der inden for de tre venstrefløjspartier er forskelle. Men det, der er markeret, er, at uanset disse forskellige udgangspunkter, så var der altså nogle flertalsmuligheder for noget, som socialdemokratiet har lagt frem i dette ting og ønsket at gennemføre, dengang socialdemokratiet alene var i regering.

Det er såmænd denne enkle konstatering, der lå i den fælles udtalelse, hvori der overhovedet ikke er noget gran af socialisme. Der var tale om støtte til nogle reformer, som socialdemokratiet selv har ønsket på væsentlige punkter. Man tilbød en flertalsmulighed, men ville selvfølgelig ikke lægge sig fast på bestemte løsningsmuligheder, dels fordi partierne har forskellige synspunkter, dels fordi socialdemokratiet selvfølgelig også skulle have en væsentlig indflydelse på de faktiske løsninger, der kunne komme, hvis socialdemokratiet havde ønsket at gennemføre disse reformer på skatte- og boligområdet, på jordpolitikens område m. v.

Nu siger hr. Kjeld Olesen, at retsforbundets interesse koncentrerer sig om ganske specielle spørgsmål, og denne udtalelse tilgiver jeg da gerne hr. Kjeld Olesen, for han har jo som minister haft hænderne fulde med et projekt, der nu er faldet til jorden, eller hvor det nu er faldet hen, så han har ikke haft tid til at følge den politiske debat, og hvad der er sket i folketingset, så nøje. Hvis han havde haft det, så ville han vide, at retsforbundet i modsætning til i hvert fald nogle andre partier har et sammenhængende ideologisk grundlag, at vi ligesom alle andre partier i dette ting har et omfattende idé- og arbejdsprogram, og at vi igennem forslag og initiativer i dette folketingset på lige så bredt et grundlag som ethvert andet parti i folketingset

[Ib Christensen]

har deltaget i arbejdet. Jeg synes, denne udtalelse fra hr. Kjeld Olesen var temmelig malplaceret.

Må jeg om det dagsordensforslag, som hr. Kjeld Olesen har fremsat, sige, at hvis det kun drejede sig om en forventning om et bredt samarbejde, så kunne vi sådan set godt skrive under på det. Ikke fordi vi gør os de store forventninger – desværre – på det grundlag, der ligger, men vi så gerne et bredt samarbejde i folketinget, hvori også vi deltog på en række områder. Det er bl. a. derfor, vi er kommet med den seneste tids tilkendegivelser i forskellig regie. Den del af dagsordenen kunne vi sådan set godt støtte. Med det andet ligger det lidt tungere, for det med at tage noget til efterretning, det er jo ikke i politisk forstand noget, man gør blot på den måde, at man noterer, at nu er regeringen faktisk kommet med denne udtalelse i folketinget. Det er ubestrideligt, at den er kommet med disse udtalelser eller dette program. En stemme for denne dagsorden vil blive opfattet som en tilslutning til regeringsgrundlaget, i hvert fald det væsentligste af det, og efter den kritik, vi har fremført mod dette regeringsgrundlag, må vi sige, at det kan vi ikke stemme for, men må stemme imod. Der skal ændres så meget i det regeringsgrundlag, for at vi kan acceptere det, at det vil være meningsløst for os at stemme for en sådan udtalelse, der giver regeringsgrundlaget en slags blåt stempel, uanset hvordan man ellers ser på det.

Jeg vil give hr. Poul Schlüter ret i, at det er klart, at når socialdemokratiet og venstre først er bundet til at enes med hinanden om alting, så vil det med den afstand, der på mange punkter er mellem de to partier, være uendelig besværligt i praksis for andre partier at få nogen indflydelse på resultatet. Derfor er et af paradokserne ved denne regeringsdannelse i og for sig formentlig, at der bliver tale om nogle smallere flertal, at der bliver tale om nogle politisk smallere løsnings, som reelt oftest kun kommer til at omfatte socialdemokratiet og venstre. I modsætning til hvad der før var tilfældet, hvor skiftende flertal, men ofte brede flertal stod bag den førte politik.

Jeg vil til sidst sige, at vi tager afstand fra denne regerings politik. Vi tager ikke afstand fra den, fordi det er en ny regering, og heller ikke, fordi det er en ny politik, for det er den

samme politik, som socialdemokratiet og venstre som regeringspartier siden 1973-74 i et utal af forlig har ført og haft større ansvar for end noget som helst andet parti i dette folketing. Der er i og for sig en kontinuitet i det, men der er tale om en forværring, både en kraftigere og en skrapere tvangsindekomstpøolitik, et højere skattetryk og en mere asocial fordeling af byrderne og værst af alt en accept af massearbejdsløsheden som økonomisk-politisk instrument. Vi kan ikke godkende nogen af disse ting, så meget mere som vi har fremlagt en økonomisk politik, som både kunne nedbringe betalingsbalancunderskuddet og forbedre beskæftigelsessituationen, hvis man havde det politiske mod til at slagte de hellige køer, som skal slagtes for at opnå disse resultater.

Wilhelm (VS):

Jeg må først sige, at vi i VS vil stemme imod hr. Kjeld Olesens SV-dagsorden, naturligvis. Efter det, der hidtil er kommet frem, er det overflødigt at udtale sig om de øvrige.

Om hr. Kjeld Olesens ordførertale her i anden omgang vil jeg bare sige, at jeg synes, det stempler sig selv, at man først kan stille sig op og sige, at det kun er de populære ting, og at det kun er de udgiftkrævende ting, det andet flertal vil være med til, og når så vi andre kommer og fortæller, at det er bl. a. kraftige indgreb over for kapitalgevinster, der reelt udgør 20 mia kr. om året, det er bl. a. kraftig aftrapning af ejerboligsubsidier, som udgør 8-9 mia kr. om året, det er bl. a. indgreb mod skattefiduser, skatteunddragelser og fondsfiduser, det er bl. a. en tvangsmæssig forbrugsomlægning til fordel for energibesparelser osv. osv., som bestemte ikke er populært – og som socialdemokratiet afstår fra, netop fordi man er bange for reaktionerne, fordi det ikke er populært – så fremturer hr. Kjeld Olesen bare, som om intet var sket. Det viser lidt om, hvor langt man er ude i tovene, at man end ikke kan gå ind i en debat om disse ting, men bliver nødt til at gentage sine fejlagtige påstande om os andre.

Det underer mig ikke så meget, at man er nødt til det, når man skal forsvare den regering, man møder op med her, hvor et medlem hentet direkte fra en af de værste pressionsgrupper inden for erhvervslivet bliver gjort til erhvervsminister, hvor en af de var-

[Wilhelm]

meste venner af A. P. Møller og de multinationale bliver sat til at varetage statens interesser i nogle vigtige forhandlinger med A. P. Møller og de multinationale, hvor en ukritisk atomkrafttilhænger, der i årevis er gået ind for atomkraften og ikke har haft nogen som helst bekymringer om affaldsproblemet, nu bliver den, der får hovedansvaret for at bedømme, hvornår affaldsproblemet er løst, hvor et medlem, som har stået forrest i kampen mod faglige rettigheder, forrest i kampen for at kriminalisere hævdvundne kampraditioner for fagbevægelsen, stået forrest i kampen for, at man skulle kunne udelukke forsvarere, stået forrest i kampen for, at man skal ikke bare kunne, men have pligt til at udlevere politiske flygtninge, hvis de er kommet her til landet og bliver beskyldt for politiske forbrydelser, stået forrest i kampen for, at man skal omgå grundlovens garantier mod varetægtsfængslinger, bliver gjort til den, der skal varetage retssikkerheden her i landet, og hvor et medlem, som var med til så sent som i januar som medlem af ligningsrådet at tage initiativ til den skandaløse afstemning, hvor ligningsrådet sad og stemte om, hvorvidt skattelovene skulle overholdes, hvorvidt § 12 i selskabsskatteloven skulle overholdes, og hvor det pågældende medlem stemte imod, at denne paragraf skulle overholdes, nu bliver den, der skal sikre, at skattelovene her i landet skal overholdes. Jeg kunne fortsætte, og jeg kan sige, som det altid gælder for vores vedkommende: ingen af disse dele er personlig ment, men er nævnt, fordi de repræsenterer en tendens i den nye regering.

Til finansministeren bliver jeg nødt til at sige, at jeg tror, det vil blive modtaget med interesse rundt omkring og ikke mindst i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, at finansministeren har følt sig nødsaget til at stille sig herop og sige, at de konsekvensberegninger, som erhvervsrådet har udført, bygger på én stor misforståelse, på uvidenhed om, hvad der ligger i det, på forglemmelse med hensyn til en hel masse af faktorerne osv., at de altså med andre ord er totalt ukvalificerede. Men hvad finansministeren glemte at sige, var, at formanden for det økonomiske råd er kommet til præcis det samme resultat med hensyn til virkningen af regeringsaftalen: 25.000 flere arbejdsløse, end der ellers ville have været. At Socialistiske Økonomer er kommet til samme resultat, det tror jeg ikke gør større

indtryk på finansministeren, til trods for at det er disse folk, der hidtil har haft mest ret i deres vurderinger af, hvad virkningerne ville blive på disse områder. Hvem er det, der har været enig i finansministerens vurdering? Ikke én, bortset fra byggekloidsjongløren i TV-Avisen. Han var enig med finansministeren. Der blev stillet nogle klodser op, ikke sandt, og stramningen gav en 5.000-6.000 ledige, men så var der nogle andre ting, der måske gav lidt flere job, ikke sandt, og så blev de erhvervstilskud i form af lavrentelån for 1 mia kr., som erfaringsmæssigt er gået til og igen vil blive brugt til rationalisering og bortrationalisering af arbejdspladser og ikke til merbeskæftigelse, pludselig sat over på kreditsiden, ikke sandt.

Jeg ved ikke, om det er denne byggekloidsjonglør, som finansministeren bygger sine beregninger på, eller om man i regeringen har foretaget beregninger, men jeg kan love finansministeren, at vi vil kræve de beregninger på bordet, og jeg håber, at det denne gang – hvad der ikke lykkedes ved sidste augustforlig – lykkes at få de beregninger på bordet, at forligspartierne ikke endnu en gang vil fortælle os, at det er forligspartiernes ejendom, og det må vi andre ikke se. Det var jo det, der skete sidste år i PØ-udvalget, hvor vi vidste, at regeringen havde foretaget konsekvensberegninger over augustforlig II, men hvor man til dato har nægtet at udlevere disse beregninger til folketinget, til trods for at man fuldstændig uanstændigt anmoder folketinget om at tage stilling til de lovforslag, man kommer med, og som man har foretaget disse konsekvensberegninger over.

Inden vi ser, hvad det er, finansministeren bygger sin nedvurdering af alle andre bedømmelser på, vil jeg i øvrigt lige erindre om finansministerens egen vurdering for et par år siden. Da man i 1976 i det første augustforlig foretog det, man kaldte en finanspolitisk lempelse, hvad det også var i høj grad med den midlertidige momsreduktion på 4½ mia kr., da hævdede finansministeren, at det gav en merbeskæftigelse på 50.000. Når man nu kommer og foretager det modsatte med godt og vel det samme beløb, 5 mia kr. den anden vej, så bestrider finansministeren, at det kan komme til at betyde en merarbejdsløshed på bare det halve.

Til sidst til statsministeren, som havde nogle vistnok morsomme bemærkninger om

[Wilhelm]

strammere og slappere. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, hvor statsministeren hører hjemme. Lidt længere henne i sin tale fik han da også sagt, at han oven i købet gik ind for en stram stramning. Jeg mener ikke, at statsministeren er særlig splittet eller har bevæget sig særlig meget. Karakteristikken med den snigende ændring af personligheden kunne måske nok passe engang, men det er jo et for længst overstået stadium for statsministerens vedkommende. Jeg tror nok, statsministeren var den sidste socialdemokrat, jeg ville benytte betegnelsen skizofren på, for jeg erindrer, hvad de fleste socialdemokrater åbenbart har glemt, at statsminister Anker Jørgensen – så vidt jeg husker, var det allerede i efteråret 1972, da han var meget ny som statsminister – forelagde sin vision om SV-regeringen, arbejder-bonde-regeringen, som det så rosenrødt blev kaldt. Jeg tror, statsministeren kan bekræfte, at det er så gammel en tanke, som han har forfulgt fuldstændig konsekvent. Derfor er der ikke noget som helst skizofrent i statsministerens holdning til disse ting. Der er kort et klart løb frem mod det, som mange socialdemokrater af en eller anden mærkelig grund er blevet overrasket over.

Motiveringen for denne regeringsdannelse unddrager sig efter min mening en rent politisk analyse. Det er ikke muligt ved rationel politisk forklaring at finde motiveringen for denne regeringsdannelse. Jeg tror, man ved, at vi ikke har nogen illusioner om, at den socialdemokratiske politik er særlig forskellig fra venstres. Men alligevel, hvis man måler resultaterne med de omkostninger, det har haft for partiet, så unddrager denne regeringsdannelse sig en rent politisk analyse. Jeg ved ikke, om man overhovedet kan finde forklaringen på statsministerens opræden i klinisk ordbog, men hvis nogen er interesseret i at efterforske det, så ville jeg anbefale, at man forsøgte under stikordene – og det er faktisk alvorlig ment – »landsfaderkompleks« eller måske alternativt »kejsersyndromet«.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Hr. Gert Petersen spurgte mig, om jeg kunne oplyse om nogle talstørrelser vedrørende arbejdsløsheden i forbindelse med det

oplæg, regeringen er kommet med. Jeg må kort henvise hr. Gert Petersen til det udførlige svar, som finansministeren gav om dette problem tidligere under debatten.

Dernæst stillede hr. Brusvang mig et spørgsmål i forbindelse med Store Bælt, nærmere betegnet om den dagsorden, som blev vedtaget i tinget den 1. juni. Jeg skal gerne svare på det spørgsmål, der blev stillet, og allerførst sige til hr. Brusvang, at efter min bedste mening kan hr. Brusvang ikke med rette opfatte den dagsorden som en bekræftelse på broen. Det, der lå bag, er følgende: vi fik i foråret regeringens investeringsredegørelse, den blev behandlet her i folketinget, gik derefter til videre behandling i PØ-udvalget, og i forbindelse hermed meddelte jeg, at underskrifter vedrørende noget arbejde, der skulle igangsættes, først ville ske 1. september, i hvert fald ikke før 1. september. Denne tidsplan er indeholdt i det, man vedtog her i folketinget den 1. juni; det vil sige, at den dagsorden, folketinget vedtog, er en ren konstatering af denne tidsplan og derfor ikke i sig selv en bekræftelse fra folketingets side på broen.

Hvad der yderligere kan siges herom, synes jeg ikke tilkommer mig. Det mener jeg må besvares af ministeren for offentlige arbejder.

Lilli Gyldenkilde (SF):

I statsministerens tale fandt jeg ikke noget svar på mit spørgsmål angående momscompensation for særlig udsatte grupper. Det eneste, der kom i retning af et svar, var, at den sociale reform, der er vedtaget herinde, vil træde i kraft den 1. januar. Det vil sige, at udhulingen altså begynder nu. Jeg bemærkede, at flere af ordførerne var inde på kompensationsproblemet. Hr. Poul Schlüters ord om dette gav en tydelig fornemmelse af, at hr. Poul Schlüter anså det for givet, at der ville komme compensation på tale. Hr. Jens Møller var så venlig, at han mere end antydede, at der måtte være tale om en forglemmelse, når der ikke var noget med om en momscompensation. Det vil faktisk sige, at flere af ordførerne har været inde på dette og heller ikke har fået noget svar. Men det betyder vel også, at disse partier, som tidligere har været forligspartier, er indstillet på, at

[Lilli Gyldenkilde]

pensionister og uddannelsessøgende og børnefamilier bør have en momscompensation.

Det sømmer sig ikke at gå i detaljer, sagde statsministeren. Jeg mener, at det sømmer sig at fortælle os i hvert fald om denne detalje, der har så stor betydning for pensionister og uddannelsessøgende. Jeg spørger igen: vil det virkelig sige, at SV-regeringen ikke agter at sørge for en momscompensation? Det spørgsmål kan jo besvares ganske kort med et ja eller et nej. Får jeg intet svar, så opfatter jeg også det som et nej. Men så mener jeg også, at det er lykkedes venstre at få socialdemokratiet med til et tilbageskridt allerede første dag.

Arentoft (FP):

Jeg synes ikke, denne dag bør gå til ende, uden at der er rettet en tak til venstres politiske ordfører, hr. Ellemann-Jensen. I sit sidste indlæg var hr. Ellemann-Jensen inde på at harcelere over fremskridtspartiets ordfører i denne sag, hr. Glistrup, idet han sagde, at hr. Glistrup ikke så på regeringens oplæg som en helhed, men især havde hæftet sig ved en detalje som momsforhøjelsen. Hvis en momsforhøjelse, som betyder, at der skal trækkes 3,2 mia kr. op af skatteborgernes lommer – de skatteborgere, som i forvejen er hårdt trængt – og som betyder yderligere 10.000–15.000 arbejdsløse, er en detalje, så har befolkningen i al fald helt klart fået et bevis på, at så er helheden mange, mange, mange gange værre. Det siger jeg tak for, hr. Ellemann-Jensen.

Ib Nørlund (DKP):

Med al hensyntagen til hr. Kjeld Olesens besværligheder så synes jeg alligevel ikke, at den forklaring, vi fik her, kan passere. Det er ikke så forfærdelig mange dage siden, hr. Kjeld Olesen ganske klart sagde: den 1. september vil jeg underskrive, og det gør jeg i kraft af, at loven påbyder mig det. Jeg behøver ikke noget fra folketinget i den forbindelse, sagen må have sin gang. Det, der sker nu, er jo, at det ganske åbenbart ikke er hensigten at spørge folketinget, at søge et legalt grundlag for en ændring, men at man vil lade gå i hvert fald en måneds tid, før man overhovedet kommer tilbage til de ting. På det grundlag er det altså, man disponerer fra regeringens side i denne sag, ganske uden at

have lovmedholdelig baggrund. Det synes jeg snarere man kunne vente at hr. Kjeld Olesen protesterede noget imod i stedet for at sluge det.

Ministeren for offentlige arbejder (Ivar Hansen):

Spørgsmålet om Storebæltsbroen har været bragt ind i debatten fra flere sider, og jeg vil gerne sige herom, at det er rigtigt, at vi har en vedtagen lov om bygning af en Storebæltsbro, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er en bemyndigelseslov. Det er regeringens beslutning at udsætte dette projekt på ubestemt tid, hvilket i første række er begrundet i økonomiske hensyn. Regeringen vil derfor stille de planlagte anlægsarbejder vedrørende Storebæltsbroen i bero. De bevillingsmæssige konsekvenser heraf vil for så vidt angår indeværende finansår blive forelagt for finansudvalget, og for 1979 vil konsekvenserne fremgå af ændringsforslag til forslaget til finanslov. Det er klart, at jeg i konsekvens af denne beslutning naturligvis har iværksat de fornødne forberedelser hertil.

Ministeren for skatter og afgifter (Anders Andersen):

Jeg vil gerne knytte et par bemærkninger til de synspunkter, der har været fremført om compensationer i forbindelse med momsforhøjelsen. Man kan nok undre sig lidt over, at så mange allerede i dag er gået ind i denne debat, for den burde egentlig have ventet til i morgen, hvor selve forslaget kommer til første behandling. Men for at der ikke skal være nogen som helst misforståelse, vil jeg gerne understrege, at regeringen er åben over for spørgsmålet om compensationer for momsforhøjelsen. Så tror jeg, der måske breder sig lidt mere ro over visse kredse i forsamlingen. Jeg har ønsket at sige det, for at man ikke skulle gå natten i møde med forkerte forudsætninger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af *Kjeld Olesen (S)* (se foran)

vedtoges med 118 stemmer mod 47.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af *Glistrup* (FP) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Gert Petersen* (SF) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Wilhelm* (VS) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Langsted* (CD) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af *Alfred Hansen* (DR) (se foran).

Hermed sluttede redegørelsesdebatten.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Nyborg* har meddelt mig, at han på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 3. september 1978 samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, lørdag den 2. september, kl. 10.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.40
